

KUASAI PBD

MODUL PENTAKSIRAN BILIK DARJAH

TINGKATAN
KSSM

5

• KHAS UNTUK •
GURU

MATEMATIK TAMBAHAN
ADDITIONAL MATHEMATICS

Mempermudah
Pentaksiran Bilik
Darjah (PBD)

Melancarkan
Pentaksiran Formatif
dan Sumatif

Menyokong
Pembelajaran dan
Pemudahcaraan
(PdPc) Mesra Digital

Meningkatkan
Tahap Penguasaan
Murid

Edisi Guru

PAKEJ PERCUMA UNTUK KEMUDAHAN GURU

EDISI GURU

VERSI CETAK

- » Nota
- » Praktis PBD
- » Praktis Sumatif
- » Kukuh Kemahiran
- » Aplikasi KBAT
- » Kertas Model SPM
- » Jawapan
- » Bahan Digital

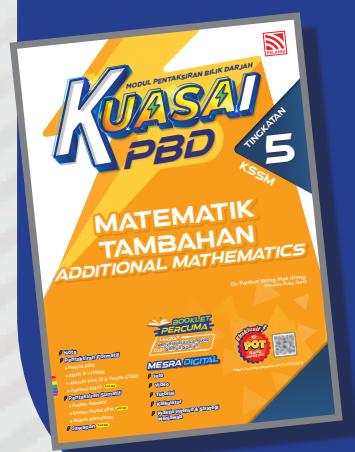
RESOS DIGITAL GURU

ePelangi+

Pelbagai bahan digital
sokongan PdPc yang
disediakan khas untuk
guru di platform
ePelangi+

BAHAN SOKONGAN
PdPc
EKSTRA!

Edisi Murid

EDISI GURU (versi cetak)

A Kandungan

Kandungan disertakan rujukan bahan-bahan digital sokongan dalam buku.

KANDUNGAN	
Belakang Penambahhan Matematik Tambahan Tingkatan 5	41
1 Sukatan Membulat	1
PBD Formatif	1
1.1 Radhan	1
1.2 Panjang Lengkok Sumbu Bulatan	2
1.3 Luas Sektor Sumbu Bulatan	6
1.4 Aplikasi Sukatan Membulat	10
Praktis Sumatif 1	15
2 Pembentukan	16
PBD Formatif	16
2.1 Had dan Hubungan dengan Peraturan	18
2.2 Pembentukan Peringkat Pertama	23
2.3 Pembentukan Peringkat Kedua	24
2.4 Aplikasi Pembentukan	28
Praktis Sumatif 2	36
3 Pengamaman	37
PBD Formatif	37
3.1 Pengamaman Sebagai Solusi	37
3.2 Kemasan Tali Beruntung	38
3.3 Pengamaman Sebagai Solusi	40
3.4 Aplikasi Pengamaman	49
Praktis Sumatif 3	50
4 Pitih Atur dan Gabungan	56
PBD Formatif	56
4.1 Pitih Atur	54
4.2 Gabungan	62
Praktis Sumatif 4	66
5 Takaran Keberangkalian	67
PBD Formatif	67
5.1 Keleburan dan Bahagian	67
5.2 Takaran Bimbingan	72
5.3 Takaran Keberangkalian	79
Praktis Sumatif 5	85
Belakang Penambahhan	87

B Rekod Pentaksiran Murid

Jadual untuk catatan prestasi Tahap Penggunaan murid.

Rekod Pentaksiran Murid		Matematik Tambahan	
No.	Perkara	Hasil	Pencapaian
1	Sukatan Membulat	1	(a) Belum mencapai (b) Belum mencapai
2	Pembentukan	2	(a) Belum mencapai (b) Belum mencapai
3	Pengamaman	3	(a) Belum mencapai (b) Belum mencapai
4	Pitih Atur dan Gabungan	4	(a) Belum mencapai (b) Belum mencapai
5	Takaran Keberangkalian	5	(a) Belum mencapai (b) Belum mencapai

C Nota

Nota ringkas di halaman permulaan setiap subtopik.

BAB 1

Sukatan Membulat Circular Measure

KUASAI Nombor Pintar

1. Soalan yang dicantik pada papan tulis dan jawabannya boleh dituliskan pada kertas. Jawabannya boleh dituliskan pada kertas. Jawabannya boleh dituliskan pada kertas.

2. Soalannya boleh dituliskan pada kertas. Jawabannya boleh dituliskan pada kertas.

3. Hukuman arahan soalan diberikan dengan cakera bagi setiap sehir yang berkaitan dengan peraturan.

NOTA: Untuk menjawab setiap soalan, anda perlu mengikuti langkah-langkah berikut.

1. Tularkan setiap yang berkait kepada radian. $\text{Guru} \rightarrow \text{Radian}$

2. Tularkan setiap yang berkait kepada sudut. $\text{Guru} \rightarrow \text{Sudut}$

3. Tularkan setiap yang berkait kepada radian. $\text{Guru} \rightarrow \text{Sudut}$

4. Tularkan setiap yang berkait kepada sudut. $\text{Guru} \rightarrow \text{Radian}$

D Praktis PBD » Pentaksiran Berterusan

1 **KUASAI PBD 2.4 Aplikasi Pembentuan Application of Differentiation**

Merujuk kejadian yang berlaku dan peristiwa yang berlaku.

17. Cari fungsi kecerunan bagi setiap lengkok yang dibentuk dan seterusnya. $y = \frac{1}{x^2} - x$ pada $x = 2$.
Fungsi kecerunan $\frac{dy}{dx} = \frac{-2x-1}{x^2}$.
Kecerunan tangen di $x = 2$.
Gradient of the tangent at $x = 2$
 $= \frac{-2(2)-1}{2^2} - 1$
 $= 5$

(a) $f(x) = \frac{x}{x-1}$ pada $x = 1$, $x \neq 5$.
Fungsi kecerunan/Gradient function, $\frac{dy}{dx} = \frac{1}{(x-1)^2}$.
Kecerunan tangen di $x = 1$.
Gradient of the tangent at $x = 1$
 $= \frac{(5-3)(1)-(1-1)}{(5-2)^2}$
 $= \frac{8-8}{9}$
 $= \frac{0}{9}$
 $= 0$

(b) $f(x) = \frac{6}{x} + 3$ pada $x/x = -2$.
Fungsi kecerunan/Gradient function, $\frac{dy}{dx} = -\frac{6}{x^2}$.
Kecerunan tangen di $x = -2$.
Gradient of the tangent at $x = -2$
 $= 2(-2) - \frac{6}{(-2)^2}$
 $= -4 + \frac{6}{4}$
 $= -\frac{10}{4}$
 $= -\frac{5}{2}$

18. Cari nilai a dan nilai k bagi yang berikut. $y = ax^2 + k$
Find the value of a and k for the following.

3.3 **Contoh**

Kecerunan lengkung $y = hx^2 - 2kx^3$ pada titik $(3, 1)$ ialah -4 .
The gradient for the curve $y = -2kx^3$ at the point $(3, 1)$ is -4 .
Pada $(3, 1)$, $1 = h(3)^2 - 2k(3)^3$
 $\therefore 1 = 9h - 27k$ .....①
 $\therefore 1 = 9h - 18k$ .....②
 $\therefore 1 = 9h - 18k$ .....③
Maka/hence $h - 4k = -4$ .....④
 $h = 12 - 4$ .....⑤
Gantikan ④ dan ⑤ ke ③, $1 = 3(12 - 4) - 27k$
Substitusi ④ dan ⑤.
 $18k = 13$
 $k = \frac{13}{18}$
 $h = 12 - \frac{13}{18} = 4 - \frac{13}{18} = \frac{14}{3}$

19. **Contoh**

Kecerunan lengkung $y = \frac{h}{x}$ pada titik $(1, 1)$ ialah -5 .
The gradient for the curve $y = \frac{h}{x}$ at the point $(1, 1)$ is -5 .
Pada $(1, -1)$, $-1 = h + k$ .....①
 $\therefore -1 = h + k$ .....②
Maka/Hence $-h + k = -5$ .....③
① + ③, $2k = -6$
 $k = -3$
 $h = -3 + 1 = 2$

20. **Contoh**

Carikan jumlah masa diambil bilik T dari jarak S jalur SP labih x km.
Find the total time taken to travel the distance S along route SP by taking x km.

21. **Contoh**

Cikgu Wong ingin balik rumah secepat mungkin dari suatu tempat A , 4 km dari stesen bas, S dan rumahnya, R 12 km dari stesen bas seperti ditunjukkan dalam rajah. Ia dia boleh berjalan dengan jarak 3 km sejam dari A ke P dan berbasah dengan 4 km sejam dari P ke R . Jika carinya dari stesen bas, S , ke rumahnya, R , dia boleh berjalan dengan jarak 5 km sejam. Jika dia berjalan dengan jarak 4 km sejam dari stesen bas, S , ke rumahnya, R , dia boleh berjalan dengan jarak 6 km sejam. Carikan jarak SP jika dia berjalan dengan jarak 4 km sejam dari A ke P dan berbasah dengan 4 km sejam dari P ke R .

2 **Matematik Tambahan Tingkatan 5 Bab 2 Pentaksiran**

22. Seleksikan masalah yang berkaitan. $\text{Guru} \rightarrow \text{Selaras}$

23. **Contoh**

Cikgu Wong ingin balik rumah secepat mungkin dari suatu tempat A , 4 km dari stesen bas, S dan rumahnya, R 12 km dari stesen bas seperti ditunjukkan dalam rajah. Ia dia boleh berjalan dengan jarak 3 km sejam dari A ke P dan berbasah dengan 4 km sejam dari P ke R . Jika carinya dari stesen bas, S , ke rumahnya, R , dia boleh berjalan dengan jarak 5 km sejam. Jika dia berjalan dengan jarak 4 km sejam dari A ke P dan berbasah dengan 4 km sejam dari P ke R .

24. **Contoh**

Ketahui jumlah masa diambil bilik T dari jarak S jalur SP labih x km.
Find the total time taken to travel the distance S along route SP by taking x km.

25. **Contoh**

Maka/Hence $\frac{h}{x} = \frac{h}{x-1}$
 $\therefore h = \frac{h}{x-1}$
 $\therefore h(x-1) = h$
 $\therefore x-1 = 1$
 $\therefore x = 2$

26. **Contoh**

Carikan jaringan J dan jejeran I sebuah silinder tertutup yang paling murah dibina dengan mempunyai isipadu 1 cm^3 . Harga bahan untuk membina dasar dan tapak ialah RM0.05 cm^2 dan harga bahan untuk sisi RM0.03 cm^2 .
Find the height, h , and radius, r , of the cheapest closed cylinder that has a volume of 1 cm^3 . The material cost to build the base and top is RM0.05 cm^2 while the cost for the side is RM0.03 cm^2 .

27. **Contoh**

Biaya penilaian, $V = 2\pi r^2 + 1000$ .....①
 $\therefore V = 2\pi r^2 + 1000$ .....②
Jumlah kos, $C = 0.05\pi r^2(2\pi r) + 0.03(2\pi r^2)$
Total cost
 $\therefore C = 0.1\pi r^3 + 0.06\pi r^2$ .....③
 $\therefore 0.1\pi r^3 + 0.06\pi r^2 = 1000$
 $\therefore \frac{dC}{dr} = 0.2\pi r^2 + \frac{60}{r} = 0$
 $\therefore 0.2\pi r^3 + 60 = 0$
 $\therefore r = 4.57\text{ cm}, h = 10(4.57)$
 $\therefore h = 15.24\text{ cm}$

1 Soalan latihan formatif dirangka jelas mengikuti Standard Kandungan (SK) dan Standard Pembelajaran (SP) sejajar dengan halaman buku teks.

2 Soalan dikriteriakan mengikut 6 Tahap Penggunaan (TP). Soalan Kemahiran Berfikir Aras Tinggi (KBAT) dikenal pasti.

3 Tahap penguasaan murid boleh dinilai di akhir setiap halaman.

4 **Cuba Jawab** merujuk silang soalan kepada Praktis Sumatif (soalan berbentuk penilaian) di akhir bab untuk menguji tahap kefahtaman murid.

- 5** Bahagian digital lain seperti **Kalkulator, Info, Video dan Video Tutorial** disediakan untuk meningkatkan keseronokan pembelajaran Matematik.

- 6** Aktiviti seperti Projek STEM dan PAK-21 disertakan untuk menyempurnakan PdPc.

KUASAI Nota Pintas

1. Rumus yang digunakan untuk mencari nilai trigonometri bagi sudut majmuk adalah seperti berikut:

$$\begin{aligned} \sin(A+B) &= \sin A \cos B + \cos A \sin B \\ \cos(A+B) &= \cos A \cos B - \sin A \sin B \\ \tan(A+B) &= \frac{\tan A + \tan B}{1 - \tan A \tan B} \end{aligned}$$

2. Hubungan sudut berganda adalah seperti berikut:

$$\begin{aligned} \sin 2A &= 2 \sin A \cos A \\ \cos 2A &= \cos^2 A - \sin^2 A = 2 \cos^2 A - 1 = 1 - 2 \sin^2 A \\ \tan 2A &= \frac{2 \tan A}{1 - \tan^2 A} \end{aligned}$$

3. Rumus sudut separuh adalah seperti berikut:

$$\begin{aligned} \sin \frac{A}{2} &= \sqrt{1 - \cos A} \\ \cos \frac{A}{2} &= \sqrt{1 - \sin^2 A} \\ \tan \frac{A}{2} &= \frac{1 - \cos A}{\sin A} \end{aligned}$$

4. Rumus sudut majmuk dengan menggunakan rumus sudut majmuk bagi $(A+B)$, $\cos(A+B)$ dan $\tan(A+B)$.

5. **Rumus Sudut Majmuk** adalah suatu projek yang dilaksanakan oleh Kementerian Pendidikan Malaysia. Projek ini bertujuan untuk memberi maklumat tentang rumus sudut majmuk dan rumus sudut separuh.

KUASAI Nota Pintas

3. Rumus identiti asas yang boleh digunakan untuk menyelesaikan masalah trigonometri adalah sebagai berikut:

$$\begin{aligned} \sin^2 \theta + \cos^2 \theta &= 1 \\ 1 + \tan^2 \theta &= \sec^2 \theta \\ 1 + \cot^2 \theta &= \operatorname{cosec}^2 \theta \end{aligned}$$

4. Rumus identiti asas yang boleh digunakan untuk menyelesaikan masalah trigonometri adalah sebagai berikut:

$$\begin{aligned} \sin \theta &= \cos(90^\circ - \theta) \\ \cos \theta &= \sin(90^\circ - \theta) \\ \tan \theta &= \cot(90^\circ - \theta) \end{aligned}$$

5. **Projek STEM**

Objektif aktiviti: Menerbitkan identiti asas. **Activity objective:** Publishing the basic trigonometric identities. **Pencarian faktak:** Cari maklumat trigonometri yang sesuai untuk menerbitkan identiti asas. **Fact finding:** Find the trigonometric notes that are suitable to formulate the basic identities. **Keupayaan yang dipelihara:** Concept capital: Trigonometry notes that are suitable to formulate the basic identities. **Bahan yang diperlukan:** Resources needed: Bahan yang diperlukan untuk menerbitkan identiti asas.

Praktis Sumatif

- 1** Soalan latihan pada akhir bab ini memberikan pendedahan awal kepada murid untuk menguasai format SPM sebenar.
- 2** Soalan mencakupi pelbagai SP.
- 3** **Tip Menjawab** memberikan maklumat tambahan kepada murid supaya mereka dapat menjawab soalan aras kesukaran tinggi dengan yakinknya.
- 4** **POT (Pelangi Online Test)** menggalakkan murid untuk membanyakkan latihan soalan objektif mengikut topik secara dalam talian. Satu set Pentaksiran SPM juga disediakan. Ikon POT berserta **Enrolment Key** boleh didapati di halaman akhir setiap bab.

CARA MENGAKSES

Eksklusif!

POT
PELANGI
ONLINE TEST

(Portal Ujian Soalan Objektif)

- 1** Imbas kod QR atau layari link di kulit depan buku untuk Create new account.
- 2** Semak e-mel untuk mengaktifkan akaun anda.
- 3** Log in ke akaun anda.
- 4** Masukkan Enrolment Key.
- 5** Mulakan ujian!

KERTAS 1

1. Rajah menunjukkan panjang jejari bulatan ialah 7 cm dan $\angle AOB = 1.8$ rad, cari luas rantaunya berlorek. **Jawapan / Answer:** Luas rantaunya berlorek = luas sektor AOB – luas segi tiga AOB .
Luas sektor $AOB = \frac{1}{2} r^2 \theta = \frac{1}{2} (7)^2 (1.8) = 44.1$ cm²
Luas segi tiga $AOB = \frac{1}{2} r^2 \sin \theta = \frac{1}{2} (7)^2 \sin 1.8 = 19.5$ cm²
Luas rantaunya berlorek = $44.1 - 19.5 = 24.6$ cm²

2. Rajah menunjukkan dua sektor AOB , dengan pusat O , dan OPQ dengan pusat P . **Jawapan / Answer:** Diberi jejari $O = j$ cm, $\angle PBO = \frac{\pi}{3}$ rad, panjang lengkok AB adalah dua kali panjang jejari OA dan perimeter rantaunya berlorek ialah $2j + \frac{2\pi}{3}j$ cm. Cari j . Given that $O = j$ cm, $\angle PBO = \frac{\pi}{3}$ rad and the length of the arc AB is twice the length of the radius OA and the perimeter of the shaded region is $2j + \frac{2\pi}{3}j$ cm. Find the value of j . [3 markah / 3 marks]

3. Rajah menunjukkan dua sektor AOB , dengan pusat O , dan OPQ dengan pusat P . **Jawapan / Answer:** Diberi jejari $O = j$ cm dan $\angle PBO = \frac{\pi}{3}$ rad, panjang lengkok AB adalah dua kali panjang jejari OA dan perimeter rantaunya berlorek ialah $2j + \frac{2\pi}{3}j$ cm. Cari j . Given that $O = j$ cm, $\angle PBO = \frac{\pi}{3}$ rad and the length of the arc AB is twice the length of the radius OA and the perimeter of the shaded region is $2j + \frac{2\pi}{3}j$ cm. Find the value of j . [3 markah / 3 marks]

4. Rajah menunjukkan satu semibulatan $PADB$ dengan pusat C dan pusat O . Cari $\angle AOB$. **Jawapan / Answer:** $\angle AOB = 2\pi - \angle POQ = 2\pi - 60^\circ = 120^\circ$

KUASAI SPM PRAKТИS SUMATIF 1

SP 4.1.1

Projek Elektro

Tujuan: Menerbitkan identiti asas. **Objectives:** Publishing the basic trigonometric identities. **Penyelesaian:** Solutions: Solusi yang diberikan sangat berguna dalam bidang kejuruteraan dan seni bina. **Notes:** The solutions derived are very useful in the field of engineering and architecture.

Pelan Tindakan / Action plan:

- Bahagikan murid kepada dua kumpulan.
- Kumpulan 1 menggunakan segi tiga beraturan $\triangle OPB$ dan kumpulan 2 menggunakan segi tiga beraturan $\triangle OAB$. Group 1 uses the right angled triangle $\triangle OPB$ (Diagram A) and group 2 uses the right angled triangle $\triangle OAB$ (Diagram B).
- Untuk setiap segi tiga, cari sinus dan kosinus sudut di antara OP dengan perbulatan dan sudut di antara OB dengan perbulatan.
- Express the length of sides of $\triangle OAB$ in terms of the radius of the circle and the angle between the two radii.
- By using Pythagoras Theorem, derive the identity $\sin^2 \theta + \cos^2 \theta = 1$.
- Deriving the identity $\tan^2 \theta + 1 = \sec^2 \theta$ and $\cot^2 \theta + 1 = \operatorname{cosec}^2 \theta$. With similar method, show that $1 + \operatorname{cosec}^2 \theta = \sec^2 \theta$ and $1 + \operatorname{sec}^2 \theta = \operatorname{cosec}^2 \theta$.

Matematik Tambahan Tingkatan 5 Bab 6 Sukatan Membulat

Diberi $CP = 5\sqrt{3}$ unit, cari $\angle POB$. Given that $CP = 5\sqrt{3}$ unit, find (a) diameter semibulatan itu. (b) sudut ACB dalam radian. (c) perimeter rantaunya berlorek. (d) luas rantaunya berlorek.

SP 4.4.1

1 **SP 4.1.1**

2 **SP 4.4.1**

3 **SP 4.4.1**

4 **SP 4.4.1**

EG-3

Matematik Tambahan Tingkatan 5 Bab 6 Fungsi Trigonometri

Matematik Tambahan Tingkatan 5 Bab 6 Fungsi Trigonometri

KUASAI Nota Pintas

1. Rumus Sudut Majmuk dan Rumus Sudut Berganda

2. Rumus Sudut Separuh

3. Rumus Identiti Asas

4. Projek STEM

Projek STEM

Objektif aktiviti: Menerbitkan identiti asas. **Activity objective:** Publishing the basic trigonometric identities. **Pencarian faktak:** Cari maklumat trigonometri yang sesuai untuk menerbitkan identiti asas. **Fact finding:** Find the trigonometric notes that are suitable to formulate the basic identities. **Keupayaan yang dipelihara:** Concept capital: Trigonometry notes that are suitable to formulate the basic identities. **Bahan yang diperlukan:** Resources needed: Bahan yang diperlukan untuk menerbitkan identiti asas.

Pelan Tindakan / Action plan:

- Bahagikan murid kepada dua kumpulan.
- Kumpulan 1 menggunakan segi tiga beraturan $\triangle OPB$ dan kumpulan 2 menggunakan segi tiga beraturan $\triangle OAB$. Group 1 uses the right angled triangle $\triangle OPB$ (Diagram A) and group 2 uses the right angled triangle $\triangle OAB$ (Diagram B).
- Untuk setiap segi tiga, cari sinus dan kosinus sudut di antara OP dengan perbulatan dan sudut di antara OB dengan perbulatan.
- Express the length of sides of $\triangle OAB$ in terms of the radius of the circle and the angle between the two radii.
- By using Pythagoras Theorem, derive the identity $\sin^2 \theta + \cos^2 \theta = 1$.
- Deriving the identity $\tan^2 \theta + 1 = \sec^2 \theta$ and $\cot^2 \theta + 1 = \operatorname{cosec}^2 \theta$. With similar method, show that $1 + \operatorname{cosec}^2 \theta = \sec^2 \theta$ and $1 + \operatorname{sec}^2 \theta = \operatorname{cosec}^2 \theta$.

Penyelesaian: Solutions: Solusi yang diberikan sangat berguna dalam bidang kejuruteraan dan seni bina. **Notes:** The solutions derived are very useful in the field of engineering and architecture.

Pelan Tindakan / Action plan:

- Bahagikan murid kepada dua kumpulan.
- Kumpulan 1 menggunakan segi tiga beraturan $\triangle OPB$ dan kumpulan 2 menggunakan segi tiga beraturan $\triangle OAB$. Group 1 uses the right angled triangle $\triangle OPB$ (Diagram A) and group 2 uses the right angled triangle $\triangle OAB$ (Diagram B).
- Untuk setiap segi tiga, cari sinus dan kosinus sudut di antara OP dengan perbulatan dan sudut di antara OB dengan perbulatan.
- Express the length of sides of $\triangle OAB$ in terms of the radius of the circle and the angle between the two radii.
- By using Pythagoras Theorem, derive the identity $\sin^2 \theta + \cos^2 \theta = 1$.
- Deriving the identity $\tan^2 \theta + 1 = \sec^2 \theta$ and $\cot^2 \theta + 1 = \operatorname{cosec}^2 \theta$. With similar method, show that $1 + \operatorname{cosec}^2 \theta = \sec^2 \theta$ and $1 + \operatorname{sec}^2 \theta = \operatorname{cosec}^2 \theta$.

Matematik Tambahan Tingkatan 5 Bab 6 Sukatan Membulat

Diberi $CP = 5\sqrt{3}$ unit, cari $\angle POB$. Given that $CP = 5\sqrt{3}$ unit, find (a) diameter semibulatan itu. (b) sudut ACB dalam radian. (c) perimeter rantaunya berlorek. (d) luas rantaunya berlorek.

SP 4.4.1

1 **SP 4.1.1**

2 **SP 4.4.1**

3 **SP 4.4.1**

4 **SP 4.4.1**

Kukuh Kemahiran

Soalan latihan bagi mengukuhkan kemahiran murid yang merangkumi setiap bab Matematik Tambahan Tingkatan 5.

KUKUH KEMAHIRAN

1. Cari nilai x bagi setiap sektor yang berlaku di dalam sebuah bulatan. And the value of x for each sector in a circle.

Jejari bagi sektor Radius of sector (cm)	Sudut terampang di pusat dalam radian	Panjang lengkok AB Arc length AB (cm)
(a) 5.45	$\frac{3}{4}\pi$	2.32
(b) 12.15	$\frac{\pi}{2}$	15.46
(c) $\frac{3\pi}{5}$	$\frac{3\pi}{5}$	32.72
(d) $x = 3.5$	$\frac{x}{8}$	$x = 2.4$

2. Cari nilai x bagi setiap sektor yang berlaku di dalam sebuah bulatan. And the value of x for each sector in a circle.

Jejari bagi sektor Radius of sector (cm)	Sudut terampang di pusat dalam radian	Perimeter tembereng berlerek Perimeter of shaded segment (cm)
(a) 2.8	2.1	x
(b) 4.5	3.25	x
(c) 20.2	$\frac{1}{2}\pi$	x
(d) 6.4	0.248	x

3. Tentukan luas tembereng bagi setiap yang berikut. Determine the area of segments for each of the following.

Jejari Radius (cm)	Sudut terampang di pusat dalam radian	Luas tembereng berlerek Area of the segment (cm ²)
(a) 7.2	$\frac{1}{2}\pi$	x
(b) 14.3	0.08	x
(c) 3.4	$\frac{5\pi}{6}$	x
(d) 51.5	1.48	x

4. Untuk setiap sektor yang berlaku pada diagram berikut. Determine the area of segments for each of the following.

Diagram shows a circle with center O. A chord BC is drawn. A point P lies on the minor arc BC. A radius OP is drawn. The angle AOP is x . The angle BOC is $180^\circ - x$. The angle AOB is 180° . The angle AOC is $180^\circ - x$. The angle BOC is $180^\circ - (180^\circ - x) = x$.

Aplikasi KBAT

Soalan latihan berfokus KBAT (dalam kod QR) di akhir halaman Praktis Sumatif ini merangsang pemikiran yang berstruktur dan berfokus dalam kalangan murid.

APLIKASI KBAT

Rajah menunjukkan satu hiasan kaca di atas sebuah pintu yang terdiri daripada dua sektor serupa. ANB dan DMC berputar N dan M berjaya 0.8 m. Dua sektor tersebut membentuk sebahagian besar dinding yang beraturan yang terdiri daripada dua sektor, ANB dan DMC dengan venus N dan M respectively and radius of 0.8 m.

Terdapat satu sektor BPC dengan putar P yang terletak pada garis AD di antara dua sektor itu seperti ditunjukkan.

Jika panjang permeter BC ialah 1 m dan $APD = 2$ m, cari

Antara yang berikut yang benar untuk permeter P adalah

(A) 1.6 m dalam radian.

(B) 1.6 m dalam radian.

(C) 1.6 m dalam radian.

(D) 1.6 m dalam radian.

(E) 1.6 m dalam radian.

(F) 1.6 m dalam radian.

(G) 1.6 m dalam radian.

(H) 1.6 m dalam radian.

(I) 1.6 m dalam radian.

(J) 1.6 m dalam radian.

(K) 1.6 m dalam radian.

(L) 1.6 m dalam radian.

(M) 1.6 m dalam radian.

(N) 1.6 m dalam radian.

(O) 1.6 m dalam radian.

(P) 1.6 m dalam radian.

(Q) 1.6 m dalam radian.

(R) 1.6 m dalam radian.

(S) 1.6 m dalam radian.

(T) 1.6 m dalam radian.

(U) 1.6 m dalam radian.

(V) 1.6 m dalam radian.

(W) 1.6 m dalam radian.

(X) 1.6 m dalam radian.

(Y) 1.6 m dalam radian.

(Z) 1.6 m dalam radian.

(AA) 1.6 m dalam radian.

(BB) 1.6 m dalam radian.

(CC) 1.6 m dalam radian.

(DD) 1.6 m dalam radian.

(EE) 1.6 m dalam radian.

(FF) 1.6 m dalam radian.

(GG) 1.6 m dalam radian.

(HH) 1.6 m dalam radian.

(II) 1.6 m dalam radian.

(JJ) 1.6 m dalam radian.

(KK) 1.6 m dalam radian.

(LL) 1.6 m dalam radian.

(MM) 1.6 m dalam radian.

(NN) 1.6 m dalam radian.

(OO) 1.6 m dalam radian.

(PP) 1.6 m dalam radian.

(QQ) 1.6 m dalam radian.

(RR) 1.6 m dalam radian.

(SS) 1.6 m dalam radian.

(TT) 1.6 m dalam radian.

(UU) 1.6 m dalam radian.

(VV) 1.6 m dalam radian.

(WW) 1.6 m dalam radian.

(XX) 1.6 m dalam radian.

(YY) 1.6 m dalam radian.

(ZZ) 1.6 m dalam radian.

(AA) 1.6 m dalam radian.

(BB) 1.6 m dalam radian.

(CC) 1.6 m dalam radian.

(DD) 1.6 m dalam radian.

(EE) 1.6 m dalam radian.

(FF) 1.6 m dalam radian.

(GG) 1.6 m dalam radian.

(HH) 1.6 m dalam radian.

(II) 1.6 m dalam radian.

(JJ) 1.6 m dalam radian.

(KK) 1.6 m dalam radian.

(LL) 1.6 m dalam radian.

(MM) 1.6 m dalam radian.

(NN) 1.6 m dalam radian.

(OO) 1.6 m dalam radian.

(PP) 1.6 m dalam radian.

(QQ) 1.6 m dalam radian.

(RR) 1.6 m dalam radian.

(SS) 1.6 m dalam radian.

(TT) 1.6 m dalam radian.

(UU) 1.6 m dalam radian.

(VV) 1.6 m dalam radian.

(WW) 1.6 m dalam radian.

(XX) 1.6 m dalam radian.

(YY) 1.6 m dalam radian.

(ZZ) 1.6 m dalam radian.

(AA) 1.6 m dalam radian.

(BB) 1.6 m dalam radian.

(CC) 1.6 m dalam radian.

(DD) 1.6 m dalam radian.

(EE) 1.6 m dalam radian.

(FF) 1.6 m dalam radian.

(GG) 1.6 m dalam radian.

(HH) 1.6 m dalam radian.

(II) 1.6 m dalam radian.

(JJ) 1.6 m dalam radian.

(KK) 1.6 m dalam radian.

(LL) 1.6 m dalam radian.

(MM) 1.6 m dalam radian.

(NN) 1.6 m dalam radian.

(OO) 1.6 m dalam radian.

(PP) 1.6 m dalam radian.

(QQ) 1.6 m dalam radian.

(RR) 1.6 m dalam radian.

(SS) 1.6 m dalam radian.

(TT) 1.6 m dalam radian.

(UU) 1.6 m dalam radian.

(VV) 1.6 m dalam radian.

(WW) 1.6 m dalam radian.

(XX) 1.6 m dalam radian.

(YY) 1.6 m dalam radian.

(ZZ) 1.6 m dalam radian.

(AA) 1.6 m dalam radian.

(BB) 1.6 m dalam radian.

(CC) 1.6 m dalam radian.

(DD) 1.6 m dalam radian.

(EE) 1.6 m dalam radian.

(FF) 1.6 m dalam radian.

(GG) 1.6 m dalam radian.

(HH) 1.6 m dalam radian.

(II) 1.6 m dalam radian.

(JJ) 1.6 m dalam radian.

(KK) 1.6 m dalam radian.

(LL) 1.6 m dalam radian.

(MM) 1.6 m dalam radian.

(NN) 1.6 m dalam radian.

(OO) 1.6 m dalam radian.

(PP) 1.6 m dalam radian.

(QQ) 1.6 m dalam radian.

(RR) 1.6 m dalam radian.

(SS) 1.6 m dalam radian.

(TT) 1.6 m dalam radian.

(UU) 1.6 m dalam radian.

(VV) 1.6 m dalam radian.

(WW) 1.6 m dalam radian.

(XX) 1.6 m dalam radian.

(YY) 1.6 m dalam radian.

(ZZ) 1.6 m dalam radian.

(AA) 1.6 m dalam radian.

(BB) 1.6 m dalam radian.

(CC) 1.6 m dalam radian.

(DD) 1.6 m dalam radian.

(EE) 1.6 m dalam radian.

(FF) 1.6 m dalam radian.

(GG) 1.6 m dalam radian.

(HH) 1.6 m dalam radian.

(II) 1.6 m dalam radian.

(JJ) 1.6 m dalam radian.

(KK) 1.6 m dalam radian.

(LL) 1.6 m dalam radian.

(MM) 1.6 m dalam radian.

(NN) 1.6 m dalam radian.

(OO) 1.6 m dalam radian.

(PP) 1.6 m dalam radian.

(QQ) 1.6 m dalam radian.

(RR) 1.6 m dalam radian.

(SS) 1.6 m dalam radian.

(TT) 1.6 m dalam radian.

(UU) 1.6 m dalam radian.

(VV) 1.6 m dalam radian.

(WW) 1.6 m dalam radian.

(XX) 1.6 m dalam radian.

(YY) 1.6 m dalam radian.

(ZZ) 1.6 m dalam radian.

(AA) 1.6 m dalam radian.

(BB) 1.6 m dalam radian.

(CC) 1.6 m dalam radian.

(DD) 1.6 m dalam radian.

(EE) 1.6 m dalam radian.

(FF) 1.6 m dalam radian.

(GG) 1.6 m dalam radian.

(HH) 1.6 m dalam radian.

(II) 1.6 m dalam radian.

(JJ) 1.6 m dalam radian.

(KK) 1.6 m dalam radian.

(LL) 1.6 m dalam radian.

(MM) 1.6 m dalam radian.

(NN) 1.6 m dalam radian.

(OO) 1.6 m dalam radian.

(PP) 1.6 m dalam radian.

(QQ) 1.6 m dalam radian.

(RR) 1.6 m dalam radian.

(SS) 1.6 m dalam radian.

(TT) 1.6 m dalam radian.

(UU) 1.6 m dalam radian.

(VV) 1.6 m dalam radian.

(WW) 1.6 m dalam radian.

(XX) 1.6 m dalam radian.

(YY) 1.6 m dalam radian.

(ZZ) 1.6 m dalam radian.

(AA) 1.6 m dalam radian.

(BB) 1.6 m dalam radian.

(CC) 1.6 m dalam radian.

RESOS DIGITAL GURU ePelangi+

PANDUAN PENGGUNAAN

Di platform **ePelangi+**, guru yang menerima guna (*adoption*) siri Kuasai PBD KSSM diberi akses kepada EG-i dan bahan sokongan ekstra PdPc untuk tempoh satu tahun:

1 Apakah itu EG-i ?

EG-i merupakan versi digital dan interaktif Edisi Guru Kuasai PBD secara dalam talian. Versi ini akan dapat mengoptimumkan penggunaan teknologi dalam pengajaran, memaksimumkan kesan PdPc, dan membangunkan suasana pembelajaran yang menyeronokkan serta responsif dalam kalangan murid.

Halaman Contoh EG-i

Klik Kod QR untuk mengakses bahan dalam kod QR seperti Info, Kalkulator, Video, Video Tutorial & Aplikasi KBAT.

BAB 6 Fungsi Trigonometri
KUASAI Nota Pintas

1. Rajah 1 menunjukkan garis QP berputar pada pusat O di atas satah Cartes dan berbentuk sudut θ . Sudut θ , diukur dari paksi-x positif dalam arah lawan jam dilakukan sebagai sudut positif.
Diagram 1 shows the line QP rotated anti-clockwise on a Cartesian plane and forms an angle θ . The angle θ , measured from the positive x-axis in the counter-clockwise direction, is defined as a positive angle.
2. Dalam Rajah 2, sudut θ berada di luar paksi-x positif berputar mengikut arah jam dilakukan sebagai sudut negatif.
In Diagram 2, the angle θ , measured from the positive x-axis in the clockwise direction is defined as a negative angle.
3. Satah Cartes dibahagikan kepada empat kuadrant. Keadaan setiap sudut ditunjukkan dalam bentuk suatu seperti di bawah.
The Cartesian plane is divided into four quadrants. Location of angles is specified in terms of quadrants as below:
Sudut I: $0^\circ \text{ }< \theta < 90^\circ$
Sudut II: $90^\circ \leq \theta < 180^\circ$
Sudut III: $180^\circ \leq \theta < 270^\circ$
Sudut IV: $270^\circ \leq \theta < 360^\circ$

SP 6.1.1 Memahami sudut positif dan sudut negatif dalam satah Cartes

1. Wakilkan setiap sudut berikut dalam satah Cartes dan nyatakan sukuannya.

>> Contoh
(i) 185° Sudut III
(ii) -240° Sudut II
(iii) $\frac{-\pi}{4} = -45^\circ$ Sudut IV

Tip Penting
Ukur di paksi-x positif lawan jam.
Measure from the positive x-axis in the counter-clockwise direction.

Tip Penting
Ukur di paksi-x positif mengikut arah jam.
Measure from the positive x-axis in the clockwise direction.

Tip Penting
 π rad setara dengan 180° .
 π rad is equivalent to 180° .

JAWAPAN

Pilih paparan halaman (single/double page) dan bahasa antara muka melalui *Setting*.

Alat sokongan lain:

- Pen
- Sticky Note
- Unit Converter
- Ruler
- Calculator
- Bookmark

Klik butang **JAWAPAN** untuk memaparkan atau melenyapkan jawapan (*hidden*) semasa penyampaian PdPc.

BAHAN SOKONGAN PdPc EKSTRA!

Bahan-bahan pengajaran dan latihan di platform **ePelangi+** boleh dimuat turun atau dimainkan terus.

- » e-RPH (Microsoft Word)
- » Edisi Guru pdf
- » Nota Visual
- » Praktis Ekstra Sumatif

- » PowerPoint Interaktif
- » Simulasi

Boleh dimuat turun
 Boleh dimainkan

Bahan sokongan PdPc ekstra yang sesuai dicadangkan pada halaman atau bahagian tertentu Edisi Guru melalui penandaan ikon **eP+**.

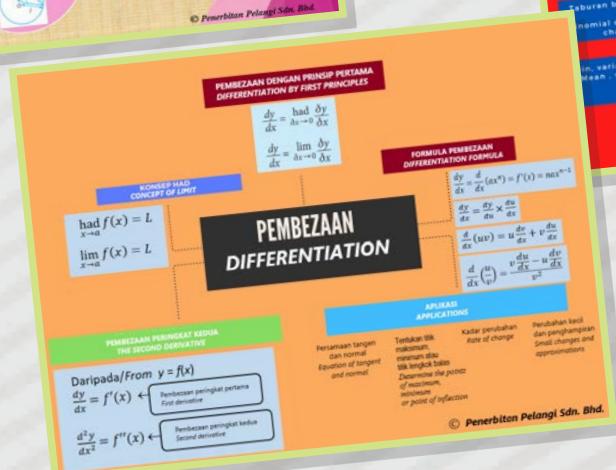
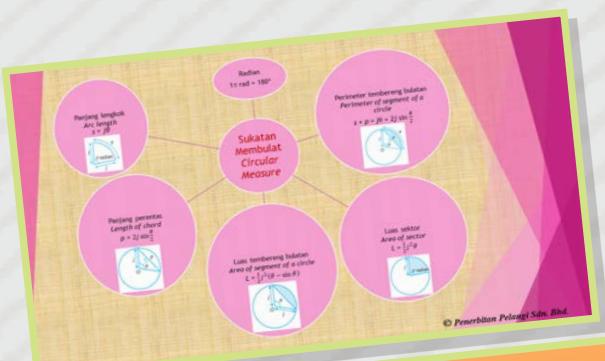
CONTOH HALAMAN EDISI GURU DENGAN CADANGAN BAHAN SOKONGAN PDPC EKSTRA

» Nota Visual

Nota ringkas berwarna dalam persembahan grafik.

Nota Visual

» Praktis Ekstra Sumatif

Soalan latihan tambahan mengikut bab.

Praktis Ekstra Sumatif Bab 1

1. Rajah memperlihatkan sebuah sektor POQ dengan pusat O . Diberi panjang $PO = 12.4$ cm dan M ialah titik tengah di antara O dan Q dengan $OM = 4$ cm. Terdapat lapis sektor berlorek. Berikan jawapan betul kepada dua tempat perpuluhan.

The diagram shows a sector POQ with center O and radius $OP = 12.4$ cm and M is the midpoint between O and Q . There is a shaded sector. Give the answer correct to two decimal places.

Jawapan / Answer:

2. Rajah memperlihatkan lapis sektor berlorek POQ adalah 80 cm^2 dan panjang lengkok PO ialah 30 cm . Terdapat jejeran bulatan berlapis diantara dua tempat perpuluhan. Berikan jawapan betul kepada dua tempat perpuluhan.

The diagram shows a sector POQ with radius $OP = 80 \text{ cm}^2$ and arc length $PO = 30 \text{ cm}$. There is an annular band between two concentric circles. Give the answer correct to two decimal places.

Jawapan / Answer:

3. Rajah memperlihatkan sebuah sektor AOB dengan pusat O dan jari-jari 9 cm . Diberi perimeter adalah 25 cm , hitung

(a) nilai θ , dalam radian,
(b) luas sektor AOB .

Jawapan / Answer:

4. Rajah memperlihatkan sektor POQ dan AOB dengan pusat O . Diberi $OP : PA = 2 : 1$, $PA = 5 \text{ cm}$ dan luas berlorek ialah 75 cm^2 . Cari

Tarikan sektor POQ dan AOB untuk centri O . Given $OP : PA = 2 : 1$, $PA = 5 \text{ cm}$ and the shaded area is 75 cm^2 . Calculate

(a) nilai θ , dalam radian,
(b) nilai luas sektor POQ .

Jawapan / Answer:

© Pelangi Publishing Sdn. Bhd.

eP+ Praktis Ekstra Sumatif

» PowerPoint Interaktif

Slaid Pengajaran PowerPoint untuk memesrakan penyampaian PdPc guru sejajar dengan aktiviti modul PBD buku ini.

1. Sudut yang dianggarkan pada pusat bulatan oleh lengkapnya sama panjang dengan jejerannya ditukarkan sebagai 1 radian.

2. Sudut dicangkum pada pusat bulatan oleh satu bulatan ialah 2π radian yang setara dengan 360° .

3. Hubungan antara sudut diukur dalam derajah dan radian bagi suatu sektor yang berikut:

$$\frac{\theta^\circ}{360^\circ} = \frac{\theta \text{ rad}}{2\pi \text{ rad}} \text{ atau setaranya } \frac{\theta^\circ}{180^\circ} = \frac{\theta \text{ rad}}{\pi \text{ rad}}$$

Cuba jawab soalan 1, hubungi 1, bantu kira Kuersi PBD Matematik Tambahan

Contoh

Tukarkan setiap yang berikut kepada derajah dan minit.
Guna $\pi = 3.142$

a) $\frac{4}{9} \text{ rad}$

$$\begin{aligned} \pi \text{ rad} &= 180^\circ \\ \frac{4}{9} \text{ rad} &= \frac{4}{9} \times \frac{180^\circ}{\pi} \\ &= \frac{4}{9} \times \frac{180^\circ}{3.142} \\ &= 25^\circ 28' \end{aligned}$$

b) $\frac{2}{7} \pi \text{ rad}$

$$\begin{aligned} \pi \text{ rad} &= 180^\circ \\ \frac{2}{7} \pi \text{ rad} &= \frac{2}{7} \times \frac{180^\circ}{\pi} \\ &= \frac{2}{7} \times 180^\circ \\ &= 51^\circ 26' \end{aligned}$$

Cuba jawab soalan 1, hubungi 1, bantu kira Kuersi PBD Matematik Tambahan

ePelangi+

Bagaimanakah saya dapat mengakses semua bahan di ePelangi+ ?

» LANGKAH 1 DAFTAR AKAUN

Bagi pengguna baharu ePelangi+, imbas kod QR di bawah atau layari plus.pelangibooks.com untuk *Create new account*.

Semak e-mel dan klik pautan untuk mengaktifkan akaun.

» LANGKAH 2 ENROLMENT

Log in ke akaun ePelangi+. Pada halaman utama (Home), cari tajuk buku dalam *Secondary [Full Access]*.

Masukkan *Enrolment Key* untuk enrol.

Hubungi wakil Pelangi untuk mendapatkan *Enrolment Key*.

» LANGKAH 3 AKSES RESOS DIGITAL

Klik bahan untuk dimuat turun atau dimainkan.

* Kontak wakil Pelangi boleh didapati di halaman EC-8.

HUBUNGI WAKIL PELANGI

PERKHIDMATAN & SOKONGAN

WAKIL	KAWASAN	HP & E-MEL
Lee Choo Kean	WP, Selangor, Pahang & Pantai Timur	012-3293433 cklee@pelangibooks.com
Ken Lew Weng Hong	KL & Selangor	012-7072733 kenlew@pelangibooks.com
Too Kok Onn	KL & Selangor	012-3297633 tooko@pelangibooks.com
Woo Wen Jie	KL & Selangor	019-3482987 woowj@pelangibooks.com
Lee Choo Kean	Pahang & Terengganu	012-3293433 cklee@pelangibooks.com
Lee Choo Kean	Kelantan	012-3293433 cklee@pelangibooks.com
John Loh Chin Oui	Utara Semenanjung	012-4983343 lohco@pelangibooks.com
Eugene Wee Jing Cong	Perlis & Kedah	012-4853343 euguenewee@pelangibooks.com
Ean Jia Yee	Pulau Pinang & Kulim	012-4923343 eanjy@pelangibooks.com
Alan Hooi Wei Loon	Perak Utara	012-5230133 hooiwl@pelangibooks.com
Ben Law Wai Pein	Perak Selatan	019-6543257 benlaw@pelangibooks.com
Ray Lai Weng Huat	Selatan Semenanjung	012-7998933 laiwh@pelangibooks.com
Jeff Low Eng Keong	Negeri Sembilan & Melaka	010-2115460 lowek@pelangibooks.com
Ho Kuok Sing	Sabah & Sarawak (Sibu)	012-8889433 kuoksing@pelangibooks.com
Fong Soon Hooi	Kuching	012-8839633 fongsh@pelangibooks.com
Jason Yap Khen Vui	Sabah	012-8886133 yapkv@pelangibooks.com
Kenny Shim Kian Nam	Sabah	012-8899833 kennyshim@pelangibooks.com

GALERI PAMERAN ONSITE & ONLINE

Bangi

Wisma Pelangi, Lot 8, Jalan P10/10,
Kawasan Perusahaan Bangi,
Bandar Baru Bangi, 43650 Bangi, Selangor.

Johor Bahru

66, Jalan Pingai, Taman Pelangi,
80400 Johor Bahru, Johor.

E-MEL KHIDMAT PELANGGAN PELANGI
service1@pelangibooks.com

PRODUK, PROMOSI PERKHIDMATAN &
PROGRAM PELANGI TERKINI

Pelangibooks
Academic

Pelangibooks

Pelangibooks

Pelangibooks

KANDUNGAN

Rekod Pentaksiran Murid Matematik Tambahan Tingkatan 5

iv – vi

BAB 1	Sukatan Membulat <i>Circular Measure</i>	1
PBD Formatif		
1.1	Radian	1
Nota Pintas		
1.2	Panjang Lengkok Suatu Bulatan	2
Nota Pintas		
1.3	Luas Sektor Suatu Bulatan	6
Nota Pintas		
1.4	Aplikasi Sukatan Membulat	10
		
Praktis Sumatif 1	 Praktis	12
 		15
BAB 2	Pembezaan <i>Differentiation</i>	16
PBD Formatif		
2.1	Had dan Hubungannya dengan Pembezaan	16
Nota Pintas		
2.2	Pembezaan Peringkat Pertama	18
Nota Pintas		
2.3	Pembezaan Peringkat Kedua	23
Nota Pintas		
2.4	Aplikasi Pembezaan	24
Nota Pintas		 Simulasi
Praktis Sumatif 2	 Praktis	34
 		36
BAB 3	Pengamiran <i>Integration</i>	37
PBD Formatif		

3.1	Pengamiran Sebagai Songsangan Pembezaan	37
Nota Pintas		
3.2	Kamiran Tak Tentu	38
Nota Pintas		
3.3	Kamiran Tentu	40
Nota Pintas		
3.4	Aplikasi Pengamiran	49
Nota Pintas		
Praktis Sumatif 3	 Praktis	50
 		53
BAB 4	Pilih Atur dan Gabungan <i>Permutation and Combination</i>	54
PBD Formatif		
4.1	Pilih Atur	54
Nota Pintas		
4.2	Gabungan	62
Nota Pintas		
Praktis Sumatif 4	 Praktis	65
 		66
BAB 5	Taburan Kebarangkalian <i>Probability Distribution</i>	67
PBD Formatif		
5.1	Pemboleh Ubah Rawak	67
Nota Pintas		 Nota
5.2	Taburan Binomial	72
Nota Pintas		 Simulasi
5.3	Taburan Normal	79
Nota Pintas		
Praktis Sumatif 5	 Praktis	85
 		87

BAB	6	Fungsi Trigonometri <i>Trigonometric Functions</i>	88
PBD Formatif			
6.1	Sudut Positif dan Sudut Negatif	88	
	Nota Pintas		
6.2	Nisbah Trigonometri bagi Sebarang Sudut	89	
	Nota Pintas		
6.3	Graf Fungsi Sinus, Kosinus dan Tangen	93	
	Nota Pintas		
6.4	Identiti Asas	97	
	Nota Pintas		
6.5	Rumus Sudut Majmuk dan Rumus Sudut Berganda	99	
	Nota Pintas		
6.6	Aplikasi Fungsi Trigonometri	103	
Praktis Sumatif 6		108	
			110
BAB	7	Pengaturcaraan Linear <i>Linear Programming</i>	111
PBD Formatif			
7.1	Model Pengaturcaraan Linear	111	
	Nota Pintas		
7.2	Aplikasi Pengaturcaraan Linear	115	
	Nota Pintas		
Praktis Sumatif 7		121	
			122

BAB	8	Kinematik Gerakan Linear <i>Kinematics of Linear Motion</i>	123
PBD Formatif			
8.1	Sesaran, Halaju dan Pecutan sebagai Fungsi Masa	123	
	Nota Pintas		
8.2	Pembezaan dalam Kinematik Gerakan Linear	133	
	Nota Pintas		
8.3	Pengamiran dalam Kinematik Gerakan Linear	137	
	Nota Pintas		
8.4	Aplikasi Kinematik Gerakan Linear	141	
	Nota Pintas		
Praktis Sumatif 8		144	
			146
Kukuh Kemahiran			
Kertas Model SPM https://qr.pelangibooks.com/?u=KuasaiPBDMSPM			
Jawapan https://qr.pelangibooks.com/?u=KuasaiPB Djwp			
Praktis Intensif & Strategi Menjawab https://qr.pelangibooks.com/?u=KuasaiPB DPISM			

Rekod Pentaksiran Murid

Matematik Tambahan

Tingkatan 5

Nama:

Tingkatan:

BAB	STANDARD PRESTASI		HALAMAN	PENCAPAIAN	
	TAHAP PENGUASAAN	TAFSIRAN		(✓) MENGUASAI	(✗) BELUM MENGUASAI
1 Sukatan Membulat	TP1	Mempamerkan pengetahuan asas tentang sukatan membulat.	1, 2		
	TP2	Mempamerkan kefahaman tentang sukatan membulat	3		
	TP3	Mengaplikasikan kefahaman tentang sukatan membulat untuk melaksanakan tugas mudah.	3, 6		
	TP4	Mengaplikasikan pengetahuan dan kemahiran yang sesuai tentang sukatan membulat dalam konteks penyelesaian masalah rutin yang mudah.	4, 7, 8		
	TP5	Mengaplikasikan pengetahuan dan kemahiran yang sesuai tentang sukatan membulat dalam konteks penyelesaian masalah rutin yang kompleks.	5, 8, 9, 10		
	TP6	Mengaplikasikan pengetahuan dan kemahiran yang sesuai tentang sukatan membulat dalam konteks penyelesaian masalah bukan rutin secara kreatif.	11		

Tahap Penguasaan Bab 1

TP 1

TP 2

TP 3

TP 4

TP 5

TP 6

2 Pembezaan	TP1	Mempamerkan pengetahuan asas tentang pembezaan.	16		
	TP2	Mempamerkan kefahaman tentang pembezaan.	18		
	TP3	Mengaplikasikan kefahaman tentang pembezaan untuk melaksanakan tugas mudah.	16 –17, 19, 20, 23 – 24		
	TP4	Mengaplikasikan pengetahuan dan kemahiran yang sesuai tentang pembezaan dalam konteks penyelesaian masalah rutin yang mudah.	20 – 25, 27, 29		
	TP5	Mengaplikasikan pengetahuan dan kemahiran yang sesuai tentang pembezaan dalam konteks penyelesaian masalah rutin yang kompleks.	17, 31 – 32		
	TP6	Mengaplikasikan pengetahuan dan kemahiran yang sesuai tentang pembezaan dalam konteks penyelesaian masalah bukan rutin secara kreatif.	22, 26, 28, 30 – 31, 33		

Tahap Penguasaan Bab 2

TP 1

TP 2

TP 3

TP 4

TP 5

TP 6

3 Pengamiran	TP1	Mempamerkan pengetahuan asas tentang pengamiran.	37		
	TP2	Mempamerkan kefahaman tentang pengamiran.	38		
	TP3	Mengaplikasikan kefahaman tentang pengamiran untuk melaksanakan tugas mudah.	39 – 41		

BAB	STANDARD PRESTASI		HALAMAN	PENCAPAIAN	
	TAHAP PENGUASAAN	TAFSIRAN		(✓) MENGUASAI	(✗) BELUM MENGUASAI
3 Pengamiran	TP4	Mengaplikasikan pengetahuan dan kemahiran yang sesuai tentang pengamiran dalam konteks penyelesaian masalah rutin yang mudah.	41 – 46		
	TP5	Mengaplikasikan pengetahuan dan kemahiran yang sesuai tentang pengamiran dalam konteks penyelesaian masalah rutin yang kompleks.	47		
	TP6	Mengaplikasikan pengetahuan dan kemahiran yang sesuai tentang pengamiran dalam konteks penyelesaian masalah bukan rutin secara kreatif.	46, 48 – 49		

Tahap Penguasaan Bab 3

TP 1 TP 2 TP 3 TP 4 TP 5 TP 6

4 Pilih Atur Dan Gabungan	TP1	Mempamerkan pengetahuan asas tentang pilih atur dan gabungan.	54 – 55		
	TP2	Mempamerkan kefahaman tentang pilih atur dan gabungan.	55 – 56, 63		
	TP3	Mengaplikasikan kefahaman tentang pilih atur dan gabungan untuk melaksanakan tugasan mudah.	57 – 58		
	TP4	Mengaplikasikan pengetahuan dan kemahiran yang sesuai tentang pilih atur dan gabungan dalam konteks penyelesaian masalah rutin yang mudah.	55, 58 – 59		
	TP5	Mengaplikasikan pengetahuan dan kemahiran yang sesuai tentang pilih atur dan gabungan dalam konteks penyelesaian masalah rutin yang kompleks.	59 – 60, 63 – 64		
	TP6	Mengaplikasikan pengetahuan dan kemahiran yang sesuai tentang pilih atur dan gabungan dalam konteks penyelesaian masalah bukan rutin secara kreatif.	61 – 64		

Tahap Penguasaan Bab 4

TP 1 TP 2 TP 3 TP 4 TP 5 TP 6

5 Taburan Kebarangkalian	TP1	Mempamerkan pengetahuan asas tentang pemboleh ubah rawak.	67 – 68		
	TP2	Mempamerkan kefahaman tentang taburan kebarangkalian.	73, 79, 81		
	TP3	Mengaplikasikan kefahaman tentang taburan kebarangkalian untuk melaksanakan tugasan mudah.	77, 80 – 81		
	TP4	Mengaplikasikan pengetahuan dan kemahiran yang sesuai tentang taburan kebarangkalian dalam konteks penyelesaian masalah rutin yang mudah.	69, 74 – 75, 77, 82 – 84		
	TP5	Mengaplikasikan pengetahuan dan kemahiran yang sesuai tentang taburan kebarangkalian dalam konteks penyelesaian masalah rutin yang kompleks.	70 – 72, 75 – 76, 78		
	TP6	Mengaplikasikan pengetahuan dan kemahiran yang sesuai tentang taburan kebarangkalian dalam konteks penyelesaian masalah bukan rutin secara kreatif.	68 – 69, 73		

Tahap Penguasaan Bab 5

TP 1 TP 2 TP 3 TP 4 TP 5 TP 6

6 Fungsi Trigonometri	TP1	Mempamerkan pengetahuan asas tentang fungsi trigonometri.	88, 89		
	TP2	Mempamerkan kefahaman tentang fungsi trigonometri.	89, 90		

BAB	STANDARD PRESTASI		HALAMAN	PENCAPAIAN	
	TAHAP PENGUASAAN	TAFSIRAN		(✓) MENGUASAI	(✗) BELUM MENGUASAI
7 Pengaturcaraan Linear	TP3	Mengaplikasikan kefahaman tentang fungsi trigonometri untuk melaksanakan tugas mudah.	91 – 94, 102 – 103		
	TP4	Mengaplikasikan pengetahuan dan kemahiran yang sesuai tentang fungsi trigonometri dalam konteks penyelesaian masalah rutin yang mudah.	92, 94 – 95, 99 – 101, 104		
	TP5	Mengaplikasikan pengetahuan dan kemahiran yang sesuai tentang fungsi trigonometri dalam konteks penyelesaian masalah rutin yang kompleks.	90, 95, 105 – 106		
	TP6	Mengaplikasikan pengetahuan dan kemahiran yang sesuai tentang fungsi trigonometri dalam konteks penyelesaian masalah bukan rutin secara kreatif.	96 – 98, 106 – 107		

Tahap Penguasaan Bab 6

TP 1 TP 2 TP 3 TP 4 TP 5 TP 6

	TP1	Mempamerkan pengetahuan asas tentang model pengaturcaraan linear.	111		
	TP2	Mempamerkan kefahaman tentang model pengaturcaraan linear.	113		
	TP3	Mengaplikasikan kefahaman tentang model pengaturcaraan linear untuk melaksanakan tugas mudah.	111 – 114		
	TP4	Mengaplikasikan pengetahuan dan kemahiran yang sesuai tentang pengaturcaraan linear dalam konteks penyelesaian masalah rutin yang mudah.	114 – 115		
	TP5	Mengaplikasikan pengetahuan dan kemahiran yang sesuai tentang pengaturcaraan linear dalam konteks penyelesaian masalah rutin yang kompleks.	116 – 117		
	TP6	Mengaplikasikan pengetahuan dan kemahiran yang sesuai tentang pengaturcaraan linear dalam konteks penyelesaian masalah bukan rutin secara kreatif.	118 – 120		

Tahap Penguasaan Bab 7

TP 1 TP 2 TP 3 TP 4 TP 5 TP 6

	TP1	Mempamerkan pengetahuan asas tentang sesaran, halaju dan pecutan.	123 – 124, 134		
	TP2	Mempamerkan kefahaman tentang sesaran, halaju dan pecutan.	125		
	TP3	Mengaplikasikan kefahaman tentang sesaran, halaju dan pecutan untuk melaksanakan tugas mudah.	126 – 128, 131		
	TP4	Mengaplikasikan pengetahuan dan kemahiran yang sesuai tentang kinematik gerakan linear dalam konteks penyelesaian masalah rutin yang mudah.	130, 132, 134 – 138		
	TP5	Mengaplikasikan pengetahuan dan kemahiran yang sesuai tentang kinematik gerakan linear dalam konteks penyelesaian masalah rutin yang kompleks.	133, 138 – 140		
	TP6	Mengaplikasikan pengetahuan dan kemahiran yang sesuai tentang kinematik gerakan linear dalam konteks penyelesaian masalah bukan rutin secara kreatif.	129, 141 – 143		

Tahap Penguasaan Bab 8

TP 1 TP 2 TP 3 TP 4 TP 5 TP 6

BAB

1

Sukatan Membulat

Circular Measure

KUASAI
PBD
FORMATIF1.1 | Radian
Radians

Buku Teks ms. 2 – 4

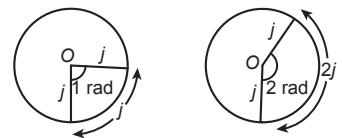
eP+

KUASAI Nota Pintas

1. Sudut yang dicangkum pada pusat bulatan oleh lengkok yang sama panjang dengan jejariannya ditakrifkan sebagai 1 radian.
1 radian is the angle subtended at the centre of the circle by the arc length which is the same length as the radius.
2. Sudut dicangkum pada pusat bulatan oleh satu bulatan ialah 2π radian yang setara dengan 360° .
The angle subtended at the centre of a circle by the circle is 2π radians which is equivalent to 360° .
3. Hubungan antara sudut diukur dalam darjah dan radian bagi suatu sektor yang berikut:
The relation between angle measured in degrees and radians for a sector is as follows:

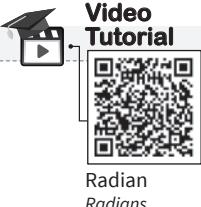
$$\frac{\theta^\circ}{360^\circ} = \frac{\theta \text{ rad}}{2\pi \text{ rad}} \text{ atau setaranya / or equivalently } \frac{\theta^\circ}{180^\circ} = \frac{\theta \text{ rad}}{\pi \text{ rad}}$$

eP+ Nota Visual

SP 1.1.1 Membuat perkaitan antara ukuran sudut dalam radian dengan darjah.

1. Tukarkan setiap yang berikut kepada darjah dan minit. **TP 1**

*Convert each of the following into degrees and minutes.*Guna/Use $\pi = 3.142$.**>>Contoh**

$$\begin{aligned} \frac{2}{3}\pi \text{ rad} \\ \frac{2}{3}\pi \text{ rad} &= 180^\circ \\ \frac{2}{3}\pi \text{ rad} &= \frac{2}{3}\pi \times \frac{180^\circ}{\pi} \\ &= \frac{2}{3} \times 180^\circ \\ &= 120^\circ \end{aligned}$$

(a) 6.8 rad

$$\begin{aligned} \pi \text{ rad} &= 180^\circ \\ 6.8 \text{ rad} &= 6.8 \times \frac{180^\circ}{\pi} \\ &= 389^\circ 34' \end{aligned}$$

(b) $\frac{7}{9} \text{ rad}$

$$\begin{aligned} \pi \text{ rad} &= 180^\circ \\ \frac{7}{9} \text{ rad} &= \frac{7}{9} \times \frac{180^\circ}{\pi} \\ &= \frac{7}{9} \times \frac{180^\circ}{3.142} \\ &= 44^\circ 33' \end{aligned}$$

2. Tukarkan setiap yang berikut kepada radian. **TP 1**

*Convert each of the following into radians.*Guna/Use $\pi = 3.142$.**>>Contoh**

$$\begin{aligned} 106^\circ 13' \\ 180^\circ = \pi \text{ rad} \\ 106^\circ 13' = 106^\circ 13' \times \frac{\pi}{180^\circ} \\ &= 106^\circ 13' \times \frac{3.142}{180^\circ} \\ &= 1.854 \text{ rad} \end{aligned}$$

(a) $218^\circ 47'$

$$\begin{aligned} 180^\circ &= \pi \text{ rad} \\ 218^\circ 47' &= 218^\circ 47' \times \frac{\pi}{180^\circ} \\ &= 218^\circ 47' \times \frac{3.142}{180^\circ} \\ &= 3.819 \text{ rad} \end{aligned}$$

(b) 327.5°

$$\begin{aligned} 180^\circ &= \pi \text{ rad} \\ 327.5^\circ &= 327.5^\circ \times \frac{\pi}{180^\circ} \\ &= 327.5^\circ \times \frac{3.142}{180^\circ} \\ &= 5.717 \text{ rad} \end{aligned}$$

KUASAI Nota Pintas

1. Panjang lengkok, s , suatu bulatan berkadar dengan sudut yang tercangkum di pusat bulatan.

The arc length, s of a circle is directly proportional to the size of the angle subtended at the centre of the circle.

2. Secara am. kita boleh tulis seperti yang berikut:

In general, we can write as follows:

$$\frac{\theta^\circ}{360^\circ} = \frac{\theta \text{ rad}}{2\pi \text{ rad}} = \frac{\text{panjang lengkok (arc length)}}{\text{lilitan bulatan (circumference)}}$$

dengan panjang lilitan $= 2\pi j$ dan jejari ialah j unit.
such that the circumference = $2\pi j$ and the radius is j units.

3. Panjang lengkok bulatan, s , dapat ditentukan dengan menggunakan

The arc length of a circle, s , can be determined by using

$$s = j\theta$$

dengan j ialah jejari bulatan dan θ radian ialah sudut tercangkum oleh lengkok di pusat bulatan.
such that j is the radius of the circle and θ radian is the angle subtended by the arc at the centre of the circle.

SP 1.2.1 Menentukan (i) panjang lengkok, (ii) jejari, dan (iii) sudut tercangkum di pusat bulatan.

3. Tentukan panjang lengkok, s bagi setiap bulatan yang diberi. **TP 1**

Determine the arc length, s for each of the following given circles.

Guna/Use $\pi = 3.142$.

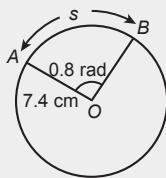

Video

Sukatan Membulat
Circular Measure

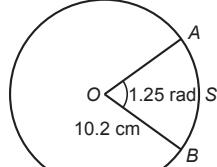
» Contoh

Panjang lengkok, $s = j\theta$
Arc length

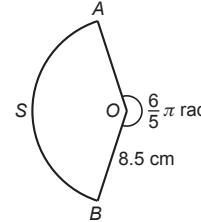
$$s = 7.4 \times 0.8 \\ = 5.92 \text{ cm}$$

(a)

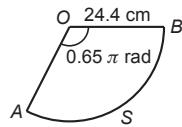
$$\text{Panjang lengkok, } s = j\theta \\ \text{Arc length} \\ s = 10.2 \times 1.25 \\ = 12.75 \text{ cm}$$

(b)

$$\theta = 2\pi - \frac{6\pi}{5} \\ = \frac{4\pi}{5} \\ \text{Panjang lengkok, } s = j\theta \\ \text{Arc length} \\ s = 8.5 \times \frac{4\pi}{5} \\ = 21.366 \text{ cm}$$

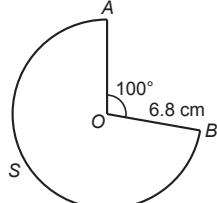
(c)

Panjang lengkok, $s = j\theta$
Arc length

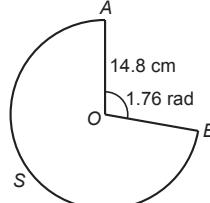
$$s = 0.65\pi \times 24.4 \\ = 0.65 \times 3.142 \times 24.4 \\ = 49.83 \text{ cm}$$

(d)

$$\theta = 360^\circ - 100^\circ \\ = 260^\circ \\ \frac{\theta^\circ}{360^\circ} = \frac{s}{2\pi j} \\ \frac{\theta^\circ}{360^\circ} = \frac{s}{2\pi(6.8)} \\ s = \frac{260^\circ \times 2\pi(6.8)}{360^\circ} \\ = 30.86 \text{ cm}$$

(e)

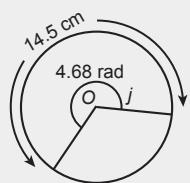

$$\theta = (2\pi - 1.76) \text{ rad} \\ \text{Panjang lengkok, } s = j\theta \\ \text{Arc length} \\ s = 14.8 \times (2\pi - 1.76) \\ = 66.96 \text{ cm}$$

4. Tentukan jejari bulatan, j , diberikan panjang lengkok dan sudut bagi setiap bulatan yang berikut.

Determine the radius of the circle, j , given the arc length and the angle in each of the circles. **TP 2**

>> Contoh

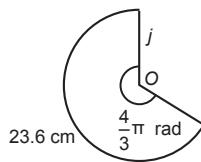

$$s = j\theta$$

$$j = \frac{s}{\theta}$$

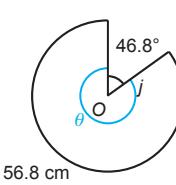
$$j = \frac{14.5}{4.68} \\ = 3.1 \text{ cm}$$

(a)

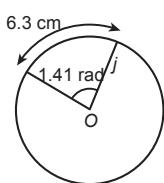
$$j = \frac{23.6}{\frac{4}{3}\pi} \\ = 5.634 \text{ cm}$$

(b)

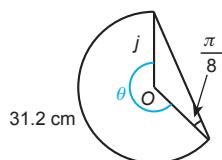
$$\theta = 360^\circ - 46.8^\circ \\ = 313.2^\circ \\ \frac{\theta^\circ}{360^\circ} = \frac{s}{2\pi j} \\ \frac{313.2^\circ}{360^\circ} = \frac{56.8}{2\pi j} \\ j = \frac{56.8 \times 360^\circ}{313.2^\circ \times 2\pi} \\ = 10.39 \text{ cm}$$

(c)

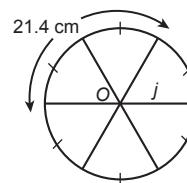
$$s = j\theta \\ j = \frac{s}{\theta} \\ j = \frac{6.3}{1.41} \\ = 4.47 \text{ cm}$$

(d)

$$\theta = \left[2\pi - \pi + 2\left(\frac{\pi}{8}\right) \right] = \frac{5\pi}{4} \\ j = \frac{31.2}{\frac{5\pi}{4}} \\ = 7.95 \text{ cm}$$

(e)

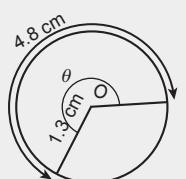

$$\frac{\theta^\circ}{360^\circ} = \frac{s}{2\pi j} \\ \frac{120^\circ}{360^\circ} = \frac{21.4}{2\pi j} \\ j = \frac{21.4 \times 360^\circ}{120^\circ \times 2\pi} \\ = 10.22 \text{ cm}$$

5. Tentukan sudut tercangkum, θ dalam radian, di pusat bulatan dengan diberikan jejari bulatan dan panjang lengkok bagi setiap bulatan yang berikut. **TP 3**

Determine the subtended angle, θ , in radians, at the centre of the circle given that the radius and the arc length of each of the following circles.

>> Contoh

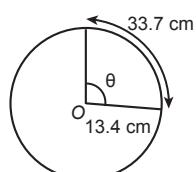
Daripada/From $s = j\theta$

$$\theta = \frac{s}{j}$$

$$\theta = \frac{4.8}{1.3}$$

$$\theta = 3.692 \text{ rad}$$

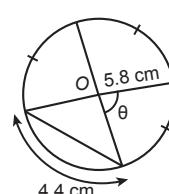
(a)

$$\theta = \frac{33.7}{13.4}$$

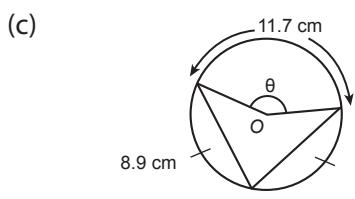
$$\theta = 2.515 \text{ rad}$$

(b)

$$2\pi - 3\theta = \frac{4.4}{5.8}$$

$$\theta = 1.84 \text{ rad}$$

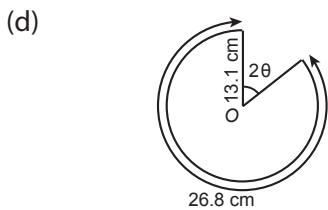

$$2\pi j = 11.7 + 2(8.9)$$

$$j = 4.695 \text{ cm}$$

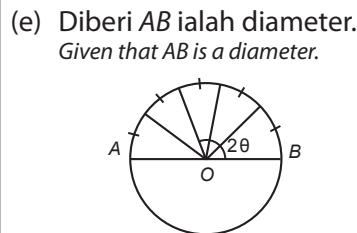
$$\theta = \frac{11.7}{4.695}$$

$$= 2.492 \text{ rad}$$

$$2\pi - 2\theta = \frac{26.8}{13.1}$$

$$\theta = 2.12 \text{ rad}$$

$$2\theta = \frac{\pi}{5} \times 3$$

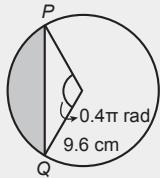
$$\theta = \frac{3\pi}{10} \text{ rad}$$

$$= 0.942 \text{ rad}$$

SP 1.2.2 Menentukan perimeter tembereng suatu bulatan.

6. Tentukan perimeter tembereng yang berlorek bagi setiap bulatan berpusat O yang berikut. **TP 4**
Determine the perimeter of the shaded segment of each of the following circles with centre O .

>> Contoh

Tip Penting

Perantas PQ dapat diperolehi dengan petua kosinus, iaitu
 $PQ = \sqrt{j^2 + j^2 - 2j^2 \cos \theta}$, dengan θ dalam darjah.
The chord PQ can be obtained by using the cosine rule, that is
 $PQ = \sqrt{j^2 + j^2 - 2j^2 \cos \theta}$, such that θ is in degrees.

$$0.4\pi \text{ rad} = 0.4\pi \times \frac{180^\circ}{\pi} = 72^\circ$$

$$\text{Maka, } PQ = \sqrt{9.6^2 + 9.6^2 - 2(9.6)^2 \cos 72^\circ}$$

$$\text{Hence } = 11.29 \text{ cm}$$

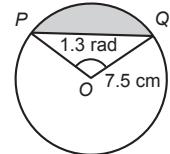
$$\text{Panjang lengkok } PQ = j\theta = 9.6(0.4\pi)$$

$$\text{Arc length of } PQ = 12.06 \text{ cm}$$

$$\text{Perimeter tembereng berlorek} = 12.06 + 11.29$$

$$\text{Perimeter of the shaded segment} = 23.35 \text{ cm}$$

(a)

$$1.3 \text{ rad} = 1.3 \times \frac{180^\circ}{\pi} = 74.48^\circ$$

$$\text{Maka, } PQ = \sqrt{7.5^2 + 7.5^2 - 2(7.5)^2 \cos 74.48^\circ}$$

$$\text{Hence } = 9.08 \text{ cm}$$

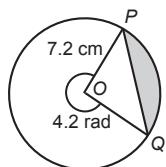
$$\text{Panjang lengkok } PQ = j\theta = 7.5(1.3)$$

$$\text{Arc length of } PQ = 9.75 \text{ cm}$$

$$\text{Perimeter tembereng berlorek} = 9.08 + 9.75$$

$$\text{Perimeter of the shaded segment} = 18.83 \text{ cm}$$

(b)

Panjang lengkok minor PQ

Minor arc length of PQ

$$= (2\pi - 4.2) \times 7.2$$

$$= 15 \text{ cm}$$

$$\angle POQ = 2\pi - 4.2 = 2.08 \text{ rad}$$

$$= 119.36^\circ$$

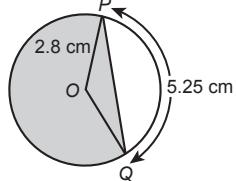
$$\text{Maka, } PQ = \sqrt{7.2^2 + 7.2^2 - 2(7.2)^2 \cos 119.36^\circ}$$

$$\text{Hence } = 12.43 \text{ cm}$$

$$\text{Perimeter tembereng berlorek} = 15 + 12.43$$

$$\text{Perimeter of the shaded segment} = 27.43 \text{ cm}$$

(c)

Panjang lengkok major PQ

Major arc length of PQ

$$= 2\pi(2.8) - 5.25 = 12.34 \text{ cm.}$$

$$\angle POQ = \frac{5.25}{2.8}$$

$$= 1.875 \text{ rad}$$

$$= 1.875 \times \frac{180^\circ}{\pi}$$

$$= 107.43^\circ$$

$$\text{Maka, } PQ = \sqrt{2.8^2 + 2.8^2 - 2(2.8)^2 \cos 107.43^\circ}$$

$$\text{Hence } = 4.51 \text{ cm}$$

$$\text{Perimeter tembereng berlorek} = 12.34 + 4.51$$

$$\text{Perimeter of the shaded segment} = 16.85 \text{ cm}$$

Cuba jawab **Praktis Sumatif 1, K1: S6**

SP 1.2.2

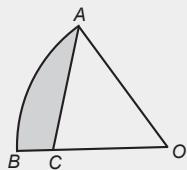
TAHAP PENGUASAAN

1 2 3 4 5 6

SP 1.2.3 Menyelesaikan masalah yang melibatkan panjang lengkok.

7. Selesaikan masalah yang melibatkan panjang lengkok. **TP 5**

Solve the problems involving the arc lengths.

>>Contoh

Rajah menunjukkan sebuah sektor AOB berpusat O . Diberi $AC = CO = 3.4$ cm dan $\angle ACO = 1.5$ rad. Cari perimeter rantau berlorek itu.

The diagram shows a sector AOB with centre O . Given that $AC = CO = 3.4$ cm and $\angle ACO = 1.5$ rad. Find the perimeter of the shaded region.

$$\begin{aligned} \text{Panjang lengkok/Arc length} &= 4.63 \times 0.82 \\ &= 3.8 \text{ cm} \end{aligned}$$

$$\angle ACO = 1.5 \text{ rad} = 85.94^\circ$$

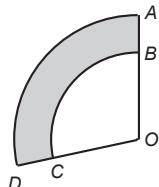
$$\angle AOB = \frac{\pi - 1.5}{2} = 0.82 \text{ rad}$$

Jejari/Radius

$$\begin{aligned} AO &= \sqrt{3.4^2 + 3.4^2 - 2(3.4)^2 \cos 85.94} \\ &= 4.63 \text{ cm} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{Perimeter rantau berlorek} &= 3.4 + 3.8 + (4.63 - 3.4) \\ \text{Perimeter of the shaded region} &= 8.43 \text{ cm} \end{aligned}$$

(a)

Rajah menunjukkan dua sektor, AOD dan BOC berpusat O . Diberi $2OA = 3OB$, $OA = 9.6$ cm dan $\angle AOD = 2.2$ rad. Cari perimeter rantau berlorek itu.

The diagram shows two sectors, AOD and BOC with centre O . Given that $2OA = 3OB$, $OA = 9.6$ cm and $\angle AOD = 2.2$ rad. Find the perimeter of the shaded region.

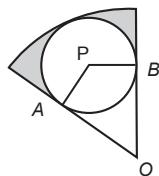
$$OB = \frac{2}{3}(9.6) = 6.4 \text{ cm}$$

$$\begin{aligned} \text{Panjang lengkok } AD &= 9.6(2.2) = 21.12 \text{ cm} \\ \text{Arc length} & \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{Panjang lengkok } BC &= 6.4(2.2) = 14.08 \text{ cm} \\ \text{Arc length} & \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{Perimeter rantau berlorek} &= 21.12 + 14.08 + 2(9.6 - 6.4) \\ \text{Perimeter of the shaded region} &= 41.6 \text{ cm} \end{aligned}$$

(b)

Rajah menunjukkan satu sektor dengan pusat O . Sebuah bulatan dicangkum di dalamnya dengan pusat P . Diberi jejari bulatan ialah 4 cm dan $\angle APB = \frac{7}{8}\pi$ rad. Cari

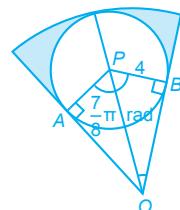
The diagram shows a sector with centre O . A circle with centre P is inscribed in it. Given that the radius of the circle is 4 cm and $\angle APB = \frac{7}{8}\pi$ rad, find

- (i) jejari sektor.
the radius of the sector.

- (ii) luas rantau berlorek.
the area of the shaded region.

$$\begin{aligned} \text{(i)} \quad \angle OPB &= \frac{7}{8}\pi \times \frac{1}{2} \\ &= \frac{7}{16}\pi \text{ rad} \\ &= 78^\circ 45' \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{kos / cos } 78^\circ 45' &= \frac{4}{OP} \\ OP &= \frac{4}{\text{kos } 78^\circ 45'} = 20.5 \text{ cm} \end{aligned}$$

$$\therefore \text{Jejari sektor} = 20.5 + 4$$

$$\text{Radius of the sector} = 24.5 \text{ cm}$$

$$\begin{aligned} \text{(ii)} \quad \angle POB &= \frac{\pi}{2} - \frac{7}{16}\pi \\ &= \frac{\pi}{16} \\ &= 11.25^\circ \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{Sudut major } APB &= 2\pi - \frac{7}{8}\pi \\ \text{Major angle } APB &= \frac{9\pi}{8} \end{aligned}$$

$\therefore$ Luas rantau berlorek / Area of the shaded region

$$\begin{aligned} &= \frac{22.5^\circ}{360^\circ} \times \pi(24.5)^2 - 2\left[\frac{1}{2}(4)(20.5) \sin 78^\circ 45'\right] - \frac{1}{2}(4)^2\left(\frac{9\pi}{8}\right) \\ &= 9.17 \text{ cm}^2 \end{aligned}$$

Cuba jawab Praktis Sumatif 1, K1: S5

SP 1.2.3

TAHAP PENGUASAAN

1 2 3 4 5 6

KUASAI Nota Pintas

Video
Tutorial

Luas Sektor Suatu
Bulatan
Sector Area of a Circle

1. Hubungan secara am antara sudut, panjang lengkok dan luas sektor adalah seperti berikut,
The relationship between angles, arc length and the area are as follows

$$\frac{\theta^\circ}{360^\circ} = \frac{\theta \text{ rad}}{2\pi \text{ rad}} = \frac{\text{panjang lengkok / arc length, } s}{2\pi j} = \frac{\text{luas sektor / area of sector}}{\text{luas bulatan / area of circle}}$$

2. Luas sektor bulatan, L , dapat ditentukan dengan menggunakan
The area of a sector of the circle, L , can be determined by using

$$L = \frac{1}{2}j^2\theta$$

dengan j ialah jejari bulatan dan θ radian ialah sudut tercangkum oleh sektor di pusat bulatan.
where j is the radius of the circle and θ radian is the angle subtended by the sector at the centre of the circle.

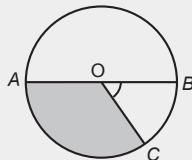
Cara mencari rumus panjang perentas, luas sektor dan luas tembereng.
Steps to find the length of chord, the area of sector and the area of segment.

SP 1.3.1 Menentukan (i) luas sektor, (ii) jejari, dan (iii) sudut tercangkum di pusat bulatan.

8. Tentukan luas sektor berlorek bagi setiap bulatan yang berikut. Beri jawapan betul kepada dua tempat perpuluhan.

Determine the area of the shaded sector for each of the following circles. Give your answer correct to two decimal places. TP 3

>> Contoh

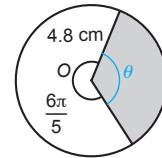
Diberi AOB ialah diameter dengan panjangnya ialah 7.4 cm, dan $\angle AOC = 2\angle BOC$.

Given AOB is the diameter of length 7.4 cm and $\angle AOC = 2\angle BOC$.

$$\angle AOC = \frac{2\pi}{3} \text{ rad}$$

$$\begin{aligned} L &= \frac{1}{2}j^2\theta \\ &= \frac{1}{2}(3.7)^2\left(\frac{2\pi}{3}\right) = 14.34 \text{ cm}^2 \end{aligned}$$

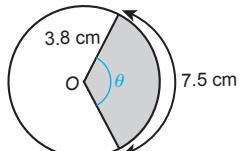
(a)

$$\begin{aligned} \theta &= \left(2\pi - \frac{6\pi}{5}\right) \text{ rad} \\ &= \frac{4\pi}{5} \text{ rad} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} L &= \frac{1}{2}j^2\theta \\ &= \frac{1}{2}(4.8)^2\left(\frac{4\pi}{5}\right) \\ &= 28.95 \text{ cm}^2 \end{aligned}$$

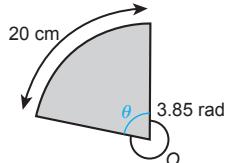
(b)

$$\begin{aligned} \theta &= \frac{7.5}{3.8} \\ &= 1.97 \text{ rad} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} L &= \frac{1}{2}j^2\theta \\ &= \frac{1}{2}(3.8)^2(1.97) \\ &= 14.22 \text{ cm}^2 \end{aligned}$$

(c)

$$\begin{aligned} \theta &= (2\pi - 3.85) \\ &= 2.43 \text{ rad} \end{aligned}$$

$$\text{Jejari / Radius} = \frac{20}{2.43} = 8.23 \text{ cm}$$

$$\begin{aligned} L &= \frac{1}{2}j^2\theta \\ &= \frac{1}{2}(8.23)^2(2.43) \\ &= 82.30 \text{ cm}^2 \end{aligned}$$

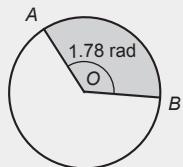

9. Tentukan jejari bagi sektor bulatan berlorek yang berikut. Beri jawapan betul kepada dua tempat perpuluhan.
Determine the radius of the following shaded sectors of circles. Give your answer correct to two decimal places. **TP 4**

>>Contoh

Diberi luas sektor yang berlorek ialah 23.8 cm^2

Given the area of the shaded sector is 23.8 cm^2 .

Tip Penting

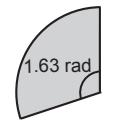
$$\text{Guna } \frac{\text{luas sektor}}{\text{luas bulatan}} = \frac{\theta}{2\pi}$$

$$\text{Use } \frac{\text{area of sector}}{\text{area of circle}} = \frac{\theta}{2\pi}$$

$$\frac{23.8}{\pi j^2} = \frac{1.78}{2\pi}$$

$$j^2 = 23.8 \times \frac{2}{1.78}$$

$$j = 5.17 \text{ cm}$$

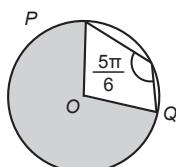

$$\frac{49}{\pi j^2} = \frac{1.63}{2\pi}$$

$$j^2 = \frac{49 \times 2}{1.63}$$

$$j = 7.75 \text{ cm}$$

- (b) Diberi luas sektor berlorek ialah 7.5 cm^2 .
Given the area of the shaded sector is 7.5 cm^2 .

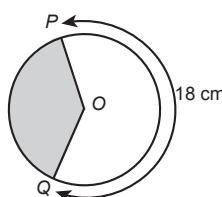
$$\frac{7.5}{\pi j^2} = \frac{2 \left(\frac{5\pi}{6} \right)}{2\pi}$$

$$\frac{7.5}{\pi j^2} = \frac{\frac{5\pi}{3}}{2\pi}$$

$$j^2 = \frac{7.5 \times 2 \times 3}{5\pi}$$

$$j = 1.69 \text{ cm}$$

(c)

Diberi luas sektor berlorek ialah 30 cm^2 dan panjang lengkok major PQ ialah 18 cm .
Given the area of the shaded sector is 30 cm^2 and the major arc length is 18 cm .

Tip Penting

$$\text{Guna/ Use } \frac{\text{panjang lengkok}}{\text{lilitan bulatan}} = \frac{\text{luas sektor}}{\text{luas bulatan}}$$

$$\frac{\text{arc length}}{\text{circumference}} = \frac{\text{area of sector}}{\text{area of circle}}$$

$$\frac{18}{2\pi j} = \frac{\pi j^2 - 30}{\pi j^2}$$

$$j = \frac{2(\pi j^2 - 30)}{18}$$

$$\pi j^2 - 30 = 9j$$

$$\pi j^2 - 9j - 30 = 0$$

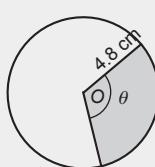
$$j = \frac{9 \pm \sqrt{(-9)^2 - 4\pi(-30)}}{2\pi}$$

$$j = 4.84 \text{ cm}$$

10. Tentukan sudut tercangkum, θ dalam radian, di pusat bulatan bagi setiap yang berikut. Beri jawapan betul kepada dua tempat perpuluhan jika perlu. **TP 4**

Determine the subtended angle, θ in radians, at the centre of the circle for each of the following. Give your answer correct to two decimal places where necessary.

>>Contoh

Diberi luas sektor berlorek ialah 23 cm^2

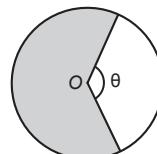
Given the area of the shaded sector is 23 cm^2 .

$$\frac{23}{\pi(4.8)^2} = \frac{\theta}{2\pi}$$

$$\theta = \frac{23 \times 2}{(4.8)^2}$$

$$= 1.99 \text{ rad}$$

(a)

Diberi luas sektor berlorek ialah 15.7 cm^2 dan berjejari 4.2 cm .

Given the area of the shaded sector is 15.7 cm^2 and with radius 4.2 cm .

$$\frac{15.7}{\pi(4.2)^2} = \frac{2\pi - \theta}{2\pi}$$

$$\theta = 2\pi - \frac{15.7 \times 2}{(4.2)^2}$$

$$= 4.50 \text{ rad}$$

- (b) Diberi luas sektor ialah 40 cm^2 dan perimeternya ialah 28 cm. Cari nilai yang mungkin bagi jejari sektor dan sudut sepadan tercangkum.

Given the area of the sector is 40 cm^2 and the perimeter is 28 cm, Find the possible values of the radius of the sector and the corresponding subtended angle.

$$j + j + j\theta = 28$$

$$2j + j\theta = 28 \text{ dan } j\theta = 28 - 2j \quad \dots \dots \dots \textcircled{1}$$

$$\frac{1}{2} j^2 \theta = 40$$

$$j^2 \theta = 80 \quad \dots \dots \dots \textcircled{2}$$

$$j(28 - 2j) = 80$$

$$j^2 - 14j + 40 = 0$$

$$(j - 4)(j - 10) = 0$$

$$j = 4 \text{ atau } j = 10 \text{ cm}$$

$$\theta = 5 \text{ rad atau } 0.8$$

- (c) Diberi luas sektor ialah 6.25 cm^2 dan perimeternya ialah 12.5 cm. Cari jejari dan sudut sepadan tercangkum.

Given the area of the sector is 6.25 cm^2 and the perimeter is 12.5 cm. Find the radius and the corresponding subtended angle.

$$j + j + j\theta = 12.5$$

$$2j + j\theta = 12.5 \text{ dan } j\theta = 12.5 - 2j \quad \dots \dots \dots \textcircled{1}$$

$$\frac{1}{2} j^2 \theta = 6.25$$

$$j^2 \theta = 12.5 \quad \dots \dots \dots \textcircled{2}$$

$$j(12.5 - 2j) = 12.5$$

$$2j^2 - 12.5j + 12.5 = 0$$

$$4j^2 - 25j + 25 = 0$$

$$(4j - 5)(j - 5) = 0$$

$$j = \frac{5}{4} \text{ atau } j = 5 \text{ cm}$$

$$\theta = 8 \text{ rad (diabaikan) atau } 0.5 \text{ rad}$$

Ukuran sudut pada pusat tidak boleh melebihi $360^\circ = 2\pi \text{ rad} = 6.28 \text{ rad}$

The measurement of a central angle cannot be greater than $360^\circ = 2\pi \text{ rad} = 6.28 \text{ rad}$

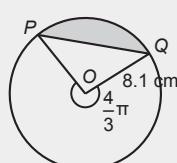
Maka, $j = 5 \text{ cm}$ dan $\theta = 0.5 \text{ rad}$

SP 1.3.2 Menentukan luas tembereng suatu bulatan

11. Tentukan luas tembereng yang berlorek bagi setiap bulatan yang berikut. Beri jawapan betul kepada dua tempat perpuluhan. **TP 5**

Determine the area of the shaded segment for each of the following circles. Give your answer correct to two decimal places.

» Contoh

$$\begin{aligned} \text{Luas sektor} &= \frac{1}{2} j^2 \left(2\pi - \frac{4\pi}{3} \right) \\ \text{Area of sector} &= \frac{1}{2} (8.1)^2 \left(\frac{2\pi}{3} \right) \\ &= 68.71 \text{ cm}^2 \end{aligned}$$

$$\frac{2\pi}{3} \text{ rad} = 120^\circ$$

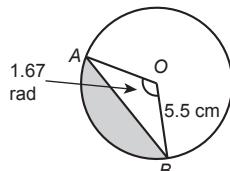
$$\begin{aligned} \text{Luas segi tiga} &= \frac{1}{2} (8.1)^2 \sin 120^\circ \\ \text{Area of the triangle} &= 28.41 \text{ cm}^2 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{Maka, luas tembereng berlorek} &= 68.71 - 28.41 \\ \text{Hence, the area of shaded segment} &= 40.30 \text{ cm}^2 \end{aligned}$$

Tip Penting

Luas tembereng berlorek/ Area of shaded segment
= luas sektor POQ - luas segi tiga POQ
area of sector POQ - area of triangle POQ

(a)

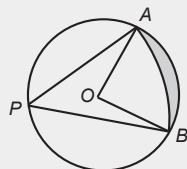
$$\begin{aligned} \text{Luas sektor} &= \frac{1}{2} j^2 \theta \\ \text{Area of sector} &= \frac{1}{2} (5.5)^2 (1.67) \\ &= 25.26 \text{ cm}^2 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{Luas segi tiga} &= \frac{1}{2} (5.5)^2 \sin 95.68^\circ \\ \text{Area of triangle} &= 15.05 \text{ cm}^2 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{Maka, luas tembereng berlorek} &= 25.26 - 15.05 \\ \text{Hence, the area of the shaded segment} &= 10.21 \text{ cm}^2 \end{aligned}$$

SP 1.3.3 Menyelesaikan masalah yang melibatkan luas sektor.

12. Selesaikan yang berikut. **TP 5**
Solve the following.

>>Contoh

Rajah menunjukkan sebuah bulatan dengan pusat O dan jejari 8 cm dan $\angle AOB = \frac{2\pi}{3}$ rad.

Jika P terletak pada lilitan bulatan ialah pusat sektor APB , cari

The diagram shows a circle with centre O and radius 8 cm and $\angle AOB = \frac{2\pi}{3}$ rad. If P lies on the circumference of the circle is the centre of sector APB , find

- $\angle APB$ dalam radian.
 $\angle APB$ in radians.
- luas rantau berlorek.
the area of the shaded region.

$$(i) \angle APB = \frac{1}{2} \left(\frac{2\pi}{3} \right) = \frac{\pi}{3} \text{ rad}$$

$$(ii) \text{ Luas rantau berlorek}/\text{Area of the shaded region} \\ = \left[\frac{1}{2}(8^2) \left(\frac{2\pi}{3} \right) - \frac{1}{2}(8^2) \sin 120^\circ \right] - \\ \left[\frac{1}{2}(PA^2) \left(\frac{\pi}{3} \right) - \frac{1}{2}(PA^2) \sin 60^\circ \right]$$

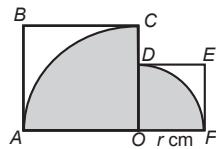
Tetapi/But $AP = 2(8 \cos 30^\circ) = 13.86\text{ cm}$

Maka, luas rantau berlorek

Hence, the area of the shaded region

$$= \left[\frac{1}{2}(8^2) \left(\frac{2\pi}{3} \right) - \frac{1}{2}(8^2) \sin 120^\circ \right] - \\ \left[\frac{1}{2}(13.86^2) \left(\frac{\pi}{3} \right) - \frac{1}{2}(13.86^2) \sin 60^\circ \right] \\ = 21.91\text{ cm}^2$$

(a)

Rajah menunjukkan dua segi empat sama. Panjang AO ialah 2 cm lebih panjang daripada OF . Diberi bahawa panjang lengkung AC ialah dua kali panjang lengkung DF , cari

The diagram shows two squares. The length AO is 2 cm longer than the length OF . Given that the arc length AC is twice as long as the arc length DF , find

- nilai r ./the value of r .
- luas rantau berlorek dalam sebutan π .
the area of the shaded region in terms of π .

$$(i) AC = 2DF$$

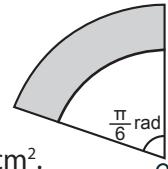
$$(r+2) = 2r$$

$$r = 2\text{ cm}$$

- Luas rantau berlorek

Area of the shaded region

$$= \frac{1}{4}\pi(4^2) + \frac{1}{4}\pi(2)^2 \\ = 5\pi\text{ cm}^2$$

(b) Rajah menunjukkan dua sektor berpusat O . Diberi bahawa jejari sektor besar ialah 3 cm lebih panjang daripada jejari sektor kecil dan luas berlorek ialah $\frac{13\pi}{4}\text{ cm}^2$.

Cari nilai jejari sektor kecil.

The diagram shows two sectors with centre O . Given that radius of the larger sector is 3 cm longer than the smaller sector and the area of the shaded region is $\frac{13\pi}{4}\text{ cm}^2$. Find the radius of the smaller sector.

Katakan jejari sektor kecil ialah $r\text{ cm}$.

Let the radius of the smaller sector be $r\text{ cm}$.

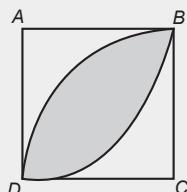
$$\frac{1}{2}(r+3)^2 \left(\frac{\pi}{6} \right) - \frac{1}{2}(r)^2 \left(\frac{\pi}{3} \right) = \frac{13\pi}{4} \\ 6r + 9 = 39 \\ r = 5\text{ cm}$$

SP 1.4.1 Menyelesaikan masalah yang melibatkan sukatan membulat.

Video
TutorialAplikasi Sukatan Membulat
Application of Circular Measures13. Selesaikan masalah yang berikut. **TP 5**
Solve the following problems.

» Contoh

Rajah menunjukkan sekeping jubin bersegi empat sama dengan sisi 20 cm. A dan C masing-masing ialah pusat bagi sektor BAD dan BCD. Cari

The diagram shows a piece of square tile with side of 20 cm. A and C are the centres of the sectors BAD and BCD respectively. Find

- luas rantau berlorek.
the area of the shaded region.
- Jumlah luas, dalam m^2 , diliputi oleh rantau berlorek jika dimensi bilik ialah $6 \text{ m} \times 5 \text{ m}$
the total area, in m^2 covered by the shaded region if the dimension of the room is $6 \text{ m} \times 5 \text{ m}$.

Tip Penting

Luas rantau berlorek/Area of the shaded region
 $= 2(\text{luas sektor } BAD - \text{luas segi tiga } BAD)$
 $= 2(\text{area of sector } BAD - \text{area of triangle } BAD)$

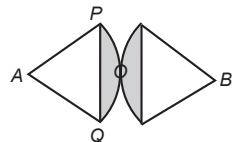
- Luas rantau berlorek
Area of the shaded region

$$= 2 \left[\frac{1}{2} (20)^2 \left(\frac{\pi}{2} \right) - \frac{1}{2} (20)^2 \sin 90^\circ \right] \\ = 228.32 \text{ cm}^2$$

- Jumlah jubin diperlukan $= 30 \times 25 = 750$
Total tiles needed

Jumlah luas diliputi oleh rantau berlorek
Total area covered by shaded region
 $= 228.32 \times 750 = 171\,240 \text{ cm}^2$
 $= 17.124 \text{ m}^2$

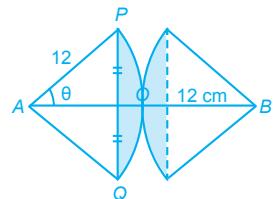
(a)

Rajah menunjukkan satu corak yang dibina daripada dua sektor serupa menyentuh satu sama lain di O dan dengan pusat masing-masing A dan B. Diberi panjang perentas PQ ialah 16 cm dan AB = 24 cm. Cari

The diagram shows a pattern made up of two similar sectors with centres A and B respectively and touch each other at O. Given that the chord PQ is 16 cm and AB = 24 cm. Find

- $\angle PAQ$ dalam radian.
 $\angle PAQ$ in radians.
- perimeter rantau berlorek.
the perimeter of the shaded region.
- luas rantau berlorek.
the area of the shaded region.

$$\text{(i)} \quad \sin \theta = \frac{8}{12} \\ = 41.81^\circ = 0.73 \text{ rad}$$

$$\angle PAQ = 1.46 \text{ rad}$$

$$\text{(ii)} \quad \text{Perimeter rantau berlorek} \\ \text{Perimeter of the shaded region} \\ = 2[16 + 12(1.46)] \\ = 67.04 \text{ cm}$$

$$\text{(iii)} \quad \text{Luas rantau berlorek} \\ \text{Area of shaded region} \\ = 2 \left[\frac{1}{2}(12)^2(1.46) - \frac{1}{2}(12)^2 \sin 83.62^\circ \right] \\ = 67.13 \text{ cm}^2$$

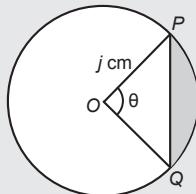
Cuba jawab Praktis Sumatif 1, K2: S1

14. Lakukan aktiviti yang berikut. **TP 6**

Perform the following activities.

AKTIVITI PAK-21**Fikir-Pasang-Kongsi**

- (a) Lakukan kerja dalam kumpulan.
Work in groups.
- (b) Guru mengemukakan soalan kepada ahli pasukan.
The teacher gives the following question to the group members.

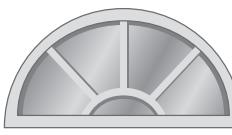
Tentukan perimeter dan luas bagi tembereng yang diberi dengan menggunakan sekurang-kurangnya dua kaedah yang berlainan.
Determine the perimeter and area of the given segment by using at least two different methods.

- (c) Setiap ahli diberi masa untuk berfikir, dan berbincang dengan ahli pasukan yang lain.
Each member is given some time to think and then share with other members of the group.
- (d) Semua pasukan pula diminta berkongsi jawapan antara satu sama lain.
All the groups share their answers with one another.

15. Lakukan projek STEM di bawah. **TP 6**

Carry out the STEM project below.

Projek STEM*Project-based learning*

Objektif aktiviti: <i>Activity objective:</i>	Mengaplikasi sukatan membulat dalam kehidupan seharian. <i>Apply the circular measure into daily lives.</i>
Pernyataan masalah: <i>Problem statement:</i>	Cari luas setiap jenis struktur kaca untuk membentuk hiasan pintu. <i>Find the area of each type of glass structures that makes up the door design.</i>
Pencarian fakta: <i>Fact finding:</i>	Cari jenis fungsi ukuran membulat yang sesuai untuk menyelesaikan masalah ini. <i>Find the suitable circular measurement of function that is suitable to solve this problem.</i>
Konsep yang diaplikasikan: <i>Concept applied:</i>	Ukuran membulat yang berkait dengan mencari luas. <i>Circular measures that are related to find areas.</i>
Bahan yang diperlukan: <i>Materials needed:</i>	

Pelan Tindakan/ Action plan:

- (a) Bahagikan kelas kepada beberapa kumpulan yang terdiri daripada 4 orang
Divide the class into groups of 4 students.
- (b) Pilih salah satu daripada dua gambar rajah di atas. Diberi bahawa setiap gambar terdiri daripada semibulatan besar berjejari 1 m sebenar. Salin gambar itu dan menurut corak sebenar bagi setiap bahagian corak yang berlainan, cari luas setiap jenis struktur yang berlainan yang membina corak itu.
Choose one of the above two diagrams. Given that the radius of the big semicircle is 1 m. Copy the diagram and follow its original proportions for different part of the design, find the area of each type of glass structure that makes up the design.
- (c) Bentangkan hasil dapatan dalam kelas.
Present the findings in class.

Penyelesaian: <i>Solutions:</i>	Salin rajah mengikut sukatannya untuk setiap corak. Selepas itu, gunakan rumus yang sesuai untuk mencari luas setiap jenis corak struktur kaca untuk membina rekaan itu. Unit radian lebih berguna dalam pengiraan seni bina. <i>Copy the diagram according to its proportions for each pattern. Then, use appropriate formula to find the area of each pattern of glass structure that makes up the design. Radians are more useful in architecture design calculations.</i>
---	--

KUASAI SPM

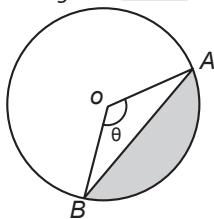
PRAKTIS SUMATIF 1

KERTAS 1

eP+

eP+ Praktis Ekstra
Sumatif 1

1. Rajah menunjukkan panjang jejari bulatan ialah 7 cm dan θ ialah 1.8 rad, cari luas rantau berlorek.
The diagram shows the radius of circle is 7 cm and θ is 1.8 rad, find the area of shaded region. **SP 1.3.2**

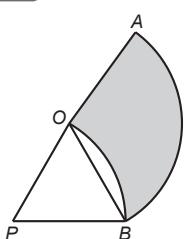
[3 markah / 3 marks]

Jawapan / Answer:

$$\begin{aligned} \text{Luas rantau berlorek} &= \text{luas sektor } AOB - \text{luas segi tiga } AOB \\ \text{Area of shaded region} &= \text{area of sector } AOB - \text{area of triangle } AOB \\ &= \frac{1}{2}j^2\theta - \frac{1}{2}j^2 \sin \theta \\ &= \frac{1}{2}(7)^2(1.8) - \frac{1}{2}(7)^2 \sin 103.13^\circ \\ &= 20.24 \text{ cm}^2 \end{aligned}$$

2. Rajah menunjukkan dua sektor AOB , dengan pusat O , dan OPB dengan pusat P .

The diagram shows two sectors AOB , with centre O , and OPB with centre P . **SP1.2.1**

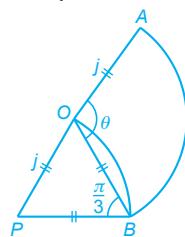

Diberi jejari $PO = j$ cm, $\angle PBO = \frac{\pi}{3}$ rad, panjang lengkok AB ialah dua kali panjang jejari OA dan perimeter rantau berlorek ialah $24 + \frac{8\pi}{3}$ cm. Cari nilai j .

Given that $PO = j$ cm, $\angle PBO = \frac{\pi}{3}$ rad, the arc length AB is twice the length of the radius OA and the perimeter of the shaded region is $24 + \frac{8\pi}{3}$ cm. Find the value of j .

[5 markah / 5 marks]

Jawapan / Answer:

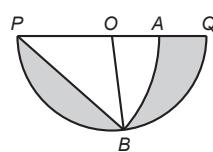

$$j\theta = AB = 2j$$

$$\therefore \theta = 2 \text{ rad}$$

$$\begin{aligned} \text{Perimeter} &= j\left(\frac{\pi}{3}\right) + j + 2j \\ &= 24 + \frac{8\pi}{3} \\ 3j + \frac{\pi}{3}j &= 24 + \frac{8\pi}{3} \\ j\left(3 + \frac{\pi}{3}\right) &= 8\left[3 + \frac{\pi}{3}\right] \\ \therefore j &= 8 \end{aligned}$$

3. Rajah menunjukkan sebuah semibulatan berpusat O dan sebuah sektor berpusat P .
The diagram shows a semicircle with centre O and a sector with centre P .

Diberi bahawa A ialah titik tengah bagi OQ dan jika perimeter rantau berlorek ialah $(50 + 20\pi)$ cm, cari **SP1.3.1**

Given that A is the midpoint of OQ , and if the perimeter of the shaded region is $(50 + 20\pi)$ cm, find

- (a) jejari PA
radius PA

[3 markah / 3 marks]

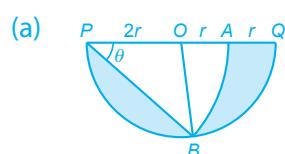
- (b) $\angle APB$

[2 markah / 2 marks]

- (c) luas rantau berlorek.
area of the shaded region.

[3 markah / 3 marks]

Jawapan / Answer:

$$\text{Perimeter} = 50 + 20\pi$$

$$\pi(2r) + 3r + 3r\theta + r = 50 + 20\pi$$

$$2\pi r + 4r + 3r\theta = 50 + 20\pi$$

Bandingkan
 $2\pi r = 20\pi$
 $r = 10 \text{ cm}$
 $PA = 3r = 30 \text{ cm}$

(b) $4r + 3r\theta = 50$
 $40 + 30\theta = 50$
 $30\theta = 10$
 $\theta = \frac{1}{3} \text{ rad}$

(c) Luas berlorek = luas semibulatan – luas sektor APB

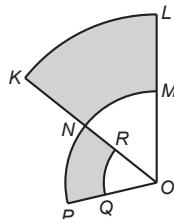
Shaded area = Area of semicircle – Area of sector APB

$$= \frac{1}{2}\pi(20)^2 - \frac{1}{2}(30)^2\left(\frac{1}{3}\right)$$

$$= 478.4 \text{ cm}^2$$

4. Rajah menunjukkan dua sektor, KOL dan PON berpusat O .

The diagram shows two sectors, KOL and PON with centre O .

Diberi bahawa M dan Q masing-masing ialah titik tengah bagi OL dan OP . Jika perimeter $KLMN$ ialah dua kali perimeter $PQRN$, **SP 1.3.2**

Given that M and Q are midpoints for OL and OP respectively. If the perimeter of $KLMN$ is twice the perimeter of $PQRN$,

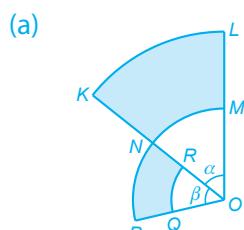
- (a) ungkapkan sudut α bagi $\angle KOL$ dalam sebutan β bagi $\angle PON$.
 express the angle α for $\angle KOL$ in terms of β for $\angle PON$.

[4 markah / 4 marks]

- (b) cari nisbah luas $PQRN$ kepada luas $KNML$.
 find the ratio of the area $PQRN$ to the area $KNML$.

[4 markah / 4 marks]

Jawapan / Answer:

Perimeter $KLMN = 2$ perimeter $PQRN$

Katakan $OQ = j$

Maka,

$$2j + 4j\alpha + 2j + 2j\alpha = 2[j + 2j\beta + j + j\beta]$$

$$4j + 6j\alpha = 2[2j + 3j\beta]$$

$$= 4j + 6j\beta$$

$$\therefore \alpha = \beta$$

(b) Luas/Area $PQRN = \frac{1}{2}(2j)^2\alpha - \frac{1}{2}j^2\alpha$
 $= \frac{3}{2}j^2\alpha$

$$\text{Luas/Area } KNML = \frac{1}{2}(4j)^2\alpha - \frac{1}{2}(2j)^2\alpha$$

$$= 6j^2\alpha$$

$$\text{Nisbah/Ratio } PQRN : KNML = \frac{3}{2}j^2\alpha : 6j^2\alpha$$

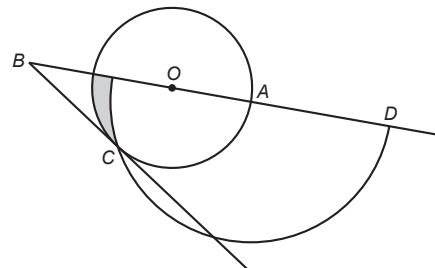
$$= 1 : 9$$

KERTAS 2

1. Rajah menunjukkan sebuah bulatan dengan pusat O dan sebuah semibulatan dengan pusat A . $BOAD$ ialah satu garis lurus dan BC ialah satu tangen kepada bulatan pada titik C . Semibulatan dan bulatan tersebut bersilang pada titik C .

The diagram shows a circle with centre O and a semicircle with centre A . $BOAD$ is a straight line and BC is a tangent to the circle at C . The semicircle and the circle intersect at C .

KBAT Menganalisis

Diberi bahawa panjang lengkok minor AC ialah 5.65 cm dan $\angle COA = 123^\circ$

Given that minor arc length AC is 5.65 cm and $\angle COA = 123^\circ$,

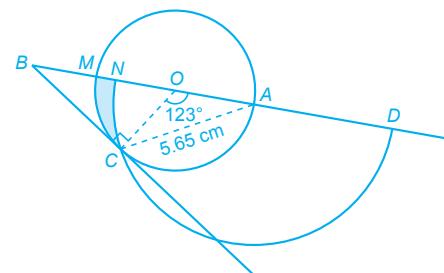
- (a) cari nilai h , betul kepada dua tempat perpuluhan jika $BA - BC = h \text{ cm}$ **SP 1.2.3**
 find the value of h , correct to 2 decimal places if $BA - BC = h \text{ cm}$

[3 markah / 3 marks]

- (b) tunjukkan bahawa luas rantau berlorek, betul kepada dua tempat perpuluhan ialah 1.04 cm^2 **SP 1.3.2**
 show that the area of the shaded region, correct to two decimal places is 1.04 cm^2

[5 markah / 5 marks]

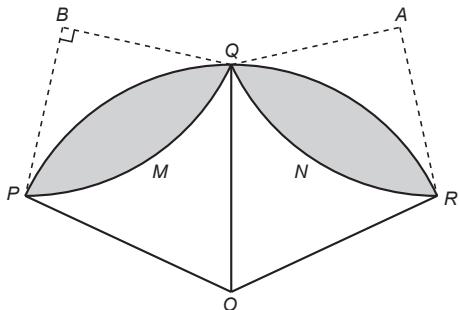
Jawapan / Answer:

KBAT

- (a) $123^\circ = \frac{123^\circ}{360^\circ} \times 2\pi = 2.147 \text{ rad}$,
 $\text{jejari/radius } OC = \frac{5.65}{2.147} = 2.63 \text{ cm}$
 $\tan(180^\circ - 123^\circ) = \frac{BC}{2.63}$
 $\therefore BC = 4.05 \text{ cm}$
 $\cos/\cos 57^\circ = \frac{OC}{BO}$
 $BO = \frac{2.63}{\cos/\cos 57^\circ} = 4.83 \text{ cm}$
 $h = BA - BC = (4.83 + 2.63) - 4.05 = 3.41 \text{ cm}$
- (b) Luas semibulatan $OMCA = \frac{1}{2}\pi(2.63)^2$
 $\text{Area of semicircle } OMCA = 10.87 \text{ cm}^2$
 $\text{Luas sektor } NAC = \frac{28.5^\circ}{360^\circ} \times \pi(AC)^2$
 $\text{Tetapi } AC^2 = 2.63^2 + 2.63^2 - 2(2.63)^2 \cos 123^\circ = 21.37$
 $\therefore \text{Luas sektor } NAC = \frac{28.5^\circ}{360^\circ} \times \pi(21.37)$
 $\therefore \text{Area of sector } NAC = 5.31 \text{ cm}^2$
 $\text{Luas tembereng } AC = \frac{123^\circ}{360^\circ} \times \pi(2.63)^2 - \frac{1}{2}(2.63)^2 \sin 123^\circ = 4.52 \text{ cm}^2$
 $\text{Luas rantau berlorek} = 10.87 - 5.31 - 4.52$
 $\text{Area of the shaded region} = 1.04 \text{ cm}^2$

2. Rajah menunjukkan suatu mural pada dinding bilik yang dilukis oleh John. Mural itu terdiri daripada dua sektor, POQ dan QOR dengan pusat O dan jejari 70 cm .
The diagram shows a mural on the wall in a room that is drawn by John. The mural is made up of two sectors, POQ and QOR with centre O and radius 70 cm .

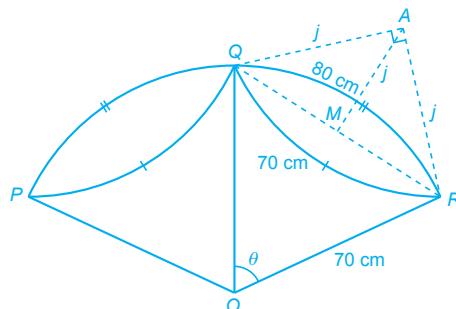
Panjang lengkok PQ = panjang lengkok QR = 80 cm . Panjang lengkok PMQ = panjang lengkok QNR = 70 cm , dengan keadaan A dan B masing-masing ialah pusat sektor dan $\angle PBQ = 90^\circ$. Cari
The arc length PQ = the arc length QR = 80 cm . The arc length of PMQ = the arc length of QNR = 70 cm , such that A and B are the centres respectively and $\angle PBQ = 90^\circ$. Find

- (a) sudut POQ .
 $\text{the angle } POQ$.

[1 markah / 1 mark]

- (b) panjang perentas PQ .
 $\text{the length of the chord } PQ$.
[2 markah / 2 marks]
- (c) John ingin mengecat rantau berlorek itu dengan biru dan selainnya dengan putih. Cari luas yang dicat putih.
John wants to paint the shaded region blue and the rest white. Find the area painted in white.
[4 markah / 4 marks]

Jawapan / Answer:

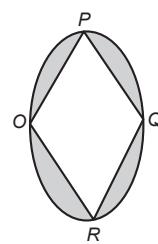
- (a) $80 = 70\theta$
 $\theta = \frac{8}{7} \text{ rad} = 65.48^\circ$
- (b) $PQ^2 = 70^2 + 70^2 - 2(70)^2 \cos 65.48^\circ$
 $PQ = 75.72 \text{ cm}$
 $70 = j\left(\frac{\pi}{2}\right)$
 $j = \frac{70 \times 2}{\pi} = 44.56 \text{ cm}$

(c) Luas rantau berlorek = $\left[\frac{1}{2}(70)^2\left(\frac{8}{7}\right) - \frac{1}{2}(70)^2 \sin 65.48^\circ \right] + \left[\frac{1}{2}(44.56)^2\left(\frac{\pi}{2}\right) - \frac{1}{2}(44.56)^2 \sin 90^\circ \right]$
 $= 570.95 + 566.68$
 $= 1137.63 \text{ cm}^2$

Luas putih = $2\left[\frac{1}{2}(70)^2\left(\frac{8}{7}\right) - 1137.63\right]$
 $\text{Area in white} = 3324.74 \text{ cm}^2$

3. Rajah menunjukkan satu cermin $OPQR$ dan bahagian berlorek ialah kayu hiasan yang terdiri daripada dua sektor $OPQR$ yang berpusat O dan $QPOR$ yang berpusat Q dengan jejari sama, j .
The diagram shows a mirror $OPQR$ and the shaded area of a decorative wood frame which is made up of two sectors, $OPQR$ with centre O and $QPOR$ with centre Q and of the same radius, j .

SP 1.4.1 KBAT Menganalisis

- (a) Tunjukkan bahawa $\angle POR = \frac{2\pi}{3}$ radian.
Show that $\angle POR = \frac{2\pi}{3}$ radian.
[5 markah / 5 marks]
- (b) Cari jumlah perimeter kayu hiasan jika jejari sektor ialah 0.5 m.
Find the total perimeter of the decorative wood if the radius of the sector is 0.5 m.
[3 markah / 3 marks]

TIP Menjawab

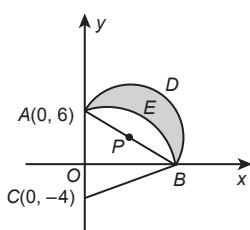
Perhatikan bahawa $OP = OQ = OR$.
Maka, keempat-empat tembereng ialah bersaiz sama.
It is observed that $OP = OQ = OR$.
Hence, the four segments are equal in size.

Jawapan / Answer:

(a) Oleh sebab/ Since
 $OP = PQ = OQ$
Maka/ Hence $\angle POQ$
 $= 60^\circ$
 $= \frac{\pi}{3}$
 $\angle POR = \frac{2\pi}{3}$ rad.

(b) panjang lengkok PQ
arc length of PQ
 $= 0.5 \left(\frac{\pi}{3} \right) = \frac{\pi}{6}$ cm
Jumlah perimeter
Total perimeter
 $= 4(0.5) + 4\left(\frac{\pi}{6}\right) = 4.09$ m

4. Rajah menunjukkan satu semibulatan $PADB$ berpusat P dan sektor CAB berpusat C dilukis pada satah Cartes. The diagram shows a semicircle $PADB$ with centre P and a sector CAB with centre C drawn on a Cartesian plane.

Diberi $CP = 5\sqrt{3}$ unit, cari **SP 1.4.1**

Given that $CP = 5\sqrt{3}$ unit, find

- (a) diameter semibulatan itu.
the diameter of the semicircle.
[2 markah / 2 marks]
- (b) sudut ACB , dalam radian.
the angle ACB , in radians.
[2 markah / 2 marks]
- (c) perimeter rantau berlorek.
the perimeter of the shaded region.
[3 markah / 3 marks]
- (d) luas rantau berlorek.
the area of the shaded region.
[3 markah / 3 marks]

(a) $CP = 5\sqrt{3}$
 $CA = 10 = CB$
 $\therefore AP = \sqrt{10^2 - 25 \times 3}$
 $= 5$ units

Diameter $AB = 10$ units

(b) $\sin \angle PCB = \frac{5}{10} = \frac{1}{2}$
 $\angle PCB = 30^\circ$
 $\angle ACB = 60^\circ = \frac{\pi}{3}$ rad

(c) Panjang lengkok $ADB = \pi(5)$ unit
Arc length ADB
Panjang lengkok $AEB = \frac{\pi}{3}(10)$ unit
Arc length AEB

Perimeter rantau berlorek $= \frac{10}{3}\pi + 5\pi$
Perimeter of the shaded region
 $= 26.18$ unit

(d) Luas rantau berlorek
Area of the shaded region
 $= \text{luas semibulatan} - \text{luas tembereng}$
area of semicircle - area of segment
 $= \frac{1}{2}\pi(5)^2 - \left[\frac{1}{2}(10)^2 \frac{\pi}{3} - \frac{1}{2}(10^2) \sin 60^\circ \right]$
 $= 30.21$ unit²

BAB

3

Pengamiran

Integration

KUASAI
 PBD
 FORMATIF

3.1

Pengamiran Sebagai Songsangan Pembezaan

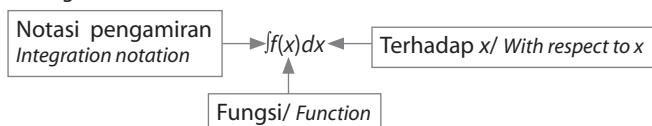
Integration as the Inverse of Differentiation

Buku Teks ms. 82 – 84

KUASAI Nota Pintas

1. Songsangan bagi pembezaan dikenali sebagai pengamiran.
An inverse to differentiation is known as integration.

2. Notasi bagi pengamiran ialah
The notation for integration is

Pengamiran sebagai
 songsangan pembezaan
 Integration as the inverse
 of differentiation

3.

 $\frac{d}{dx}[f(x)] = f'(x)$ $f'(x) \rightarrow$ Pengamiran
 $f(x) \leftarrow \int f'(x)dx = f(x)$

MazeBab3

4. Secara am, kitab oleh tulis seperti berikut:
In general, we can write as follows:

Jika/ If $\frac{d}{dx}[f(x)] = f'(x)$, maka/ hence $\int f'(x)dx = f(x)$.

SP 3.1.1 Menjelaskan perkaitan antara pembezaan dan pengamiran.

1. Cari songsangan pembezaan yang berikut. **TP 1**
Find the following inverse of differentiation.

>>Contoh

Diberi/Given $\frac{d}{dx}\left(\frac{1}{3}x^7\right) = \frac{7}{3}x^6$, cari/find $\int \frac{7}{3}x^6 dx$.

Pembezaan bagi $\frac{1}{3}x^7$ ialah $\frac{7}{3}x^6$.

Differentiation of $\frac{1}{3}x^7$ is $\frac{7}{3}x^6$.

Jadi/So

$$\int \frac{7}{3}x^6 dx = \frac{1}{3}x^7.$$

- (a) Diberi/Given $\frac{d}{dx}(5x^4 + 3x) = 20x^3 + 3$, cari/find $\int(20x^3 + 3)dx$.

Pembezaan bagi $5x^4 + 3x$ ialah $20x^3 + 3$.
Differentiation of $5x^4 + 3x$ is $20x^3 + 3$.

Jadi/So

$$\int(20x^3 + 3)dx = 5x^4 + 3x$$

- (b) Diberi/Given $\frac{d}{dx}\left(\frac{x}{1-x}\right) = \frac{1}{(1-x)^2}$, cari/find $\int \frac{1}{(1-x)^2} dx$.

Pembezaan bagi $\frac{x}{1-x}$ ialah $\frac{1}{(1-x)^2}$.

Differentiation of $\frac{x}{1-x}$ is $\frac{1}{(1-x)^2}$.

Jadi/So

$$\int \frac{1}{(1-x)^2} dx = \frac{x}{1-x}$$

- (c) Diberi/Given $\frac{d}{dx}x(2x-1)^2 = (2x-1)(6x-1)$, cari/find $\int(2x-1)(6x-1)dx$.

Pembezaan bagi $x(2x-1)^2$ ialah $(2x-1)(6x-1)$.
Differentiation $x(2x-1)^2$ is $(2x-1)(6x-1)$.

Jadi/So

$$\int(2x-1)(6x-1)dx = x(2x-1)^2$$

KUASAI PBD FORMATIF **3.2 | Kamiran Tak Tentu**
Indefinite integral

KUASAI Nota Pintas

Untuk kamiran ax^n terhadap x .

Integrate ax^n with respect to x .

$$\int ax^n dx = \frac{ax^{n+1}}{(n+1)} + c, n \neq -1, \text{ dengan } a \text{ dan } c \text{ ialah pemalar.}$$

where a and c are constants.

Info

Kamiran ungkapan algebra
Integration of algebraic
expressions

SP 3.2.1 Menerbitkan rumus kamiran tak tentu secara induktif.

2. Cari kamiran tak tentu yang berikut. **TP 2**

Find the following indefinite integral.

>> Contoh

$$\begin{aligned} \int \frac{-2}{3x^3} dx &= \int \frac{-2}{3} x^{-3} dx \\ &= \frac{-2x^{-3+1}}{3(-3+1)} + c \\ &= \frac{1}{3x^2} + c \end{aligned}$$

Tip Penting

Mesti tukar kepada bentuk ax^n .
Must convert to ax^n .

$$\begin{aligned} (a) \int \frac{\sqrt{x}}{4x^3} dx &= \int \frac{x^{\frac{1}{2}-3}}{4} dx \\ &= \int \frac{x^{-\frac{5}{2}}}{4} dx \\ &= \frac{1}{4} \left(\frac{-2}{3} \right) x^{-\frac{3}{2}} + c \\ &= \frac{-1}{6\sqrt{x}} + c \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} (b) \frac{3}{5} \int \frac{(5x)^2}{\sqrt{x}} dx &= \frac{3}{5} \int \frac{25x^2}{x^{\frac{1}{2}}} dx \\ &= \int 15x^{\frac{3}{2}} dx = 15 \left(\frac{2}{5} \right) x^{\frac{5}{2}} \\ &= 6x^{\frac{5}{2}} + c = 6\sqrt{x^5} + c \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} (c) \int \frac{px}{qx^4} dx &= \int \frac{px^5}{q} dx \\ &= \frac{px^6}{6q} + c \end{aligned}$$

SP 3.2.2 Menentukan kamiran tak tentu bagi fungsi algebra.

3. Tentukan kamiran tak tentu bagi fungsi algebra yang berikut. **TP 2**

Determine the indefinite integral for each of the following algebraic expression.

>> Contoh

$$\begin{aligned} \int \frac{x(x^2 - 4)}{3} dx &= \int \frac{x^3}{3} dx - \int \frac{4x}{3} dx \\ &= \frac{x^4}{3(4)} - \frac{4x^2}{3(2)} + c \\ &= \frac{x^4}{12} - \frac{2x^2}{3} + c \end{aligned}$$

Tip Penting

Guna/Use.
 $\int [f(x) \pm g(x)] dx = \int f(x) dx \pm \int g(x) dx$

$$\begin{aligned} (a) \int \left(-3x^2 - \frac{2}{3}x + \frac{1}{x^2} \right) dx &= \int \left(-3x^2 - \frac{2}{3}x + x^{-2} \right) dx \\ &= -x^3 - \frac{1}{3}x^2 - \frac{1}{x} + c \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} (b) \int 2x^2 \left(1 + \frac{1}{x} - \frac{1}{3x^4} \right) dx &= \int \left(2x^2 + 2x - \frac{2}{3}x^{-2} \right) dx \\ &= \frac{2}{3}x^3 + x^2 + \frac{2}{3x} + c \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} (c) \int \frac{3x^2 + 1}{3\sqrt{x^2}} dx &= \int 3x^{\frac{2}{3}} + x^{-\frac{2}{3}} dx \\ &= \int 3x^{\frac{4}{3}} + x^{-\frac{2}{3}} dx \\ &= \frac{9}{7}x^{\frac{7}{3}} + 3x^{\frac{1}{3}} + c \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} (d) \int (x+4)(3-x) dx &= \int (3x - x^2 + 12 - 4x) dx \\ &= \int (-x^2 + 12 - x) dx \\ &= \frac{-1}{3}x^3 + 12x - \frac{1}{2}x^2 + c \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} (e) \int \frac{5t(t^2 - 16)}{(t-4)} dt &= \int \frac{5t(t+4)(t-4)}{(t-4)} dt \\ &= \int 5t(t+4) dt \\ &= \int 5t^2 + 20t dt \\ &= \frac{5}{3}t^3 + 10t^2 + c \end{aligned}$$

SP 3.2.3 Menentukan kamiran tak tentu bagi fungsi berbentuk $(ax + b)^n$, dengan keadaan a dan b ialah pemalar, n integer dan $n \neq -1$.

4. Tentukan kamiran tak tentu bagi fungsi berbentuk $(ax + b)^n$, dengan keadaan a dan b ialah pemalar, dan $n \neq -1$. **TP 3**

Determine the indefinite integral for the function $(ax + b)^n$, where a and b are constants, and $n \neq -1$.

>>Contoh

$$\int_{\frac{2}{3}}^{\frac{2}{3}} (3x - 2)^4 dx$$

Katakan/Let $u = 3x - 2$

$$\frac{du}{dx} = 3, dx = \frac{du}{3}$$

$$\int_{\frac{2}{3}}^{\frac{2}{3}} u^4 \frac{du}{3} = \frac{2u^{4+1}}{9(4+1)} + c \\ = \frac{2(3x-2)^5}{45} + c$$

(a) $\int_b^a (3 - 4x)^3 dx$, a dan b ialah pemalar.

$$\int_b^a (3 - 4x)^3 dx, a \text{ and } b \text{ are constants.}$$

Katakan/Let $u = 3 - 4x$

$$\frac{du}{dx} = -4, dx = \frac{du}{-4}$$

$$\int_b^a u^3 \frac{du}{-4} \\ = \frac{a(3-4x)^4}{-16b} + c$$

$$(b) \int \frac{6}{(1-3x)^4} dx$$

Katakan/Let $u = 1 - 3x$

$$\frac{du}{dx} = -3, dx = \frac{du}{-3}$$

$$\int 6u^{-4} \frac{du}{-3} \\ = \frac{-2u^{-4+1}}{(-3)} + c \\ = \frac{2}{3(1-3x)^3} + c$$

$$(c) \int_{\frac{1}{2}}^1 \sqrt{x+7} dx$$

Katakan/Let $u = x + 7$

$$\frac{du}{dx} = 1, dx = du$$

$$\int_{\frac{1}{2}}^1 u^{\frac{1}{2}} du = \frac{1}{3} u^{\frac{3}{2}} + c \\ = \frac{1}{3} (x+7)^{\frac{3}{2}} + c$$

$$(d) \int \frac{9}{5(2-\frac{1}{2}x)^3} dx$$

Katakan/Let $u = 2 - \frac{1}{2}x$

$$\frac{du}{dx} = -\frac{1}{2}, dx = -2 du$$

$$\int \frac{9}{5} u^{-3} (-2) du = \frac{-18u^{-3+1}}{5(-2)} + c \\ = \frac{9}{5(2-\frac{1}{2}x)^2} + c$$

$$(e) \int \frac{4}{\sqrt{1-3x}} dx$$

Katakan/Let $u = 1 - 3x$

$$\frac{du}{dx} = -3, dx = \frac{-du}{3}$$

$$\int -3 u^{-\frac{1}{2}} du = \frac{4u^{-\frac{1}{2}+1}}{-3(\frac{1}{2})} + c \\ = \frac{-8}{3} \sqrt{1-3x} + c$$

SP 3.2.4 Menentukan persamaan lengkung daripada fungsi kecerunan.

5. Tentukan persamaan lengkung, y daripada fungsi kecerunan yang berikut. **TP 3**

Determine the equation of the curve, y from the following gradient functions.

>>Contoh

Diberi fungsi kecerunan, $\frac{dy}{dx} = x^2 - 2$, $y = 1$ apabila $x = -3$.

Given the gradient function, $\frac{dy}{dx} = x^2 - 2$, $y = 1$ when $x = -3$.

$$\frac{dy}{dx} = x^2 - 2$$

$$\int dy = \int (x^2 - 2) dx$$

$$y = \frac{1}{3}x^3 - 2x + c$$

Apabila $x = -3$, $y = 1$

$$\text{When } 1 = -9 + 6 + c \\ c = 4$$

Persamaan lengkung ialah $y = \frac{1}{3}x^3 - 2x + 4$
The equation of the curve is

Tip Penting

Persamaan lengkung ialah fungsi y dalam sebutan x . Guna x dan y untuk mendapat nilai c .

The equation of curve is function y in terms of x . Use x and y to get value of c .

(a) Diberikan fungsi kecerunan ialah $\frac{1}{2} - x^2 - x$ dan $y = 2$ apabila $x = 0$.

Given the gradient function is $\frac{1}{2} - x^2 - x$ and $y = 2$ when $x = 0$.

$$\frac{dy}{dx} = \frac{1}{2} - x^2 - x$$

$$\int dy = \int \left(\frac{1}{2} - x^2 - x\right) dx$$

$$y = \frac{1}{2}x - \frac{1}{3}x^3 - \frac{1}{2}x^2 + c$$

$$\text{Apabila/When } x = 0, y = 2 \\ c = 2$$

Persamaan lengkung ialah

The equation of the curve is

$$y = \frac{1}{2}x - \frac{1}{3}x^3 - \frac{1}{2}x^2 + 2$$

(b) Diberi $\frac{dy}{dx} = \sqrt{2x+1}$ dan $y=8$ apabila $x=4$.

Given $\frac{dy}{dx} = \sqrt{2x+1}$ and $y=8$ when $x=4$.

$$\frac{dy}{dx} = (2x+1)^{\frac{1}{2}}$$

$$\int dy = \int (2x+1)^{\frac{1}{2}} dx$$

$$y = \frac{2}{3} \left(\frac{1}{2} \right) (2x+1)^{\frac{3}{2}} + c$$

$$= \frac{1}{3} (2x+1)^{\frac{3}{2}} + c$$

Apabila/When $x=4$, $y=8$

$$8 = \frac{1}{3} (3^3) + c$$

$$c = -1$$

Persamaan lengkung ialah

The equation of the curve is

$$y = \frac{1}{3} (2x+1)^{\frac{3}{2}} - 1$$

(c) Diberi $\frac{dy}{dx} = (ax+5)$ dan graf melalui titik $(-1, 4)$

dan $(0, -2)$, dengan a ialah pemalar.

Given $\frac{dy}{dx} = (ax+5)$ and the graph passes through the point $(-1, 4)$ and $(0, -2)$, where a is a constant.

$$\frac{dy}{dx} = ax+5$$

$$\int dy = \int (ax+5) dx$$

$$y = \frac{a}{2}x^2 + 5x + c$$

Apabila/When $x=-1$, $y=4$

$$4 = \frac{1}{2}a - 5 + c$$

$$9 = \frac{1}{2}a + c \quad \dots\dots \textcircled{1}$$

Apabila/When $x=0$, $y=-2$

$$-2 = c$$

$$a = 22$$

Persamaan lengkung ialah

The equation of the curve is

$$y = 11x^2 + 5x - 2$$

Cuba jawab Praktis Sumatif 3, K1: S2

3.3 | Kamiran Tentu Definite Integral

Buku Teks ms. 92 – 110

KUASAI Nota Pintas

- Jika $\int f(x)dx = F(x) + c$, dan apabila $x=a$, maka $\int f(x)dx = F(a) + c$
If $\int f(x)dx = F(x) + c$, and when $x=a$, then $\int f(x)dx = F(a) + c$
- Pengamiran fungsi $f(x)$ terhadap x dari $x=a$ hingga $x=b$ ialah ditulis seperti
The integration of function $f(x)$ with respect to x from $x=a$ to $x=b$ is written as
 $\int_a^b f(x)dx = [F(x) + c]_a^b = [F(b) + c] - [F(a) + c] = F[b] - F[a]$

Video Tutorial

Kamiran tentu
Definite integral

Info

Petua Kamiran Tentu
Rules of Definite Integral

SP 3.3.1 Menentukan nilai kamiran tentu bagi fungsi algebra.

6. Nilaikan yang berikut. **TP 3**

Evaluate the following.

>> Contoh

$$\begin{aligned} & \int_{-1}^3 (4 - 2x)(x + 3)dx \\ & \int_{-1}^3 (-2x^2 - 2x + 12)dx \\ & = \left[-\frac{2}{3}x^3 - x^2 + 12x \right]_{-1}^3 \\ & = [-18 - 9 + 36] - \left[\frac{2}{3} - 1 - 12 \right] \\ & = 21 \frac{1}{3} \end{aligned}$$

Tip Perting

Ganti nilai $x=3$, ikut dengan $x=-1$. Semak nilai dari kalkulator.

Replace the value $x=3$, follow by $x=-1$. Check the value with the calculator.

$$(a) \int_{-1}^0 2x^2(x+6)dx$$

$$\int_{-1}^0 2x^3 + 12x^2 dx$$

$$= \left[\frac{1}{2}x^4 + 4x^3 \right]_{-1}^0$$

$$= \left[\frac{1}{2}(0)^4 + 4(0)^3 \right] - \left[\frac{1}{2}(-1)^4 + 4(-1)^3 \right]$$

$$= [0] - \left[\frac{1}{2} - 4 \right] = 3\frac{1}{2}$$

$$(b) \int_{-2}^1 \frac{5x^3 - 2}{x^2} dx$$

$$\int_{-2}^1 5x - 2x^{-2} dx$$

$$= \left[\frac{5}{2}x^2 + 2x^{-1} \right]_{-2}^1$$

$$= \left[\frac{5}{2} + 2 \right] - [10 - 1] = -4\frac{1}{2}$$

$$\begin{aligned}
 \text{(c)} \quad & \int_0^2 \frac{4}{5(1-2x)^2} dx \\
 & \int_0^2 \frac{4}{5} (1-2x)^2 dx \\
 & = \frac{4}{5(3)(-2)} \left[(1-2x)^3 \right]_0^2 \\
 & = -\frac{2}{15} [(-27-1)] = \frac{56}{15}
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \text{(d)} \quad & \int_{-2}^2 \frac{9x^2-16}{2(3x+4)} dx \\
 & = \int_{-2}^2 \frac{1}{2}(3x-4) dx \\
 & = \int_{-2}^2 \left(\frac{3}{2}x-2\right) dx \\
 & = \left[\frac{3}{4}x^2-2x\right]_{-2}^2 \\
 & = (3-4) - (3+4) = -8
 \end{aligned}$$

7. Cari nilai yang berikut. TP 4

Find the value of the following.

>>Contoh

Diberi/Given $\int_{-3}^3 f(x)dx = 6$, $\int_0^3 f(x)dx = 4$, dan/and $\int_{-3}^3 g(x)dx = 2$, cari nilai bagi / find the value of

$$\begin{aligned}
 \text{(i)} \quad & \int_{-3}^3 2f(x)dx \\
 \text{(ii)} \quad & \int_{-3}^3 [g(x) - f(x)]dx \\
 \text{(iii)} \quad & \int_{-3}^0 \frac{1}{2}f(x)dx \text{ jika/if } \int_0^3 f(x)dx = 4
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \text{(iv)} \quad & \int_{-3}^1 3f(x)dx + \int_1^3 3f(x)dx \\
 \text{(v)} \quad & k \text{ jika/if } \int_{-3}^3 [k-g(x)]dx = 7
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \text{(i)} \quad & \int_{-3}^3 2f(x)dx = 2(6) = -12 \\
 \text{(ii)} \quad & \int_{-3}^3 [g(x) - f(x)]dx \\
 & = \int_{-3}^3 g(x)dx - \int_{-3}^3 f(x)dx = 2 - 6 = -4 \\
 \text{(iii)} \quad & \int_{-3}^3 f(x)dx = \int_{-3}^0 f(x)dx + \int_0^3 f(x)dx \\
 & 6 = \int_{-3}^0 f(x)dx + 4 \\
 & \int_{-3}^0 f(x)dx = 2 \\
 & \int_{-3}^0 \frac{1}{2}f(x)dx = \frac{1}{2}(2) = 1
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \text{(iv)} \quad & \int_{-3}^1 3f(x)dx + \int_1^3 3f(x)dx \\
 & = 3 \int_{-3}^3 f(x)dx \\
 & = 3(6) \\
 & = 18 \\
 \text{(v)} \quad & \int_{-3}^3 [k-g(x)]dx = 7 \\
 & \int_{-3}^3 kdx - \int_{-3}^3 g(x)dx = 7 \\
 & [kx]_3 = 7 + 2 \\
 & 3k + 3k = 9 \\
 & k = \frac{9}{6} = \frac{3}{2}
 \end{aligned}$$

Tip Penting

(iv) $\int_a^b f(x)dx + \int_b^c f(x)dx = \int_a^c f(x)dx$
 (v) Pisahkan kepada sebutan berasingan bergantung kepada had yang diberi
Split into different terms according to the limits provided.

(a) Diberi/Given $\int_{-2}^5 f(x)dx = 7$, $\int_{-2}^0 f(x)dx = -2$, dan/and $\int_{-2}^5 g(x)dx = 3$, cari nilai bagi/ find the value of

$$\begin{aligned}
 \text{(i)} \quad & \int_{-2}^5 f(x)dx \\
 \text{(ii)} \quad & \int_{-2}^5 \left[\frac{1}{3}g(x) - \frac{1}{2}f(x)\right]dx \\
 \text{(iii)} \quad & \frac{3}{2} \int_{-2}^0 f(x)dx + \int_0^5 \frac{3}{2}f(x)dx
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \text{(iv)} \quad & \int_{-2}^5 2f(x)dx + \int_{-2}^0 \frac{1}{2}f(x)dx \\
 \text{(v)} \quad & k \text{ jika/if } \int_{-2}^5 [2g(x) - kx]dx = 5
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \text{(i)} \quad & \int_{-2}^5 f(x)dx = -7 \\
 \text{(ii)} \quad & \int_{-2}^5 \frac{1}{3}g(x)dx - \int_{-2}^5 \frac{1}{2}f(x)dx \\
 & = \frac{1}{3}(3) - \frac{1}{2}(3) = -\frac{1}{2} \\
 \text{(iii)} \quad & \frac{3}{2} \int_{-2}^0 f(x)dx + \int_0^5 \frac{3}{2}f(x)dx \\
 & = \frac{3}{2} \int_{-2}^0 f(x)dx = \frac{21}{2} \\
 \text{(iv)} \quad & \int_{-2}^5 2f(x)dx + \int_{-2}^0 \frac{1}{2}f(x)dx \\
 & = 2(-7) + \frac{1}{2}(-2) = -15
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \text{(v)} \quad & \int_{-2}^5 [2g(x) - kx]dx = 5 \\
 & \int_{-2}^5 2g(x)dx - \int_{-2}^5 kxdx = 5 \\
 & 6 - 5 = \int_{-2}^5 kxdx \\
 & 1 = \left[\frac{k}{2}x^2\right]_{-2}^5 \\
 & \frac{2}{k} = 25 - 4 \\
 & k = \frac{2}{21}
 \end{aligned}$$

Cuba jawab Praktis Sumatif 3, K1: S5

8. Selesaikan yang berikut. **TP 4**
Solve the following.

>> Contoh

Diberi $\int_{-1}^k (x - 4) dx = -12$, cari nilai k yang mungkin.

Given $\int_{-1}^k (x - 4) dx = -12$, find the possible value of k .

$$\int_{-1}^k (x - 4) dx = -12$$

$$\left[\frac{1}{2}x^2 - 4x \right]_{-1}^k = -12$$

$$\frac{1}{2}k^2 - 4k - \left[\frac{1}{2} + 4 \right] = -12$$

$$\frac{1}{2}k^2 - 4k + \frac{15}{2} = 0$$

$$k^2 - 8k + 15 = 0$$

$$(k - 3)(k - 5) = 0$$

$k = 3$ atau/or 5

- (a) Diberi $\int_k^2 (2 - 3x) dx = 8$, cari nilai k , dengan keadaan $k < 0$.

Given $\int_k^2 (2 - 3x) dx = 8$, find the value of k , where $k < 0$.

$$\int_k^2 (2 - 3x) dx = 8$$

$$\left[2x - \frac{3}{2}x^2 \right]_k^2 = 8$$

$$[4 - 6] - [2k - \frac{3}{2}k^2] = 8$$

$$\frac{3}{2}k^2 - 2k - 10 = 0$$

$$3k^2 - 4k - 20 = 0$$

$$(3k - 10)(k + 2) = 0$$

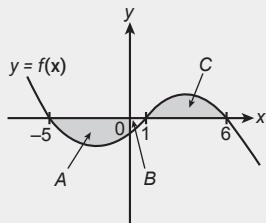
$$k = \frac{10}{3} \text{ atau/or } -2$$

Maka/Hence $k = -2$

SP 3.3.2 Menyiasat dan menerangkan perkaitan antara had bagi hasil tambah luas segi empat tepat dengan luas di bawah suatu lengkung.

9. Cari kamiran tentu atau luas berdasarkan rajah yang diberi. **TP 4**
Find the value of the definite integral or area based on the diagram given.

>> Contoh

Diberi luas rantau A ialah 8 unit², luas B ialah 2 unit² dan $\int_{-5}^6 f(x) dx = 1$, cari

Given the area of the region A is 8 unit², the area of B is 2 unit² and

$$\int_{-5}^6 f(x) dx = 1, \text{ find}$$

(i) $\int_{-5}^1 f(x) dx$

(ii) $\int_1^0 f(x) dx$

(iii) $\int_1^6 f(x) dx$

Tip Penting

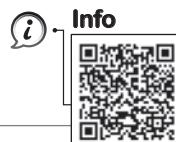
Luas di bawah paksi-x ialah negatif.
The area under the x-axis is negative.

$$\begin{aligned} \text{(i)} \quad \int_{-5}^1 f(x) dx &= \int_{-5}^0 f(x) dx + \int_0^1 f(x) dx \\ &= -8 + (-2) \\ &= -10 \end{aligned}$$

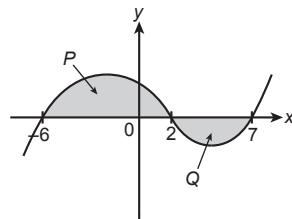
$$\begin{aligned} \text{(ii)} \quad \int_1^0 f(x) dx &= -\int_0^1 f(x) dx = -(-2) \\ &= 2 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{(iii)} \quad \int_{-5}^1 f(x) dx + \int_1^6 f(x) dx &= \int_{-5}^6 f(x) dx \\ \int_1^6 f(x) dx &= \int_{-5}^6 f(x) dx - \int_{-5}^1 f(x) dx \\ &= 1 - (-10) \\ &= 11 \end{aligned}$$

(a)

Luas rantau di bawah graf
Area under the graph

Diberi luas P ialah 6.8 unit² dan $\int_0^2 f(x) dx = 1.5$, dan luas Q ialah 4.2 unit², cari

Given the area of P is 6.8 unit² and $\int_0^2 f(x) dx = 1.5$, and the area of Q is 4.2 unit², find

(i) $\int_0^7 f(x) dx$

(iv) jumlah luas P dan Q

(ii) $\int_{-6}^0 f(x) dx$

the total area of P and Q

(iii) $\int_{-6}^7 f(x) dx$

$$\begin{aligned} \text{(i)} \quad \int_0^7 f(x) dx &= \int_0^2 f(x) dx + \int_2^7 f(x) dx \\ &= 1.5 + (-4.2) \\ &= -2.7 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{(ii)} \quad \int_{-6}^0 f(x) dx &= \int_{-6}^2 f(x) dx - \int_0^2 f(x) dx \\ &= 6.8 - 1.5 \\ &= 5.3 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{(iii)} \quad \int_{-6}^7 f(x) dx &= \int_{-6}^0 f(x) dx + \int_0^7 f(x) dx \\ &= 5.3 + (-2.7) \\ &= 2.6 \end{aligned}$$

(iv) Jumlah luas P dan Q = 6.8 + 4.2

Total area of P and Q = 11 unit²

SP 3.3.3 Menentukan luas suatu rantaui

10. Cari luas rantau berlorek bagi rajah yang berikut dengan paksi-x. **TP4**

Find the area of the shaded region for each of the following diagrams with the x-axis.

>>Contoh

$$y = -x^2 + 2x$$

$$y = -x^2 + 2x \\ = x(-x + 2)$$

Luas rantau berlorek

Area of the shaded region

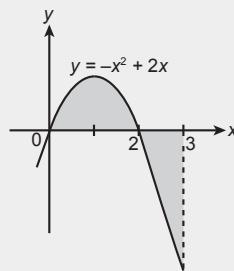
$$= \int_0^2 f(x) dx + \left| \int_2^3 f(x) dx \right|$$

$$= \int_0^2 (-x^2 + 2x) dx + \left| \int_2^3 (-x^2 + 2x) dx \right|$$

$$= \left[-\frac{1}{3}x^3 + x^2 \right]_0^2 + \left| \left[-\frac{1}{3}x^3 + x^2 \right]_2^3 \right|$$

$$= \left(-\frac{8}{3} + 4 \right) + \left| (-9 + 9) - \left(-\frac{8}{3} + 4 \right) \right|$$

$$= 1\frac{1}{3} + 1\frac{1}{3} = 2\frac{2}{3} \text{ unit}^2$$

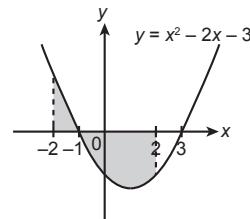
Tip Penting

Perlu membuat pengamiran berasingan kerana sebahagian luas di atas paksi-x dan sebahagian luas di bawah paksi-x.

Jawapan $\int_0^2 (-x^2 + 2x) dx$ ialah 0.

We need to integrate separately because one part of the area is above x-axis and the other one below x-axis. $\int_0^2 (-x^2 + 2x) dx$ is 0.

- (a) $y = x^2 - 2x - 3$

Luas rantau berlorek/*Area of the shaded region*

$$= \int_{-2}^{-1} (x^2 - 2x - 3) dx + \left| \int_{-1}^2 (x^2 - 2x - 3) dx \right|$$

$$= \left[\frac{1}{3}x^3 - x^2 - 3x \right]_{-2}^{-1} + \left| \left[\frac{1}{3}x^3 - x^2 - 3x \right]_{-1}^2 \right|$$

$$= \left(-\frac{1}{3} - 1 + 3 \right) - \left(-\frac{8}{3} - 4 + 6 \right) + \left| \left(\frac{8}{3} - 4 - 6 \right) - \left(-\frac{1}{3} - 1 + 3 \right) \right|$$

$$= 2\frac{1}{3} + 9$$

$$= 11\frac{1}{3} \text{ unit}^2$$

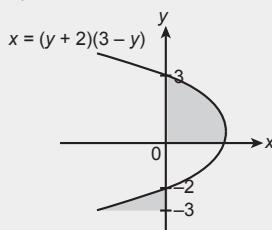
Cuba jawab **Praktis Sumatif 3, K2: S1**

11. Cari luas rantau berlorek bagi rajah yang berikut dengan paksi-y. **TP4**

Find the area of the shaded region with the y-axis for the following diagrams.

>>Contoh

$$x = (y+2)(3-y)$$

Luas rantau berlorek/*Area of the shaded region*

$$= \left| \int_{-3}^{-2} (-y^2 + y + 6) dy \right| + \int_0^3 (-y^2 + y + 6) dy$$

$$= \left[-\frac{1}{3}y^3 + \frac{1}{2}y^2 + 6y \right]_{-3}^{-2} + \left[-\frac{1}{3}y^3 + \frac{1}{2}y^2 + 6y \right]_0^3$$

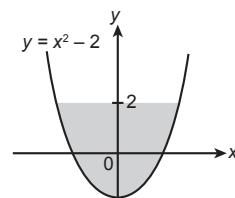
$$= \left| \left(\frac{8}{3} + 2 - 12 \right) - \left(\frac{27}{3} + \frac{9}{2} - 18 \right) \right|$$

$$+ \left(-9 + \frac{9}{2} + 18 \right)$$

$$= \left| -2\frac{5}{6} \right| + 13\frac{1}{2}$$

$$= 16\frac{1}{3} \text{ unit}^2$$

- (a) $y = x^2 - 2$

Apabila/When $x = 0, y = -2$

Luas rantau berlorek = $2 \int_{-2}^2 x dy$

$$\text{Area of the shaded region} = 2 \int_{-2}^2 [(y+2)^{\frac{1}{2}}]^2 dy$$

$$= 2 \left[\frac{2}{3}(y+2)^{\frac{3}{2}} \right]_{-2}^2$$

$$= 2 \left[\left(\frac{16}{3} - 0 \right) \right]$$

$$= \frac{32}{3} \text{ unit}^2$$

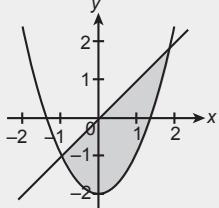
Cuba jawab **Praktis Sumatif 3, K2: S1**

SP 3.3.3

12. Cari luas yang dibatasi oleh kedua-dua graf yang diberi bagi yang berikut. **TP 4**
Find the area bounded by the two graphs for each of the following.

>> Contoh

Diberi lengkung $y = x^2 - 2$ dan garis lurus $y = x$.
Given the curve $y = x^2 - 2$ and the line $y = x$.

Graf adalah minimum pada $(0, -2)$.
Graph is minimum at $(0, -2)$.

Titik persilangan $x^2 - 2 = x$

Intersection point $x^2 - x - 2 = 0$

$$(x + 1)(x - 2) = 0$$

$$x = -1, 2$$

Luas dibatasi $= \int_{-1}^2 [f(x) - g(x)] dx$

Bounded area $= \int_{-1}^2 [x - (x^2 - 2)] dx$

$$= \int_{-1}^2 [x - x^2 + 2] dx$$

$$= \left[\frac{1}{2}x^2 - \frac{1}{3}x^3 + 2x \right]$$

$$= \left(2 - \frac{8}{3} + 4 \right) - \left(\frac{1}{2} + \frac{1}{3} - 2 \right)$$

$$= 4.5 \text{ unit}^2$$

Tip Penting

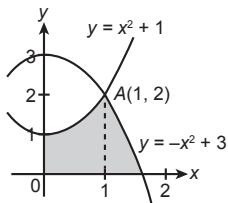
Perlu cari titik persilangan. / Find the point of intersection

Guna $\int_a^b f(x) dx - \int_a^b g(x) dx$ jika luas dibatasi oleh kedua-dua graf sahaja.

Use $\int_a^b f(x) dx - \int_a^b g(x) dx$ if the area bounded by both graphs only.

- (b) Diberi lengkung $y = x^2 + 1$ dan $y = -x^2 + 3$. Cari luas dibatasi oleh kedua-dua lengkung, paksi-x dan paksi-y.

Given the curves $y = x^2 + 1$ and $y = -x^2 + 3$. Find the area bounded by the two curves, the x and y axes.

Titik persilangan, $x^2 + 1 = -x^2 + 3$

$$\text{Intersection point } 2x^2 = 2, x = 1$$

Titik persilangan dengan paksi-x ialah $\sqrt{3}$.

Intersection point with x-axis is

Luas dibatasi oleh kedua-dua graf

Area bounded by the two curves

$$= \int_0^1 (x^2 + 1) dx + \int_1^3 (-x^2 + 3) dx$$

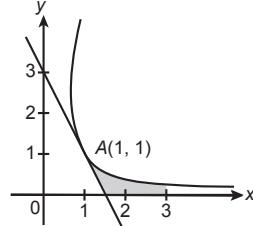
$$= \left[\frac{1}{3}x^3 + x \right]_0^1 + \left[-\frac{1}{3}x^3 + 3x \right]_1^3$$

$$= 1\frac{1}{3} + 2\sqrt{3} - \left(2\frac{2}{3} \right)$$

$$= \left(2\sqrt{3} - \frac{4}{3} \right) \text{ unit}^2$$

- (a) Diberi graf lengkung $y = \frac{1}{x^2}$ dan tangen pada titik $(1, 1)$

Given the equation of the curve $y = \frac{1}{x^2}$ and tangent at point $(1, 1)$.

$$y = x^{-2}, \frac{dy}{dx} = -2x$$

Di $A(1, 1)$, persamaan tangen ialah $y - 1 = -2(x - 1)$.
At $A(1, 1)$, the equation of tangent is $y - 1 = -2(x - 1)$.

$$y = -2x + 3$$

$$\text{Apabila/When } y = 0, x = \frac{3}{2}$$

$$\text{Luas di bawah lengkung } y = \frac{1}{x^2}$$

Area under the curve

$$= \int_1^3 x^{-2} dx = [-x^{-1}]_1^3$$

$$= \frac{2}{3} \text{ unit}^2$$

$$\text{Luas di bawah tangen} = \frac{1}{2} \times \frac{1}{2} \times 1 = \frac{1}{4} \text{ unit}^2$$

Area under the tangent

$$\text{Maka, luas berlorek} = \frac{2}{3} - \frac{1}{4} = \frac{5}{12} \text{ unit}^2$$

Hence, the shaded area

- (c) Diberi lengkung $y = 3(x - 2)^2$ dan $y = x(4 - x)$.
Given the curves $y = 3(x - 2)^2$ and $y = x(4 - x)$.

$$y = 3(x - 2)^2$$

$$y = x(4 - x)$$

$$= 3(x - 2)^2 = -x^2 + 4x$$

$$x^2 - 4x + 3 = 0$$

$$(x - 1)(x - 3) = 0$$

$$x = 1 \text{ dan/and } 3$$

Luas dibatasi oleh dua lengkung ialah

Area bounded by two curves is

$$= \int_1^3 [f(x) - g(x)] dx$$

$$= \int_1^3 [4x - x^2 - (3(x - 2)^2)] dx$$

$$= \int_1^3 [16x - 4x^2 - 12] dx$$

$$= \left[8x^2 - \frac{4}{3}x^3 - 12x \right]_1^3$$

$$= \left[(72 - 36 - 36) - \left(8 - \frac{4}{3} - 12 \right) \right]$$

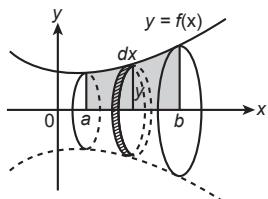
$$= 5\frac{1}{3} \text{ unit}^2$$

Isi padu janaan
The generated volume

KUASAI Nota Pintas

(a)

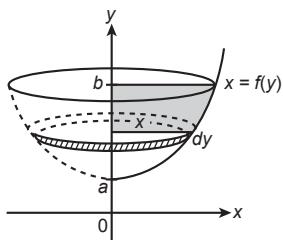

Apabila kawasan berlorek dalam rajah diputarkan melalui 360° pada paksi-x, isi padu dijanakan dalam notasi pengamiran ialah

When the shaded region in the diagram is rotated through 360° about the x-axis, the volume of revolution in integration notation is

$$I = \pi \int_a^b y^2 dx \text{ atau/or } I = \pi \int_a^b [f(x)]^2 dx$$

(b)

Apabila kawasan berlorek dalam rajah diputarkan melalui 360° pada paksi-y, isi padu dijanakan dalam notasi pengamiran ialah

When the shaded region in the diagram is rotated through 360° about the y-axis, the volume of revolution in integration notation is

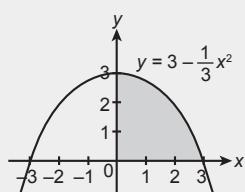
$$I = \pi \int_a^b x^2 dy \text{ atau/or } I = \pi \int_a^b [f(y)]^2 dy$$

SP 3.3.4 Menyiasat dan menerangkan perkaitan antara had bagi hasil tambah isi padu silinder dengan isi padu janaan daripada kisaran suatu rantau.

- 13.** Tentukan isi padu janaan dalam sebutan π apabila luas berlorek itu diputarkan melalui 360° pada paksi-x.
Determine the generated volume, in terms of π when the shaded region is rotated through 360° about the x-axis. **TP 4**

>> Contoh

Diberi persamaan $y = 3 - \frac{1}{3}x^2$
Given the equation

Guna isi padu dijanakan / *Use the generated volume*

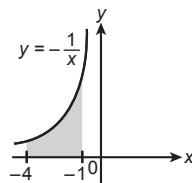
$$\begin{aligned} \text{Isi padu janaan} &= \pi \int_0^3 \left(3 - \frac{1}{3}x^2\right)^2 dx \\ &= \pi \int_0^3 \left(9 - 2x^2 + \frac{1}{9}x^4\right) dx \\ &= \pi \left[9x - \frac{2}{3}x^3 + \frac{1}{45}x^5\right]_0^3 \\ &= \pi \left(27 - 18 + \frac{27}{5}\right) \\ &= 14\frac{2}{5}\pi \text{ unit}^3 \end{aligned}$$

Tip Penting

Lihat ilustrasi dari laman web di bawah.
See the illustration from the website.

(a) Diberi persamaan $y = \frac{-1}{x}$
Given the equation

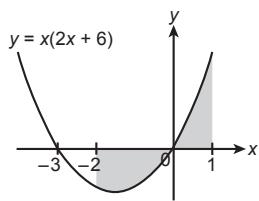
Guna isi padu dijanakan $= \pi \int_{-4}^{-1} y^2 dx$

Use the generated volume

$$\begin{aligned} \text{Isi padu janaan} &= \pi \int_{-4}^{-1} \left(\frac{1}{x^2}\right) dx \\ &= \pi \left[\frac{-1}{x}\right]_{-4}^{-1} \\ &= \pi \left(1 - \frac{1}{4}\right) \\ &= \frac{3}{4}\pi \text{ unit}^3 \end{aligned}$$

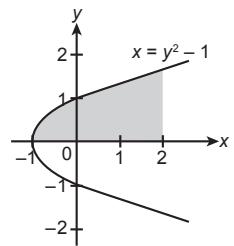

- (b) Diberi persamaan $y = x(2x + 6)$
Given the equation

$$\begin{aligned} \text{Isi padu janaan} &= \pi \int_{-2}^1 (x(2x + 6))^2 dx \\ \text{The generated volume} &= \pi \int_{-2}^1 (4x^4 + 24x^3 + 36x^2) dx \\ &= \pi \left[\frac{4}{5}x^5 + 6x^4 + 12x^3 \right]_{-2}^1 \\ &= \pi \left(\frac{4}{5} + 6 + 12 \right) - \left(-\frac{128}{5} + 96 - 96 \right) \\ &= 44 \frac{2}{5}\pi \text{ unit}^3 \end{aligned}$$

- (c) Diberi persamaan $x = y^2 - 1$
Given the equation

$$\begin{aligned} \text{Isi padu janaan} &= \pi \int_{-1}^2 y^2 dx \\ \text{The generated volume} &= \pi \int_{-1}^2 (x + 1) dx \\ &= \pi \left[\frac{1}{2}x^2 + x \right]_{-1}^2 \\ &= \pi \left(\left[\frac{1}{2}(2)^2 + 2 \right] - \left[\frac{1}{2}(-1)^2 + (-1) \right] \right) \\ &= \pi \left[(2 + 2) - \left(\frac{1}{2} - 1 \right) \right] \\ &= \frac{9}{2}\pi \text{ unit}^3 \end{aligned}$$

14. Lakukan aktiviti berikut. TP 6

Carry out the following activity.

AKTIVITI PAK-21

Berkumpulan

Tujuan : Memahami dan menyiasat isi padu dijanakan apabila luas berlorek diputarkan pada paksi-y
Aim : To understand and investigate the volume of revolution when a shaded area is rotated about the y-axis

Langkah:

- Imbas kod QR bagi mendapat simulasi perubahan nilai A dan B kepada isi padu yang dijanakan.
Scan the QR code for a simulation to change the value of A and B to get the different volumes of revolution.
- Setiap kumpulan akan melakukan setiap aktiviti berikut.
Each group is to do the following activities.
  - Seret gelongsor A supaya batasan bawah untuk $y = a$ boleh diubah
Slide the slider A to change the lower limit for $y = a$.
  - Seret gelongsor B supaya batasan atas untuk $y = b$ boleh diubah
Slide the slider B to change the upper limit for $y = b$.
  - Putarkan luas dengan menyeret gelongsor, perhatikan isi padu yang dijanakan.
Rotate the area by sliding the slider, observe the volume of revolution formed.
- Jika ingin lihat fungsi yang lain, klik *algebra* dan cari bahagian 'function'. Klik pada $f(x)$, dan masuk fungsi seperti $2x^2$ atau $\frac{1}{3}x^2 - 1$, dan seterusnya.
If you want to see the other functions, click *algebra* and look for the part labelled "function". Click on $f(x)$, and key in the function like $2x^2$ or $\frac{1}{3}x^2 - 1$, and so on.
- Perhatikan isi padu janaan yang dibentuk daripada luas yang terpilih.
Observe the volume of revolution formed by the chosen area.

15. Tentukan nilai k dengan diberikan isi padu dalam sebutan π yang dijanakan apabila luas berlorek diputarkan melalui 360° pada paksi-y. **TP 5**

Determine the value of k for the given volume of revolution in terms of π when the shaded area is rotated through 360° about the y-axis.

>> Contoh

Diberi isi padu dijanakan oleh rantau berlorek ialah $13\frac{1}{3}\pi$ unit ^{3} dengan graf $y^2 + x^2 = 16$.

Given the volume generated by the shaded region is $13\frac{1}{3}\pi$ unit ^{3} by the curve $y^2 + x^2 = 16$.

Apabila/When $x = 0, y = 4$

$$\text{Isi padu janaan} = \pi \int_k^4 x^2 dy = 13\frac{1}{3}\pi$$

The generated volume

$$\begin{aligned} \int_k^4 (16 - y^2) dy &= \frac{40}{3} \\ \left[16y - \frac{1}{3}y^3 \right]_k^4 &= \frac{40}{3} \\ \left(64 - \frac{64}{3} \right) - \left(16k - \frac{1}{3}k^3 \right) &= \frac{40}{3} \\ \frac{1}{3}k^3 - 16k + \frac{88}{3} &= 0 \\ k^3 - 48k + 88 &= 0 \end{aligned}$$

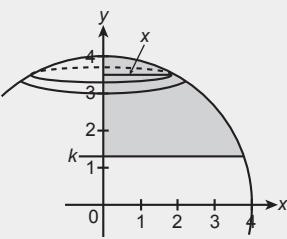
Cuba/Try $k = 2, 2^3 - 48 \times 2 + 88 = 0$

Maka/Hence $(k - 2)(k^2 + 2k - 44) = 0$

Tip Penting

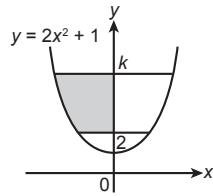
Nilai k yang lain tidak sesuai.
Other values of k are not suitable.

$$k = 2, 5.7, -7.7$$

- (a) Diberi isi padu janaan ialah 2π unit ^{3} oleh graf $y = 2x^2 + 1$ untuk $y = 2$ ke $y = k$.

Given the volume generated is 2π unit ^{3} by the curve $y = 2x^2 + 1$ for $y = 2$ to $y = k$.

$$\text{Isi padu janaan} = \pi \int_2^k x^2 dy = 2\pi$$

The generated volume

$$\int_2^k \left(\frac{1}{2}y - \frac{1}{2} \right) dy = 2$$

$$\left[\frac{1}{4}y^2 - \frac{1}{2}y \right]_2^k = 2$$

$$\frac{1}{4}k^2 - \frac{1}{2}k - (1 - 1) = 2$$

$$k^2 - 2k - 8 = 0$$

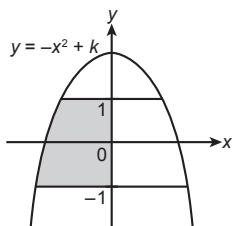
$$(k - 4)(k + 2) = 0$$

$$k = 4 \text{ atau/or } -2$$

Maka/Hence $k = 4$

- (b) Diberi isi padu dijanakan oleh rantau berlorek ialah 4π unit ^{3} dengan graf $y = -x^2 + k$.

Given the volume generated by the shaded region is 4π unit ^{3} by the curve $y = -x^2 + k$.

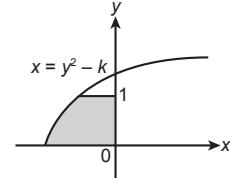
$$\text{Isi padu janaan} = \pi \int_{-1}^1 x^2 dy = 4\pi$$

The generated volume

$$\begin{aligned} \int_{-1}^1 (k - y) dy &= 4 \\ \left[ky - \frac{1}{2}y^2 \right]_{-1}^1 &= 4 \\ k - \frac{1}{2}k^2 - (-k - \frac{1}{2}k^2) &= 3 \\ 2k &= 4 \\ k &= 2 \end{aligned}$$

- (c) Diberi isi padu dijanakan oleh rantau berlorek ialah $\frac{8}{15}\pi$ unit ^{3} dengan graf $x = y^2 - k$ dari $y = 0$ ke $y = 1$.

Given the volume generated by the shaded region is $\frac{8}{15}\pi$ unit ^{3} by the graph $x = y^2 - k$ from $y = 0$ to $y = 1$.

$$\text{Isi padu janaan} = \pi \int_0^1 x^2 dy = \frac{8}{15}\pi$$

The generated volume

$$\int_0^1 (y^2 - k)^2 dy = \frac{8}{15}$$

$$\int_0^1 (y^4 - 2ky^2 + k^2) dy = \frac{8}{15}$$

$$\left[\frac{1}{5}y^5 - \frac{2}{3}ky^3 + yk^2 \right]_0^1 = \frac{8}{15}$$

$$\frac{1}{5} - \frac{2}{3}k + k^2 - (0) = \frac{8}{15}$$

$$3k^2 - 2k - 1 = 0$$

$$(3k + 1)(k - 1) = 0$$

$$k = \frac{-1}{3}, 1$$

$$k = \frac{-1}{3} (\text{tidak diterima}), \text{ maka } k = 1$$

$$k = \frac{-1}{3} (\text{not accepted}), \text{ hence } k = 1$$

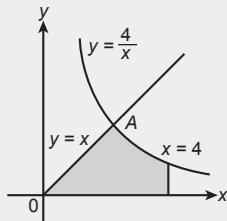
SP 3.3.5 Menentukan isi padu janaan bagi suatu rantau yang dikisarkan pada paksi-x atau paksi-y.

- 16.** Tentukan isi padu janaan yang melibatkan lebih daripada satu lengkung bagi yang berikut. **TP 6**
Determine the generated volume involving more than one curve for the following.

>> Contoh

Luas dibatasi oleh paksi-x, lengkung $y = \frac{4}{x}$, $x = 4$ dan $y = x$ diputarkan melalui 360° pada paksi-x.

The area bounded by the x-axis, the curve $y = \frac{4}{x}$, $x = 4$ and $y = x$ is rotated through 360° about the x-axis.

$$y = \frac{4}{x} = x$$

$$x^2 = 4$$

$$x = 2, y = 2$$

Maka, titik $A(2, 2)$
Hence, point A(2, 2)

Perlu mencari titik persilangan dahulu.
First, need to find the intersection point.

Jika garis OA diputarkan pada paksi-x, kita mendapat sebuah kon dengan jejari tapak 2 dan tinggi 2, iaitu isi padu kon $= \frac{1}{3}\pi (2)^2 2 = \frac{8}{3}\pi$ unit ^{3}

If the line OA is rotated about the x-axis, a cone of base radius 2 and height of 2 is obtained, that is

$$\text{the volume of cone} = \frac{1}{3}\pi (2)^2 2 = \frac{8}{3}\pi \text{ unit}^3$$

Dari/From $x = 2$ ke/to $x = 4$.

Isi padu dijanakan oleh lengkung
Volume generated by the curve

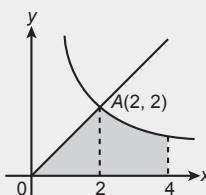
$$= \pi \int_2^4 y^2 dx$$

$$= \pi \int_2^4 \frac{16}{x^2} dx$$

$$= \pi \left[\frac{-16}{x} \right]_2^4 = 4\pi \text{ unit}^3$$

$$\text{Jumlah isi padu } = \left(\frac{8}{3} + 4 \right) \pi$$

$$\text{Total volume} = 6\frac{2}{3}\pi \text{ unit}^3$$

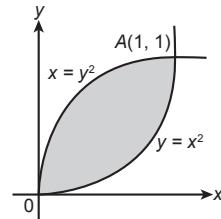
Tip Penting

Sentiasa mencari titik persilangan dahulu bagi graf yang diberi. Selepas itu, lukis garis serenjang melalui titik persilangan kepada paksi-x supaya boleh membahagikan rantau kepada bahagian untuk pengamiran.

Always find the point of intersection of the given graphs. Then, draw a vertical line from the point of intersection to the x-axis in order to divide the region into sections for integration.

- (a) Luas dibatasi oleh lengkung $y = x^2$ dan $x = y^2$ diputarkan melalui 360° pada paksi-x.

The area bounded by the curves $y = x^2$ and $x = y^2$ is rotated through 360° about the x-axis.

Persamaan lengkung $y = x^2$ ... ①

The equation of the curve

Persamaan lengkung $x = y^2$ ... ②

The equation of the curve

Gantikan ① ke dalam ②.

Substitute ① into ②.

$$x = (x^2)^2$$

$$x = x^4$$

Titik persilangan $x = x^4$

Point of intersection

$$x(1 - x^3) = 0$$

$$x = 0 \text{ and } x = 1$$

$$A(1, 1)$$

$$\text{Isi padu janaan} = \pi \int_0^1 (\sqrt{x})^2 dx - \pi \int_0^1 x^4 dx$$

The generated volume

$$= \pi \left\{ \left[\frac{1}{2}x^2 - \frac{1}{5}x^5 \right]_0^1 \right\}$$

$$= \left(\frac{1}{2} - \frac{1}{5} \right) \pi$$

$$= \frac{3}{10}\pi \text{ unit}^3$$

KUASAI
PBD
FORMATIF

3.4 | Aplikasi Pengamiran

Applications of Integration

Buku Teks ms. 111 – 113

SP 3.4.2 Menyelesaikan masalah yang melibatkan pengamiran.

Video
TutorialAplikasi Pengamiran
Applications of Integration

17. Selesaikan masalah yang berikut. **TP 6**
Solve the following problems.

>> Contoh

Ram boleh mengecat pagar dengan kadar $(300 - 6t)$ m² setiap jam, dengan keadaan t ialah masa dalam jam sejak dia bermula. Jika pagar itu ialah 900 m², cari masa diambil untuk menghabiskan catnya. Beri jawapan betul kepada 1 tempat perpuluhan.

Ram is painting a fence at a rate of $(300 - 6t)$ m² per hour, where t is the number of hours since he started painting. If the fence is 900 m², find the time taken to finish the painting. Give the answer correct to 1 decimal then.

Katakan luas pagar ialah L , dan masa diambil untuk menghabiskan cat ialah T , maka

Let say the area of the fence is L , and the time taken to finish the painting is T , then

$$\frac{dL}{dt} = 300 - 6t$$

$$\int_0^T \frac{dL}{dt} dt = \int_0^T (300 - 6t) dt = 900$$

$$[300t - 3t^2]_0^T = 900$$

$$3T^2 - 300T + 900 = 0$$

$$T^2 - 100T + 300 = 0$$

$$T = \frac{100 \pm \sqrt{100^2 - 4(300)}}{2}$$

$$= 96.9 \text{ jam atau } 3.1 \text{ jam}$$

Maka, masa diambil ialah 3.1 jam.

Hence, the time taken is 3.1 hours.

Tip Penting

96.9 jam ialah tidak munasabah.
96.9 hours is not reasonable.

- (a) Kedalaman air di dalam tangki berubah dengan kadar $0.2t$ cm seminit, dengan keadaan t ialah masa dalam minit. Pada masa $t = 0$, kedalaman air ialah 25 cm.

The depth of water in a tank is changing at a rate of $0.2t$ cm per minute, where t is the time in minutes. At time $t = 0$, the depth of the water is 25 cm.

- (i) Apakah perubahan dalam kedalamannya pada minit keempat?

What is the change of the depth in the fourth minute?

- (ii) Apakah kedalaman air di dalam tangki apabila $t = 10$ minit?

What is the depth of water in the tank when $t = 10$ minutes?

- (i) Katakan kedalaman air ialah h , maka

Let say the depth of water is h , hence

$$\frac{dh}{dt} = 0.2t$$

$$\int_3^4 \frac{dh}{dt} dt = \int_3^4 0.2t dt$$

$$h = [0.1t^2]_3^4$$

$$= 0.7 \text{ cm/minit}$$

- (ii) $h = \int 0.2t dt = 0.1t + c$

Apabila/When $t = 0$, $h = 25$ cm

$$h = 0.1t + 25$$

Apabila/When $t = 10$ minit,

$$h = 0.1(10) + 25$$

$$= 26 \text{ cm}$$

KUASAI SPM

PRAKTIS SUMATIF 3

KERTAS 1

1. Diberi/Given $\frac{d}{dx} [g(x)] = f(x)$, cari/find $\int f(x)dx$: SP 3.1.1
[2 markah / 2 marks]

Jawapan / Answer:

$$\int f(x)dx = g(x)$$

2. (a) Nilaikan / Evaluate. SP 3.3.1

$$\int_0^1 \frac{2}{3(1-2x)^3} dx \quad [2 \text{ markah} / 2 \text{ marks}]$$

- (b) Diberi $\frac{dy}{dx} = (ax + 5)$ dan graf melalui titik $(-1, 4)$ dan $(0, -2)$, dengan keadaan a ialah pemalar. Cari SP 3.2.4

Given $\frac{dy}{dx} = (ax + 5)$ and the graph passes through the point $(-1, 4)$ and $(0, -2)$, such that a is a constant. Find

- (i) nilai a .
the value of a .

[2 markah / 2 marks]

- (ii) persamaan lengkung.
the equation of the curve.

[1 markah / 1 mark]

Jawapan / Answer:

$$\begin{aligned} (a) \quad & \int_0^1 \frac{2}{3}(1-2x)^{-3} dx \\ &= \frac{2}{3(-2)(-2)} [(1-2x)^{-2}]_0^1 \\ &= \frac{1}{6}[1-1] \\ &= 0 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} (b) \quad (i) \quad & \frac{dy}{dx} = ax + 5 \\ & \int dy = \int(ax+5)dx \\ & y = \frac{a}{2}x^2 + 5x + c \end{aligned}$$

Apabila/When $x = -1, y = 4$

$$4 = \frac{1}{2}a - 5 + c$$

$$9 = \frac{1}{2}a + c \dots\dots \textcircled{1}$$

Apabila/When $x = 0, y = -2$

$$-2 = c$$

$$a = 22$$

- (ii) Persamaan lengkung

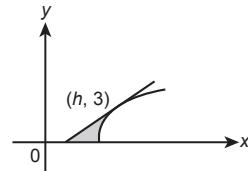
The equation of the curve

$$y = 11x^2 + 5x - 2$$

Praktis Ekstra
Sumatif 3

3. Rajah menunjukkan garis lurus menyilang paksi-x pada $x = 1$ dan menyentuh lengkung pada $(h, 3)$. The diagram shows a straight line intersects the x-axis at $x = 1$ and touches the curve at $(h, 3)$.

Diberi bahawa luas kawasan berlorek ialah 9 unit². Dengan menggunakan kaedah pengamiran, cari nilai h .

It is given that the area of the shaded region is 9 units. By using the method of integration, find the value of h . SP 3.3.3

[5 markah / 5 marks]

Jawapan / Answer:

$$\begin{aligned} \text{Luas kawasan berlorek} / \text{Area of the shaded region} \\ = \int_0^3 f(y)dy - \frac{1}{2}[1+h]3 = 9 \end{aligned}$$

$$\int_0^3 (y^2 + 10)dy - \frac{1}{2}[1+h]3 = 9$$

$$\left[\frac{y^3}{3} + 10y \right]_0^3 - \frac{3}{2} - \frac{3}{2}h = 9$$

$$39 - 9 - \frac{3}{2} = \frac{3}{2}h$$

$$\frac{57}{2} = \frac{3}{2}h$$

$$h = 19$$

4. Diberi $g(x) = \frac{6}{(1-2x)^3}$ dan $g'(x) = p(1-2x)^q$.

It is given that $g(x) = \frac{6}{(1-2x)^3}$ and $g'(x) = p(1-2x)^q$. SP 3.3.2

- (a) Cari nilai bagi $p + q$.
Find the value of $p + q$.

[2 markah / 2 marks]

- (b) Seterusnya, cari nilai m jika $\frac{1}{m} \int g'(x)dx = \frac{-2}{81}$ dan $x = 2$.

Subsequently, find the value of m if $\frac{1}{m} \int g'(x)dx = \frac{-2}{81}$ and $x = 2$.

[3 markah / 3 marks]

Jawapan / Answer:

$$(a) \quad g(x) = \frac{6}{(1-2x)^3} = 6(1-2x)^{-3}$$

$$g'(x) = -18(1-2x)^{-4}$$

Maka/Hence $p = -18$ dan/and $q = -4$
 $p + q = -22$

$$(b) \quad \frac{1}{m} \int g'(x) dx = \frac{-2}{81}$$

$$\frac{1}{m} g(x) = \frac{-2}{81}$$

$$\frac{6}{m(1-2x)^3} = \frac{-2}{81}$$

$$\text{Apabila/When } x = 2, \frac{6}{m(1-2(2))^3} = \frac{-2}{81}$$

$$\frac{6}{m(-27)} = \frac{-2}{81}$$

$$m = 9$$

5. Diberi bahawa $\int_0^2 f(x) dx = \int_2^3 f(x) dx = 7$, nilaiakan
 Given that $\int_0^2 f(x) dx = \int_2^3 f(x) dx = 7$, evaluate **SP 3.3.1**

- (a) $\int_0^3 f(x) dx$ [2 markah / 2 marks]
 (b) $\int_{-2}^0 f(x) dx$ jika/if $f(x) = f(-x)$. [3 markah / 3 marks]

Jawapan / Answer:

$$(a) \quad \int_0^3 f(x) dx = \int_0^2 f(x) dx + \int_2^3 f(x) dx$$

$$= 14$$

$$(b) \quad \int_{-2}^0 f(x) dx = F(0) - F(-2)$$

$$\int_0^2 f(x) dx = F(2) - F(0)$$

$$= 7$$

$$F(2) = F(-2)$$

$$\int_{-2}^0 f(x) dx = -7$$

6. Diberi $y = (x+3)(\sqrt{2x-3})$. Tunjukkan $\frac{dy}{dx} = \frac{3x}{\sqrt{2x-3}}$.

Seterusnya, cari nilai $\int_2^6 \frac{6x}{\sqrt{2x-3}} dx$. **SP 3.3.1**

Given $y = (x+3)(\sqrt{2x-3})$. Show that $\frac{dy}{dx} = \frac{3x}{\sqrt{2x-3}}$. Then, find

the value of $\int_2^6 \frac{6x}{\sqrt{2x-3}} dx$. [5 markah / 5 marks]

Jawapan / Answer:

$$y = (x+3)(2x-3)^{\frac{1}{2}}$$

$$\frac{dy}{dx} = \frac{(x+3)(2)}{2\sqrt{2x-3}} + \frac{\sqrt{2x-3}}{1}$$

$$= \frac{x+3+2x-3}{\sqrt{2x-3}}$$

$$= \frac{3x}{\sqrt{2x-3}}$$

$$\int \frac{3x}{\sqrt{2x-3}} dx = (x+3)\sqrt{2x-3}$$

$$\int_2^6 \frac{6x}{\sqrt{2x-3}} dx = [2(x+3)\sqrt{2x-3}]_2^6$$

$$= 2(9)(3) - 2(5)$$

$$= 44$$

7. Diberi $\frac{d^2y}{dx^2} = -6x$ dan kecurunan lengkung itu pada $x=2$ ialah -12 dan $y=4$ apabila x mengambil nilai ini. **SP 3.2.1**

Given $\frac{d^2y}{dx^2} = -6x$ and the gradient of the curve at $x=2$ is -12 and $y=4$ when x takes this value.

- (a) Ungkapkan y dalam sebutan x .
 Express y in terms of x .

[3 markah / 3 marks]

- (b) Cari nilai y apabila $x=3$.
 Find the value of y when $x=3$.

[2 markah / 2 marks]

Jawapan / Answer:

$$(a) \quad \frac{d^2y}{dx^2} = -6x$$

$$\frac{dy}{dx} = -3x^2 + c$$

Apabila/ When $x=2$, $\frac{dy}{dx} = -12 + c = -12$
 $\therefore c = 0$

$$\frac{dy}{dx} = -3x^2$$

$$y = -x^3 + c$$

Pada/At $(2, 4)$, $4 = -8 + c$

$$c = 12$$

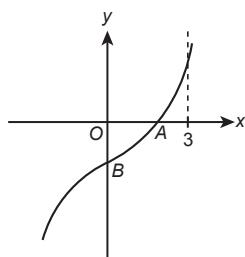
$$\therefore y = -x^3 + 12$$

- (b) Apabila/When $x=3$ $y = -27 + 12$
 $y = -15$

KERTAS 2

1. $y = -x^2 - 8x - 15$ untuk ditukar kepada $y = x^3 - 8$.

$y = -x^2 - 8x - 15$ to be changed to $y = x^3 - 8$. **SP 3.4.2**

Kirakan/Calculate

- (a) koordinat A dan B
the coordinates of A and B [4 markah / 4 marks]
- (b) luas dibatasi oleh paksi-x dan paksi-y dan lengkung $y = x^3 - 8$.
the area enclosed by the x-axis and y-axis and the curve $y = x^3 - 8$, [3 markah / 3 marks]
- (c) isipadu janaan dalam sebutan π apabila rantau dibatasi oleh lengkung, paksi-x dan $x = 3$ dikisarkan melalui 180° pada paksi-x.
the volume generated, in terms of π , when the region bounded by the curve, the x-axis and $x = 3$ is revolved 180° about the x-axis [3 markah / 3 marks]

Jawapan / Answer:

(a) Apabila /When $y = 0$, $x^3 = 8$, $x = 2$
 $\therefore A(2, 0)$

Apabila /When $x = 0$, $y = -8$, $B(0, -8)$

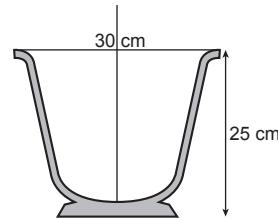
(b) Luas dibatasi $= \left| \int_0^2 y^2 dx \right| = \left| \int_0^2 (x^3 - 8)^2 dx \right|$
The area enclosed
 $= \left| \left[\frac{x^4}{4} - 8x^2 \right]_0^2 \right|$
 $= |(4 - 16) - 0|$
 $= |-12|$
 $= 12 \text{ unit}^2$

(c) Isipadu janaan
The volume generated

$$\begin{aligned} &= \frac{\pi}{2} \int y^2 dx = \frac{\pi}{2} \int_2^3 (x^3 - 8)^2 dx \\ &= \frac{\pi}{2} \int_2^3 (x^6 - 16x^3 + 64) dx \\ &= \frac{\pi}{2} \left[\frac{x^7}{7} - 4x^4 + 64x \right]_2^3 \\ &= 49\frac{1}{14}\pi \text{ unit}^3 \end{aligned}$$

2. Rajah menunjukkan pandangan sisi permukaan dalam bagi sebuah pasu bunga yang boleh diwakili oleh persamaan $y = px^2$. **SP 3.3.4**

The diagram shows the surface side view of a flower pot which can be represented by the equation $y = px^2$.

- (a) Tunjukkan bahawa $a = \frac{1}{9}$.
Show that $a = \frac{1}{9}$

[3 markah / 3 marks]

- (b) Tentukan isi padu tanah, dalam cm^3 , yang diperlukan bagi mengisi pasu itu dengan kedalaman 20 cm.

Determine the volume of the ground, in cm^3 , that is needed to fill up the pot until the height is 20 cm.

[4 markah / 4 marks]

Jawapan / Answer:

(a) $y = ax^2$

Apabila/When $x = 15 \text{ cm}$

$y = 25 \text{ cm}$

$\therefore 25 = a(15)^2$

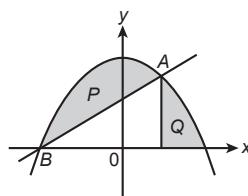
$a = \frac{1}{9}$

(b) Isi padu tanah
The volume of the ground

$$\begin{aligned} &= \pi \int_0^{20} x^2 dy \\ &= \pi \int_0^{20} 9y dy \\ &= \pi \left[\frac{9}{2} y^2 \right]_0^{20} \\ &= 5654.87 \text{ cm}^3 \end{aligned}$$

3. Rajah menunjukkan garis lurus $y = x + 4$ menyilang lengkung $y = -\frac{1}{2}x^2 + 8$ pada A dan B. **SP 3.4.2**

The diagram shows a line $y = x + 4$ intersects the curve $y = -\frac{1}{2}x^2 + 8$ at A and B.

- (a) Cari koordinat A dan B.
Find the coordinates of A and B.

[3 markah / 3 marks]

- (b) Hitung luas berlorek P yang dibatasi oleh lengkung dan garis lurus.

Calculate the shaded area P which is bounded by the curve and the line.

[3 markah / 3 marks]

- (c) Hitung isi padu janaan apabila luas berlorek Q yang dibatasi oleh lengkung, paksi- x dan garis mencancang yang melalui titik A diputarkan 360° pada paksi- x .

Calculate the volume generated when the shaded area Q which is bounded by the curve, the x -axis and the vertical line through A is rotated 360° about the x -axis.

[4 markah / 4 marks]

Jawapan / Answer:

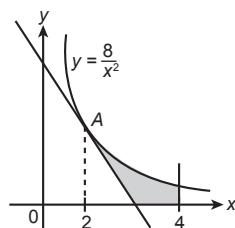
$$\begin{aligned} \text{(a)} \quad & \frac{1}{2}x^2 + x - 4 = 0 \\ & x^2 + 2x - 8 = 0 \\ & (x-2)(x+4) = 0 \\ & \therefore x = 2 ; -4 \\ & y = 6 ; 0 \\ & \therefore A(2, 6) B(-4, 0) \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{(b)} \quad \text{Luas berlorek } P &= \int_{-4}^2 \left[8 - \frac{1}{2}x^2 \right] dx - \frac{1}{2}(6)(6) \\ \text{The shaded area } P &= \left[8x - \frac{1}{6}x^3 \right]_{-4}^2 - 18 \\ &= \left[\left(16 - \frac{4}{3} \right) - \left(-32 + \frac{32}{3} \right) \right] \\ &= 36 - 18 \\ &= 18 \text{ unit}^2 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{(c)} \quad \text{Isi padu janaan} &= \pi \int_2^4 y^2 dx \\ \text{The volume generated} &= \pi \int_2^4 \left(8 - \frac{1}{2}x^2 \right)^2 dx \\ &= \pi \int_2^4 \left(64 - 8x^2 + \frac{1}{4}x^4 \right) dx \\ &= \pi \left[64x - \frac{8}{3}x^3 + \frac{1}{20}x^5 \right]_2^4 \\ &= 28\frac{4}{15} \text{ unit}^3 \end{aligned}$$

4. Rajah menunjukkan lengkung $y = \frac{8}{x^2}$ dan garis lurus $y = mx + c$ adalah tangen kepada lengkung pada A dengan $x = 2$. **SP 3.4.2**

The diagram shows a curve $y = \frac{8}{x^2}$ and the line $y = mx + c$ is tangent to the curve at A with $x = 2$.

- (a) Cari nilai m dan nilai c .
Find the value of m and of c . [3 markah / 3 marks]

- (b) Cari luas yang dibatasi oleh lengkung, paksi- x , tangen di A dan $x = 4$.
Find the area bounded by the curve, the x -axis, the tangent at A and $x = 4$.

[3 markah / 3 marks]

- (c) Diberi bahawa isi padu janaan apabila rantau dibatasi oleh lengkung, paksi- x , garis lurus $x = 2$ dan $x = k$ diputarkan melalui 360° pada paksi- x ialah $\frac{7\pi}{3}$ unit³. Cari nilai k dengan keadaan $k > 2$.

Given that the volume generated when the area bounded by the curve, the x -axis, the line $x = 2$ and $x = k$ is rotated through 360° about the x -axis is $\frac{7\pi}{3}$ unit³. Find the value of k , where $k > 2$.

[4 markah / 4 marks]

Jawapan / Answer:

$$\begin{aligned} \text{(a)} \quad & y = \frac{8}{x^2} = 8x^{-2} \\ & \frac{dy}{dx} = -16x^{-3} \\ & = \frac{-16}{x^3} \\ & x = 2, \frac{dy}{dx} = -\frac{16}{8} = -2 \\ & \therefore y = -2x + c \\ & (2, 2); 2 = -2(2) + c; c = 6 \\ & y = -2x + 6 \\ & \therefore m = -2; c = 6 \end{aligned}$$

- (b) Luas yang dibatasi oleh lengkung, paksi- x , tangen di A dan $x = 4$

The area bounded by the curve, the x -axis, the tangent at A and $x = 4$

$$\begin{aligned} &= \int_2^4 y dx - \frac{1}{2}(2)(1) \\ &= \int_2^4 8x^{-2} dx - 1 \\ &= \left[\frac{-8}{x} \right]_2^4 - 1 \\ &= [-2 - (-4)] - 1 \\ &= 1 \text{ unit}^2 \end{aligned}$$

- (c) Isi padu janaan $= \pi \int_2^k y^2 dx = \frac{7\pi}{3}$
The volume generated

$$\begin{aligned} \int_2^k [64x^{-4}] dx &= \frac{7}{3} \\ \left[\frac{64}{-3x^3} \right]_2^k &= \frac{7}{3} \\ \frac{64}{-3k^3} - \frac{64}{-3(8)} &= \frac{7}{3} \\ \frac{64}{-3k^3} &= \frac{7}{3} - \frac{8}{3} \\ &= \frac{-1}{3} \\ 64 &= k^3 \\ k &= 4 \end{aligned}$$

KUA\$aim+5

KUKUH KEMAHIRAN

BAB
1

Sukatan Membulat Circular Measure

- 1.** Cari nilai x bagi setiap sektor yang berikut di dalam sebuah bulatan.

Find the value of x for each of the following sectors of a circle.

	Jejari bagi sektor Radius of sector (cm)	Sudut tercangkum di pusat bulatan dalam radian The subtended angle at the centre of a circle in radians	Panjang lengkok AB Arc length AB (cm)	
(a)	5.45	2.32	x	
(b)	12.13	x	15.46	
(c)	x	$\frac{3\pi}{5}$	32.72	
(d)	$x + 3.5$	$\frac{2.1\pi}{8}$	$x + 2.4$	

- 2.** Cari nilai x bagi setiap sektor yang berikut di dalam sebuah bulatan.

Find the value of x for each of the following sectors of a circle.

	Jejari bagi sektor Radius of sector (cm)	Sudut tercangkum di pusat bulatan dalam radian The subtended angle at the centre of a circle in radians	Perimeter tembereng berlorek Perimeter of the shaded segment (cm)	
(a)	2.8	2.1	x	
(b)	4.3	3.25	x	
(c)	20.2	$\frac{3\pi}{7}$	x	
(d)	6.4	0.24π	x	

- 3.** Tentukan luas tembereng bagi setiap yang berikut.

Determine the area of segment for each of the following.

	Jejari Radius (cm)	Sudut tercangkum di pusat bulatan dalam radian The subtended angle at the centre of a circle in radians	Luas tembereng berlorek Area of the shaded segment (cm²)	
(a)	7.2	1.2	x	
(b)	14.3	0.6π	x	
(c)	3.4	$\frac{5\pi}{9}$	x	
(d)	51.5	1.4π	x	

1. (a) 12.64 cm	2. (a) 10.74 cm	3. (a) 6.95 cm ²	(b) 22.57 cm	(b) 95.49 cm ²	(c) 52.39 cm	(c) 9.08 cm ²	(d) 9.91 cm	(d) 7093.82 cm ²
(b) 1.275 rad	(b) 2.75 cm	(b) 2.57 cm	(b) 9.49 cm ²	(b) 9.49 cm ²	(c) 52.39 cm	(c) 9.08 cm ²	(d) 9.91 cm	(d) 2.77

Jawapan Bab 1:

**BAB
2****Pembezaan
Differentiation**

1. Cari $\frac{dy}{dx}$ dengan menggunakan prinsip pertama bagi setiap fungsi $y = f(x)$ yang berikut.

Find $\frac{dy}{dx}$ by using the first principles for each of the following functions of $y = f(x)$.

- $y = 2x - 5$
- $y = \frac{1}{2}x^2 + 3x$
- $y = 3 - 4x$
- $f(x) = 2(1 - 3x)$

2. Cari $f'(x)$ bagi setiap fungsi yang berikut.

Find $f'(x)$ for each of the following functions

- $f(x) = 5x + x^5$
- $f(x) = (x + 2)(5 - x^2)$
- $f(x) = \frac{5}{x^2} - \sqrt{x}$
- $f(x) = \frac{5}{x - \sqrt{1-x}}$

3. Cari persamaan tangen dan normal kepada lengkung pada titik yang diberi seperti berikut.

Find the equation of the tangent and normal to the following curves at the given points.

- $y = 2x^3$ pada/at $x = 1$
- $y = \frac{1}{x}$ pada/at $x = -2$
- $y = 2x^2 + 4x$ pada/at $x = 1$
- $y = 4 - x^2$ pada/at $x = -2$

4. Cari titik pusingan bagi lengkung dan tentukan sama ada titik pusingan tersebut ialah titik maksimum, titik minimum atau titik refleks.

Find the turning point of the curve and determine whether the turning point is a maximum, minimum or reflex point.

- $y = 3x^2 - 6x$
- $y = 5x - 5x^2$
- $y = -x^3$

3. (a) $y = 6x - 4$; $y = -\frac{1}{6}x + \frac{13}{6}$ 4. (a) $(1, -3)$, Titik minimum/
Maksimum point   (b) $(\frac{1}{15}, \frac{5}{2})$, Titik maksimum/
Minimum point   (c) $(0, 0)$, Titik refleks/Reflex
point   (d) $y = 4x + 8$; $y = -\frac{4}{1}x - \frac{2}{1}$

2. (a) $f(x) = 5 + 5x^4$ (b) $f(x) = 5 - 3x^2 - 4x$ (c) $f(x) = \frac{x^3}{-10} - \frac{2\sqrt{x}}{1}$ (d) $f(x) = -\frac{2(1-x)\sqrt{1-x}}{5}$
(p) -6
(q) -4
(r) $x + 3$
(s) 2

Jawapan Bab 2:

**BAB
3** Pengamiran
Integration

1. Cari kamiran tak tentu terhadap x untuk yang berikut.

Find the indefinite integral with respect to x of the following.

- $\frac{1}{2}$
- $8x - 1$
- $\frac{2}{3}(x^2 - 6x + 3)$
- $x + \frac{1}{x^2}$

2. Cari / Find

- $\int \frac{x}{(2x)^3} dx$
- $\int \frac{x+3}{x^4} dx$
- $\int \frac{x-4x^2}{(1-4x)} dx$
- $\int \frac{x^2-5x-6}{x-6} dx$

3. Cari nilai yang berikut.

Find the value for the following.

- $\int_{-2}^2 (2 + 5x) dx$
- $\int_{-1}^1 \left(\frac{1}{2}x + 4x^{-2}\right) dx$
- $\int_0^4 \left(\frac{2}{3}x + 3x^4\right) dx$
- $\int_0^5 \left(\frac{(x-5)^3}{2}\right) dx$

3. (a) 8 (b) -8 (c) $5\frac{192}{61}$ (d) $78\frac{8}{1}$
2. (a) $-\frac{8x}{1} + C$ (b) $-\frac{2x^{\frac{3}{2}}}{1} - \frac{x^{\frac{1}{2}}}{1} + C$ (c) $\frac{1}{2}x^{\frac{3}{2}} + C$ (d) $\frac{2}{x^2} + x + C$
1. (a) $\frac{1}{2}x + C$ (b) $4x^2 - x + C$ (c) $\frac{9}{2}x^3 - 2x^2 + 2x + C$ (d) $\frac{2}{x^2} - \frac{x}{1} + C$

Jawapan Bab 3:

**BAB
4****Pilih Atur dan Gabungan
Permutation and Combination**

- 1.** Nilaiakan yang berikut tanpa kalkulator.

Evaluate the following without using a calculator.

(a) ${}^{12}P_6$
 (b) ${}^{20}P_3$
 (c) ${}^nP_1$

- 2.** Nilaiakan yang berikut tanpa kalkulator.

Evaluate the following without using a calculator.

(a) ${}^{14}C_9$
 (b) ${}^nC_2$
 (c) ${}^{2n}C_1$

- 3.** Cari bilangan cara menyusun yang berikut dalam bulatan.

Find the number of ways to arrange the following in a circle.

- (a) 12 pen/pens
 (b) 5 pengawas/prefects
 (c) 10 biji mutiara untuk menghasilkan seutas rantai.
10 pearls to make a chain.

- 4.** Cari bilangan susunan pada satu garis lurus yang berikut.

Find the number of ways to arrange the following in a line.

- (a) 4 pen secaman, 3 pensel secaman dan 6 batang pembaris secaman.
4 identical pens, 3 identical pencils and 6 identical rulers.
 (b) 3 topi biru secaman dan 5 baju merah secaman.
3 identical caps and 5 identical red shirts.
 (c) 6 cawan serupa, 7 sudu secaman dan 3 piring secaman.
6 identical cups, 7 identical spoons and 3 identical plates.

- 5.** Nilaiakan yang berikut.

Evaluate the following.

- (a) Memilih 5 batang pensel daripada 8 pensel yang berlainan.
Choose 5 pencils from 8 different pencils.
 (b) Memilih 4 orang pengawas daripada 7 orang pengawas.
Choose 4 prefects from 7 prefects.
 (c) Memilih 2 biji bola daripada 8 biji bola dari bakul.
Choose 2 balls out of 8 balls from the basket.

1. (a) 665 280
 (b) 6 840
 (c) n
 2. (a) 2 002
 (b) $\frac{n(n - 1)}{2}$
 (c) 2^n
3. (a) $11!$
 (b) 4!
 (c) 28
4. (a) 60 060
 (b) 56
 (c) 96 0960

Jawapan Bab 4:

- Sekeping duit syiling adil dilambungkan 7 kali. Cari kebarangkalian untuk mendapat
A coin is tossed 7 times. Find the probability that it shows
  - gambar 3 kali.
the heads of 3 times.
  - gambar lebih daripada 5 kali.
the heads of more than 5 times.
  - gambar kurang daripada 5 kali.
the heads of less than 5 times.
- Sebiji dadu adil dilambungkan sebanyak 5 kali. Cari kebarangkalian untuk mendapat
A dice is tossed 5 times. Find the probability that it shows
  - nombor 2 tepat 2 kali.
number 2 exactly 2 times.
  - nombor 2 sekurang-kurangnya 2 kali.
number 2 at least 2 times.
  - nombor 2 selebih-lebihnya 2 kali.
number 2 at most 2 times.
- Jika/*If* $X \sim B\left(8, \frac{1}{3}\right)$, cari/*find*
  - $P(X = 3)$
  - $P(X > 2)$
  - $P(X < 7)$
- Jika X ialah pemboleh ubah rawak selanjar yang bertaburan normal dengan min 10 dan varians 16, cari
If X is a continuous random variable with normal distribution of mean 10 and variance 16, find
  - $P(X < 13)$
  - $P(5 < X < 9)$
  - $P(7.5 < X < 15)$
  - $P(|X| > 15)$
- Pemboleh ubah rawak selanjar X bertaburan normal dengan min 40 dan varians 4, cari nilai k jika
 X is a continuous random variable with normal distribution of mean 40 and variance 4, find the value of k if
  - $P(X > k) = 0.25$
  - $P(X < k) = 0.6331$
  - $P(X < k + 45) = 0.0018$
  - $P(X > k - 5) = 0.05$

1. (a) 0.2734	(b) 0.0625	(c) 0.7734	(d) 0.1108	2. (a) 0.1962	(b) 0.2956	(c) 0.6284	(d) 0.9645
(a) 0.2731	(b) 0.5318	(c) 0.9974	(d) 0.7015	(a) 0.1962	(b) 0.2956	(c) 0.6284	(d) 0.9645
3. (a) 41.35	(b) 40.68	(c) 0.82	(d) 50.15	4. (a) 0.7734	(b) 0.2956	(c) 0.6284	(d) 0.9645
(a) 0.2731	(b) 0.5318	(c) 0.9974	(d) 0.7015	(a) 0.1962	(b) 0.2956	(c) 0.6284	(d) 0.9645
5. (a) 41.35	(b) 40.68	(c) 0.82	(d) 50.15	6. (a) 0.1962	(b) 0.2956	(c) 0.6284	(d) 0.9645

Jawapan Bab 5:

1. Diberi $\sin A = \frac{3}{5}$ dan $\cos B = \frac{12}{13}$, dengan keadaan A dan B adalah sudut tirus, cari

Given $\sin A = \frac{3}{5}$ and $\cos B = \frac{12}{13}$, such that A and B are acute angles, find

- (a) $\tan A$
- (b) $\sin(A + B)$
- (c) $\cos/\sin(B - A)$
- (d) $\cos/\cos 2B$
- (e) $\tan(A + B)$
- (f) $\sin(B - A)$
- (g) $\sec/\sec(A + B)$
- (h) $\cosec/\cosec(B - A)$

2. Padankan rumus dengan betul.

Match the correct formulae.

(a)	$\tan(A + B) =$
(b)	$\sin A \sin B - \cos A \cos B =$ $\sin A \sin B - \cos A \cos B =$
(c)	$\cos A \cos B + \sin A \sin B =$ $\cos A \cos B + \sin A \sin B =$
(d)	$\sin(A + B) =$
(e)	$\cos A \cos B - \sin A \sin B =$ $\cos A \cos B - \sin A \sin B =$
(f)	$\cos^2 A - \sin^2 A =$ $\cos^2 A - \sin^2 A =$
(g)	$\tan(A - B) =$
(h)	$\sin(A - B) =$

$\sin A \cos B + \cos A \sin B$ $\sin A \cos B + \cos A \sin B$
$\sin(A - B)$
$\frac{\tan A + \tan B}{1 - \tan A \tan B}$
$\cos(A + B)$ $\cos(A + B)$
$\sin(A + B)$
$\frac{\tan A - \tan B}{1 + \tan A \tan B}$
$\frac{\tan A - \tan B}{1 - \tan A \tan B}$
$\cos(A - B)$ $\cos(A - B)$
$\sin A \cos B - \cos A \sin B$ $\sin A \cos B - \cos A \sin B$
$\frac{\tan A + \tan B}{1 + \tan A \tan B}$

(a)	$\tan(A + B) =$	$\sin A \cos B + \cos A \sin B$
(b)	$\sin A \sin B - \cos A \cos B =$	$\sin A \sin B - \cos A \cos B$
(c)	$\cos A \sin B + \sin A \cos B =$	$\cos A \sin B + \sin A \cos B$
(d)	$\sin(A + B) =$	$\cos(A + B)$
(e)	$\cos A \cos B - \sin A \sin B =$	$\cos(A + B)$
(f)	$\cos^2 A - \sin^2 A =$	$\cos(A - B)$
(g)	$\tan(A - B) =$	$\frac{1 - \tan A \tan B}{\tan A - \tan B}$
(h)	$\sin(A - B) =$	$\frac{\sin A \cos B - \cos A \sin B}{\tan A + \tan B}$

1. (a) $\frac{3}{4}$ (b) $\frac{56}{65}$ (c) $\frac{63}{65}$ (d) $\frac{119}{169}$ (e) $\frac{56}{65}$ (f) $-\frac{65}{16}$ (g) $\frac{33}{65}$ (h) $-\frac{65}{16}$
2. (a) $\tan(A + B) =$ $\sin A \cos B + \cos A \sin B$

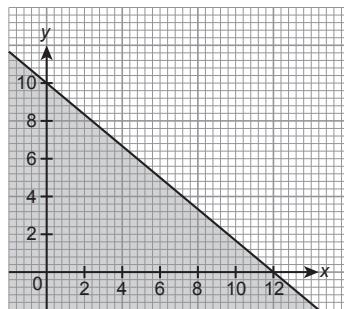
Jawapan Bab 6:

1. Terdapat x orang perempuan dan y orang lelaki mengambil bahagian dalam pertandingan menulis karangan. Diketahui bahawa nisbah bilangan perempuan kepada bilangan lelaki adalah tidak lebih daripada $4 : 5$ dan bilangan lelaki melebihi bilangan perempuan sebanyak sekurang-kurangnya 3. Tulis satu set ketaksamaan yang mewakili situasi tersebut.

There are x girls and y boys taking part in the school essay writing competition. It is known that the ratio of the number of girls to boys is not more than $4 : 5$ and the number of boys exceeds the number of girls by at least 3. Write down the set of inequalities that represent the situation

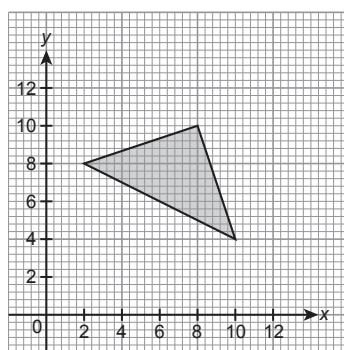
2. Graf menunjukkan jumlah perbelanjaan Wan apabila diberikan wang RMW untuk membeli x buku kerja dan y buku latihan. Harga setiap buku kerja dan buku latihan adalah masing-masing RM10 dan RM12.

The graph shows the amount of Wan's expenses when he is given RMW of money to buy x workbooks and y exercise books. The price of each workbook and exercise book is RM10 and RM12 respectively.

- (a) Tulis satu ketaksamaan yang mentakrifkan rantau tersebut, selain daripada $x \geq 0$ dan $y \geq 0$. Cari nilai W .
Write an inequality that defines that region, other than $x \geq 0$ and $y \geq 0$. Find the value of W .
- (b) Tulis dalam ayat yang mentakrifkan rantau berlorek yang diberi, selain daripada $x \geq 0$ dan $y \geq 0$.
Write a sentence which defines the shaded region given, other than $x \geq 0$ and $y \geq 0$.
3. Rajah menunjukkan suatu rantau berlorek.

The diagram shows the shaded region.

Cari nilai minimum dan maksimum bagi fungsi objek $P = 10x - 4y$.
Find the minimum and maximum values for the objective function $P = 10x - 4y$.

3. Nilai minimum/Maksimum nilai = -12
Nilai maksimum/Maksimum nilai = 84

2. (a) $12y + 10x \leq 120$; $W = 120$
Wan's total expenses does not exceed RM120.
(b) Jumlah perbelanjaan Wan tidak melebihi RM120.

1. (a) $\frac{y}{x} \leq \frac{5}{4}$ atau/or $5x \leq 4y$ atau/or $y - x \leq 3$

Jawapan Bab 7:

1. Sesaran suatu zarah dari titik tetap O pada masa t saat diberi oleh s meter. Ungkapkan halaju v dan pecutan a , dalam sebutan t , bagi yang berikut.
The displacement of a particle from a given point O at t seconds is given by s metres. Express the velocity v and acceleration a , in terms of t , for the following.
- $s = t^3 - 12t^2 + 36t$
  - $s = -\frac{1}{3}t^3 + 4t^2$
  - $s = (t - 4)(t^2 - 2)$
  - $s = \sqrt{t + 2}$
2. Pecutan, a m s^{-2} , suatu zarah yang bergerak pada satu garis lurus diberi seperti berikut. Cari ungkapan bagi halaju, v m s^{-1} , dan sesaran, s m, bagi setiap yang berikut, dengan syarat-syarat yang diberi.
The acceleration, a m s^{-2} , for a particle that is moving on a straight line is given as follows. Find the expression for the velocity, v m s^{-1} , and the displacement, s m, for each of the following with the given conditions.
- $a = 2t$, apabila/when $t = 1$ s, $s = 1$ m dan/and $v = -2$ m s^{-1}
  - $a = 2 - t$, apabila/when $t = 0$ s, $s = -2$ m dan/and $v = 5$ m s^{-1}
  - $a = \frac{1}{2} - 4t$, apabila/when $t = 2$ s, $s = -4$ m dan/and $v = 0$ m s^{-1}
3. Halaju, v m s^{-1} , suatu zarah yang bergerak pada satu garis lurus diberi seperti berikut. Cari ungkapan bagi pecutan, a m s^{-2} , dan sesaran, s m, bagi setiap yang berikut dengan syarat-syarat yang diberi.
The velocity, v m s^{-1} , for a particle that is moving on a straight line is given as follows. Find the expression for the acceleration, a m s^{-2} , and the displacement, s m, for each of the following with the given conditions.
- $v = (t - 4)(2t + 1)$ apabila/when $t = 0$, $s = 0$ m
  - $v = t^2(2t - 1)$ apabila/when $t = 2$, $s = -1$ m
  - $v = -(t - 6)^2 + 2$ apabila/when $t = 0$, $s = 0$ m

$$3. (a) a = 4t - 7; s = \frac{3}{2}t^3 - \frac{7}{2}t^2 - 4t$$

$$(b) v = 2t^2 - 2t; s = \frac{1}{3}t^3 - \frac{1}{2}t^2 - \frac{3}{2}$$

$$(c) a = -2(t - 6); s = \frac{-2}{3}(t - 6)^3 + 2t - 72$$

$$2. (a) v = t^2 - 3; s = \frac{3}{2}t^3 - 3t = \frac{11}{2}$$

$$(b) v = 2t - \frac{1}{2}t^2 + 5; s = t^2 - \frac{1}{6}t^3 + 5t - 2$$

$$(c) v = \frac{2}{3}t^2 - 2t^2 + 7; s = \frac{1}{4}t^4 - \frac{3}{2}t^3 + 7t - \frac{41}{4}$$

$$(d) v = \frac{2}{3}t^2 - 2t^2 + 2; a = \frac{4(t+2)t+2}{1}$$

$$1. (a) v = 3t^2 - 24t + 36; a = 6t - 24$$

$$(b) v = -t^2 + 8t; a = -2t + 8$$

$$(c) v = 3t^2 - 8t - 2; a = 6t - 8$$

Jawapan Bab 8: